

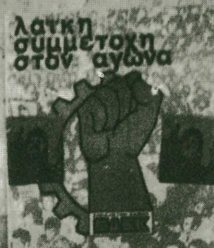
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

Οκτώβρης
1988

Τεύχος 36ο

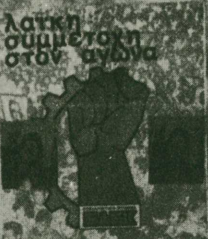
Τιμή τεύχους: £1.00

● Πίσω από τα χαμόγελα των συνομιλιών ● Αντάρτικο και αντιπολίτευση στη Γουατεμάλα ● Ελ Σαλβαδόρ ● Οι γαλλικές εκλογές ● Πράγα 68-88 ● Αλλοίθωρος Διεθνισμός ● Η ψυχολογία του καρκίνου ● Για την «μικρή ψυχή» ● Προσκύνημα στον τάφο του Ν. Νικολαΐδη ● Μνήμες ενός απόντος ● Στιγμές παρισυλλογής ● Ο Καζαντζάκης στην Κύπρο ● Ο Μαλτέζος ποιητής Φριτζέρι ● Ποίηση της Βάσως Δημητρίου ● Αντι-ποιήματα του Κύρρη●



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

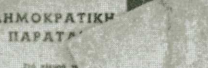
ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ

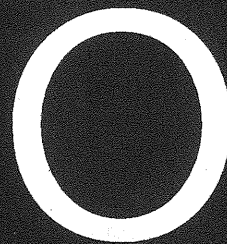


ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ



ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ 5η ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ





πως αναμενόταν η διάσκεψη των Υπουργών των Αδεσμεύτων αντιμετωπίστηκε με σοβαρότητα απο το σύνολο των «μέσων μαζικής επικοινωνίας». Ενώ θα μπορούσε ν' αντιμετωπιστεί με θόρυβο μεν αλλά ξώβαθα, όπως ας πούμε ένα

«πολιτικόν τέιον» το οποίο το πολύ-πολύ, θα ενδυνάμωνε την «κρατική μας οντότητα» ως συνήθως, η συνδιάσκεψη έγινε αφορμή να γεμίσουν οι εφημερίδες, τα περιοδικά και βεβαία οι εκπομπές του ΡΙΚ με εκτενείς ιστορικές κοινωνικές και πολιτικές αναφορές για την εξέλιξη του «τρίτου κόσμου». Πλήθος διαλέξεων και δημοσίων ανοιχτών συζητήσεων έγιναν σ' όλες τις πόλεις ενώ τεράστιες διαδηλώσεις και απο τις δυο πλευρές της πράσινης γραμμής, παράλυσαν για μέρες κάθε άλλη δραστηριότητα.

Για πρώτη φορά μέσα απο τις αντιτιθέμενες απόψεις καταλάβαμε σαφώς τη διαφορά δεξιάς - αριστεράς. Η ταξική αντιπαράθεση αποκρυσταλλώθηκε ιδιαίτερα στις προτάσεις τους για τη λύση των σοβαρών προβλημάτων που απασχολούν τη πλειοψηφία των χωρών του πλανήτη μας: τους πολέμους, την υπανάπτυξη, την πείνα, τον αναλφαβητισμό.

Ειδικότερα οι αριστερές προδιάθεσης ή ευαισθησίας Κύπριοι μπόρεσαν να καταλάβουν επιτέλους και τις διαφορές ανάμεσα στα δυο κόμματα της αριστεράς, όχι μόνο σ' ότι αφορά το σύνολο της πολιτικής τους στο εσωτερικό, - δηλαδή της πολιτικής τους επι του εθνικού - αλλά και σ' ότι αφορά την συμμετοχή τους στο απελευθερωτικό κίνημα των απανταχού καταπιεζομένων.

Επιτέλους μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι: η Κύπρος όχι μόνο ξεπερνά τη παραδοσιακή πολιτική αντίληψη της δεκαετίας του 50 αλλά επιπλέον ξεπερνά ταχύτατα τον ρηχό μικροαστικό κοσμοπολιτισμό που την διαδέχτηκε.

Μπορούμε επιτέλους να είμαστε βέβαιοι: σύντομα θα πάμε στο φεγγάρι.

Και βέβαια εμείς τι να γράψουμε και τι να πούμε! Φυσιολογικά θα ασχοληθούμε με τις λεπτομέρειες: τις «συνομιλίες» βέβαια στη χώρα μας, το «Φαραπούντο Μαρτί», την αντιπολίτευση στη Γουατεμάλα, κάτι λίγο από τον πρώτο κόσμο και κάτι λίγο από τον δεύτερο, (Γαλλία, Πράγα-68).



τεύχος 36ο,
οκτώβριος 1988
τιμή τεύχους £1.00



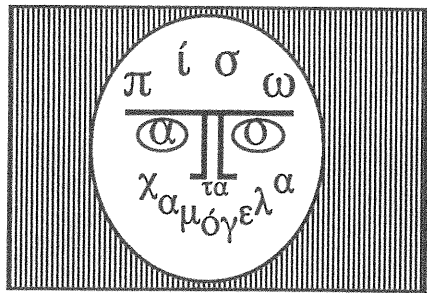
φωτ. εξωφύλλου Π. Χρυσάνθου

«Εντός των τειχών»
το μηνιαίο περιοδικό της παλιάς λευκωσίας
διεύθυνση: μίνωος 6β, παλιά λευκωσία, τηλ 431278

- διευθύνεται από συντακτική επιτροπή
- υπεύθυνος για το νόμο: κωστής αχνιώτης
- για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι συγγραφείς τους
- τεχνική επιμέλεια: Printed Matters/desktop publishing services

περιεχόμενα

• στο πόδι	1
• εκδοτικό	2
• πίσω απο τα χαμόγελα μάριος τεμπριώτης	4
• το αντάρτικο και η αντιπολίτευση στη γουατεμάλα για συνέντευξη με τον Frank Larue	6
• εδώ ελ σαλβατόρ για συνέντευξη με τον Rene Rodriguez	8
• οι γαλλικές εκλογές και το κεντριστικό πείραμα για συνέντευξη με τον Maurice Najman	12
• πράγα 68-88, μια ελπίδα τόσο ωραία όσο η άνοιξη χρήστος ηλιάδης	16
• διάλογος: ένας αλλοίθωρος διεθνισμός χρήστος ηλιάδης	18
• η ψυχολογία του καρκίνου άθως ερωτοκρίτου	22
• φιλοσοφικοί στοχασμοί περί της πολύ μικρής ψυχής κώστας κύρρης	24
• προσκύνημα στο τάφο του νίκου νικολαϊδη α. τηλλυρίδης	27
• ο νίκος καζαντζάκης στην κύπρο α. τηλλυρίδης	28
• το λαλώ	30
• μνήμες ενός απόντος πανίκος χρυσάνθου	33
• στιγμές περισυλλογής ορέστης ρωσσίδης	36
• ποιήματα του μαλτέζου ποιητή Ολιβερ Φριτζέρι με σχόλιο του γ. μολέσκη	38
• ποίηση: βάσω δημητρίου	40
• 3 αντι-ποιήματα του κώστα κύρρη	41



πίσω απο τα χαμόγελα

Μάριος Τεμπριώτης

Η άκρατη προεκλογική αισιοδοξία του κ. Βασιλείου που διατηρήθηκε και πέραν των 100 ημερών, έγινε συγκρατημένη τις παραμονές της συνάντησης κορυφής της Γενεύης ενώ λίγες μέρες μετά την επίσημη έναρξη της νέας φάσης των διακοινοτικών συνομιλιών μετατράπηκε σε «αμυδρές ελπίδες» (λόγια του ίδιου προς τον Πρόεδρο των Ινδιών στη διάρκεια της πρόσφατης επίσκεψης του στη Κύπρο).

Είναι επομένως λογικό, να θέσουμε το ερώτημα: γιατί επιτέλους αυτός ο άνθρωπος ήταν μέχρι πρόσφατα τόσο αισιόδοξος; Φυσικά δεν θα πρέπει να αναζητήσουμε τα αίτια της αισιοδοξίας του στο ότι αγαπά τη χαρά της ζωής (βλέπε συνέντευξη του σε ελληνική εφημερίδα), κι ούτε βέβαια στο μέγεθος της εμπειρίας του.

Ο ίδιος και οι προσκεείμενοι κονδυλοφόροι-αναλυτές της κυπριακής και διεθνούς πολιτικής στηρίζουν (ή υποκρίνονται ότι στηρίζουν) την αισιοδοξία τους στα εξής βαρύγδουπα: το διεθνές κλίμα ύφεσης και τη τάση για λύση των περιφερειακών προβλημάτων, την ελληνοτουρκική προσέγγιση και την «αδημονία» της Τουρκίας να μπει στην ΕΟΚ. Οι πιο πάνω διεθνείς εξελίξεις με τις οποίες πολυβολουμάστε κατά κόρον απο τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και πάνω στα οποία στηρίζεται η ξαναζεσταμένη μπαγιάτικη πολιτική του κατεστημένου, στο μενού της αλλαγής, σερβίρονται σαν «αποκαλύψη του Ιωάννου» χωρίς κανείς να μπαίνει στο κόπο να εξηγήσει το συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο οι συγκεκριμένες σοβαρές διεθνείς εξελίξεις παρεμβαίνουν στο συγκεκριμένο πρόβλημα. Η όλη πολιτική του κ.Βασιλείου θυμίζει τη ρήση «ράβδος εν γωνία άρα βρέχει». Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με την σειρά.

Η διεθνής ύφεση

Ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ υπάρχει μια σαφής πολιτική ύφεσης η οποία βέβαια δεν μπορούμε να ξέρουμε που θα οδηγήσει και πόσο θα κρατήσει. Η πολιτική ύφεσης επηρεάζει την πορεία διαφόρων περιφερειακών προβλημάτων. Μπορούμε να χωρίσουμε τα περιφερειακά προβλήματα - διακρατικές συγκρούσεις σε τρεις γεωπολιτικές κατηγορίες.

4

α. Τα σημεία έμμεσης ή άμεσης τριβής μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων: Τέτοια προβλήματα είναι το Αφγανικό, η Ναμίμπια και Αγκόλα, η Μέση Ανατολή, η Κεντρική Αμερική, κι ως ένα βαθμό η Δυτική Σαχάρα. Σε μερικά απ' αυτά τα προβλήματα υπάρχουν εξελίξεις προς την κατεύθυνση της ύφεσης. Αξίζει όμως να ρίξουμε μια πιο προσεχτική ματιά. Ενώ η ΕΣΣΔ υποχωρεί απο το Αφγανιστάν και η Κούβα απο την Αγκόλα, οι ΗΠΑ δεν προέβησαν σε ανάλογη κίνηση σ' ότι αφορά πχ. το Μεσανατολικό ή το Κεντροαμερικανικό ζήτημα. Είναι λογικό να λάβει κάποιος υπόψη του ότι η Σοβιετική Ένωση πιεζόταν να υποχωρήσει, για λόγους που δεν σχετίζονται κατ' ανάγκη με το πνεύμα ύφεσης αλλά γίνονταν αναπόφευκτες λόγω του στρατιωτικού συσχετισμού δύναμης (πχ. Αφγανιστάν) και λόγω της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην ΕΣΣΔ και γενικότερα των αναγκών της περεστρόικα.

Τις ανωτέρω αναγκαίες κατάφερε ο κ. Γκορμπατσώφ να συνδέσει αριστοτεχνικά με την αντιπυρηνική πολιτική του και την γενικότερη πολιτική αντιμετώπισης των ΗΠΑ. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει η μονομέρεια των Σοβιετικών υποχωρήσεων απο τη μια όπως επίσης δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι η βούληση και τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων λαών δεν λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη. Πχ. η αποχώρηση απο το Αφγανιστάν είναι μ' αυτή την έννοια προοδευτική ενώ η αποχώρηση των Κουβανών απο την Αγκόλα -σε μια περίοδο σημαντικών επιτυχιών τους- ήταν επιζήμια διότι αφήνει ανενόχλητο το ρατσιστικό καθεστώς της Ν. Αφρικής.

β. Μια δεύτερη κατηγορία διακρατικών αντιθέσεων που οδεύουν προς την ύφεση, είναι όσα ευρίσκονται στο εσωτερικό του ανατολικού στρατοπέδου. Τέτοια προβλήματα είναι: οι σχέσεις ΕΣΣΔ - Κίνας, Βιετνάμ - Καμποτζίας, Ερυθραίας-Αιθιοπίας. Η τάση διευθέτησης αυτών των προβλημάτων είναι σαφής όπως επίσης σαφής είναι και η απουσία των ΗΠΑ.

γ. Τρίτη κατηγορία προβλημάτων είναι οι διακρατικές αντιθέσεις μέσα στο δυτικό στρατόπεδο. Εδώ δεν υπάρχουν πολλές ανοιχτές διακρατικές αντιθέσεις που μπορούν να έχουν σαν συνέπεια

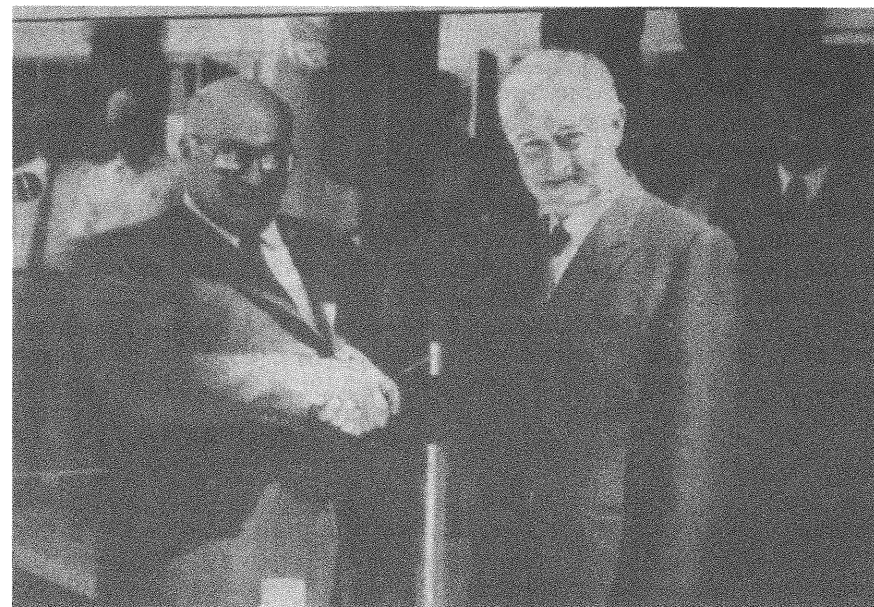
μακροχρόνιες στρατιωτικές συγκρούσεις ανάμεσα στις χώρες της περιφέρειας. Οι ΗΠΑ επιβάλλουν συνήθως κάποια διευθέτηση με τη μέθοδο του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Μετά την πτώση του Μακαριακού καθεστώτος η Κύπρος ανήκει ξεκάθαρα σ' αυτό το στρατόπεδο ακολουθώντας τη πορεία πχ. της μεταναστερικής Αιγύπτου. Μ' αυτή την έννοια το Κυπριακό είναι μοναδικό, αυτή τη στιγμή. Στο βαθμό που οι ΗΠΑ, η Αγγλία, η Ελλάδα και η Τουρκία επιδιώκουν ένα διακανονισμό των όρων συγκυριαρχίας τους στη Κύπρο το κυπριακό αποτελεί σαφώς ενδονατοικό πρόβλημα. Με την ανδρανοποίηση του αντιιμπεριαλιστικού κινήματος στην Κύπρο η λύση του Κυπριακού ολιγώνει φυσιολογικά μέσα στους διαδρόμους του Πενταγώνου μια και η σοβιετική παρέμβαση στη Κύπρο μπορούσε να περάσει μόνο μέσα απο το ΑΚΕΛ. Αυτό το τελευταίο επιτρέποντας και αποδεχόμενο την ομαλοποίηση της ζωής μετά το πραξικόπημα και την εισβολή ελαχιστοποίησε το ρόλο του, ελαχιστοποίηση που επιτείνεται και απο την συνεχιζόμενη εκλογική του πτώση.

Με αυτά τα δεδομένα η πρόταση για διεθνή διάσκεψη με τη συμμετοχή της Σοβιετικής Ένωσης είναι ανέφικτη και η χρησιμοποίηση της πρότασης αυτής απο την ελληνοκυπριακή διπλωματία αποτελεί μια έμμεση απειλή προς το ΝΑΤΟ χωρίς όμως ουσιαστικό περιεχόμενο. Αλλωστε η ηγεσία του ΑΚΕΛ η οποία με απόφαση του 16ου συνεδρίου ήταν εντεταλμένη να υποστηρίξει τη λύση της «διεθνούς πτυχής» εκτός των «διακοινοτικών συνομιλιών» παρασπονδεί ήδη αποδεχόμενη τη συζήτηση του θέματος «των εγγυήσεων» στις «διακοινοτικές».

Μικρό συμπέρασμα εν πάση περιπτώσει αυτής της παραγράφου είναι ότι το κυπριακό πρόβλημα δεν μπορεί να επηρεάζεται απο την πολιτική συνδιαλλαγής μεταξύ ΗΠΑ-ΕΣΣΔ και επομένως η αναφορά στο γενικό κλίμα ύφεσης για να τεκμηριωθεί οποιαδήποτε αισιοδοξία είναι αυθαίρετη.

Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις

Η προηγούμενη παράγραφος μας βοήθησε να καταλάβουμε ότι η «αισιοδοξία» της κυβέρνησης Βασιλείου δεν μπορεί να έχει άλλο στήριγμα παρά



το Νταβός και τις ανακατατάξεις στη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Οι σχέσεις ΗΠΑ - ΕΣΣΔ επηρεάζουν πολύ έμμεσα με την έννοια ότι δημιουργούν κάποιες ανάγκες σύμπνοιας μέσα στο ΝΑΤΟ. Παράλληλα όμως θα πρέπει να δούμε ότι η κρίση στις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας δεν είναι τόσο μεγάλη όσο θέλουν να μας τις παρουσιάσουν οι προπαγανδιστές του ΠΑΣΟΚ. Εξ ου και η ήρεμη διατήρηση των ΗΠΑ σε μια σχετική ουδετερότητα, μέχρι να σιγάσουν οι μεγάλες κουβέντες.

Υπάρχουν λοιπόν οι προϋποθέσεις για μια νατοϊκού χαρακτήρα «λύση» με βάση τη συγκυριαρχία Ελλάδας, Τουρκίας, Μεγάλης Βρετανίας κάτω απο την ομπρέλα των ΗΠΑ.

Φυσικά υπάρχουν κάποια προβλήματα απο τη πλευρά των κοινοτικών αρχουσών τάξεων οι οποίες προσβλέπουν βέβαια, η κάθε μια απο τη πλευρά της, στη διασφάλιση της ύπαρξης της μέσα σε συνθήκες οι οποίες να επιτρέπουν την ανέλιξη της.

Ποιές όμως είναι αυτές οι συνθήκες; Τα συμφέροντα της Ελλάδας και της Τουρκίας τις οδήγησαν σε μια συγκυριαρχική αντίληψη της πολιτικής σ' ότι αφορά την Κύπρο. Η αντίληψη αυτή είναι μόνιμο ιστορικό δεδομένο όπως δείχνουν οι συμφωνίες της Ζυρίχης, οι προτάσεις Ατσεσον και το δίδυμο πραξικόπημα - εισβολή.

Η ελληνοκυπριακή αστική τάξη προσπαθεί να στηρίξει την επιθυμία της για σχετική ανεξαρτησία πάνω στη διεθνή αναγνώριση που απολαμβάνει το κυπριακό κράτος ενώ ταυτόχρονα η ανάγκη της να προστατευθεί απο τον τουρκικό στρατό τη σπρώχνει παρά την θέληση της στις αγκάλες του ελληνοικού καπιταλισμού με τον οποίο την ενώνει μια ψυχαναγκαστική,σχιζοφρενική σχέση μίσους και έρωτα.

Απο την άλλη πλευρά το Ντεκτασι-

κό καθεστώς είναι απόλυτα ταυτισμένο με τον τουρκικό στρατό ενώ η αναμικτή τουρκοκυπριακή μπουρζουαζία είναι εκτός εξουσίας. Επομένως δεν υπάρχει αντίθεση μεταξύ τουρκοκυπριακής ηγεσίας και Τουρκίας, αλλά μια εσωτερική τουρκική αντίθεση ανάμεσα στις κορυφές του τριγώνου εξουσίας στρατός, αστική τάξη και φεουδαλικά - μπουσουλμανικά κατάλοιπα. Επομένως ο Ντεκτάς διαπραγματεύεται στην τράπεζα των όποιων συνομιλιών απο τη πλευρά της διατήρησης του άμεσου ελέγχου της Τουρκίας πάνω στη Κύπρο όπως κυρίως την αντιλαμβάνεται το τουρκικό στρατιωτικό κατεστημένο.

Στο βαθμό που ο τουρκικός στρατός αποδέχεται την οζαλική πολιτική εκμοντερνοποίησης και εισόδου στην ΕΟΚ, είναι δυνατόν να υπάρξουν σημεία σύγκλισης του Ντεκτάς προς ένα νατοϊκής αποδοχής σχέδιο λύσης. Όμως δεν φαίνεται επί του παρόντος να υπάρχει μια τέτοια ταύτιση απόψεων Οζάλ και στρατού. Επίσης ο ίδιος ο Οζάλ δεν βλέπει την ένταξη στην ΕΟΚ με τέτοιους ρυθμούς οι οποίοι να στηρίζουν την «αισιοδοξία» και τα χρονοδιαγράμματα Βασιλείου. Αντίθετα η πολιτική της Τουρκίας φαίνεται μάλλον σταθερή.

Αλλά και στο ελληνικό στρατόπεδο δεν φαίνεται η πολιτική Νταβός να είναι γενικά αποδεκτή. Τουλάχιστο αυτό δείχνουν οι εκ Μόσχας δηλώσεις του τέως γκαουλάιτερ αν και χαριτωμένου κ.Δούντα, ακολουθούμενου απο τον συρφετό Ματαφιά, Στομφορόπουλου στελεχών του ΠΑΣΟΚ και άλλων επεχταπιστών που σε συνεργασία με τους εδώ πράκτορες της ελληνικής ΚΥΠ και λοιπών υποταχτικών φαίνεται να πριμοδοτούν την εκ των κάτω διπλο-ενωτική πορεία.

Οι ούτω καλούμενες εναλλαχτικές προτάσεις των κ.κ Λυσσαρίδη και Κυπριανού που συνοπτικά μπορούν να

περιγραφούν σαν γραμματική άσκηση κλίσης του ρήματος πιέζω (πιέζω, να πιέσεις για να πιεστούν να πιέσουν) αποσκοπούν προφανώς να μειώσουν τη πίεση των χαμηλών εκλογικών τους ποσοστών.

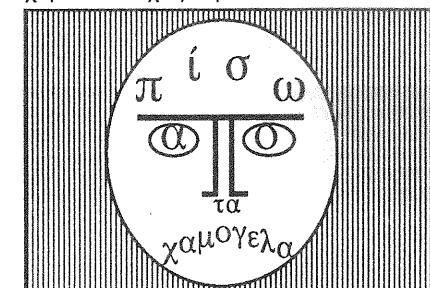
Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι μέσα απο την πορεία των συνομιλιών των πολιτικών ηγεσιών είναι δυνατό να προκύψει μεσόχρονα μια νατοϊκού τύπου λύση, η οποία όμως δεν φαίνεται να είναι εφικτή στο άμεσον μέλλον. Ο προσανατολισμός της ελληνοκυπριακής ηγεσίας προς την κατεύθυνση της δυνατότητας εξεύρεσης «αξιοπρεπών» λύσης μέσω των συνομιλιών, μέσα στο παρόν γεωπολιτικό πλαίσιο, αποσκοπεί στον κατευνασμό του λαού και την διατήρηση του κλίματος αδράνειας όπως επίσης αποσκοπεί να αποκρύψει την έλλειψη προοπτικών και την πολιτική της χρεωκοπία.

Απο την άλλη πλευρά η δέθεν απορριπτική απελευθερωτικοφανής μεμψιμοιρία ενώ ακολουθεί μια φρασεολογία τυπικά διαφορετική, στη πράξη δεν προωθεί παρά τον ελληνικό επεχταπισμό υπερφαλαγγίζοντας και το ίδιο το ελληνικό κατεστημένο και πριμοδοτώντας την μονιμοποίηση της διχοτόμησης.

Η αναζήτηση εναλλακτικής πορείας είναι μια δύσκολη και επίπονη προσπάθεια δεδομένου ότι το πέρασμα του χρόνου επιτρέπει την ιδεολογικοποίηση του γεωγραφικού διαχωρισμού απο τη μια ενώ απο την άλλη οι εργαζόμενες μάζες είναι επί του παρόντος προσανατολισμένες προς τη κατεύθυνση της υποστήριξης της αστικής γραμμής.

Η προσπάθεια αυτή δεν μπορεί με κανένα τρόπο να αποτελέσει επικαιροποίηση των όποιων παραδομένων πολιτικών,αλλά εξυπακούει μια ριζοσπαστική ρήξη με ολόκληρη την πολιτική παράδοση των τελευταίων δεκαετιών και μια αποκατάσταση του κομμένου νήματος των επαναστατικών αναγκών του σήμερα με τις επαναστατικές παραδόσεις της προ-σταλινικής αριστεράς. Να ένα θέμα παρεπιπτόντως, που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης των ακελικών θιασωτών της περεστρόικα, πολλοί απο τους οποίους αναλίσκονται δυστυχώς, στην αναζήτηση υποτιθέμενων αρετών στον κ. Βασιλείου.

Η αναζήτηση εναλλακτικής πορείας ήταν προγραμματισμένο να αποτελέσει το δεύτερο μέρος του παρόντος άρθρου. Για να μη παρακουραστούμε όμως (ο άνθρωπος πρέπει να προσέχει την υγεία του) το αφήνουμε για το ερχόμενο τεύχος.●μτ



5

Ο Frank Laue είναι εκπρόσωπος της αντιπολίτευσης της Γουατεμάλας στις ΗΠΑ και τον ΟΗΕ.

Πέρασε πρόσφατα από τη χώρα μας κι έτσι ο Χρίστος Αχνιώτης είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει μαζί του για λίγο. Μια γεύση από Γουατεμάλα λοιπόν, αναπόφευκτα πικρή.

ΚΟΥΒΑ

ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

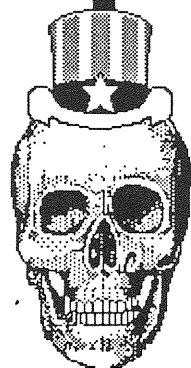
ΕΛ-ΣΑΛΒΑΤΟΡ

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

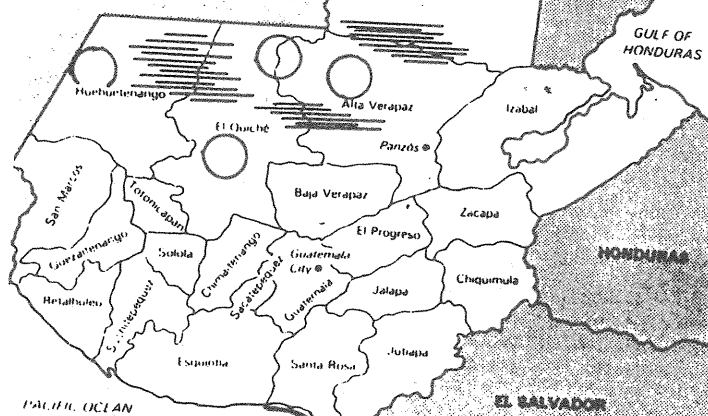
Ο ΝΔΟΥΡΕΣ

ΚΟΣΤΑΡΙΚΑ

ΠΑΝΑΜΑΣ



GUATEMALA



Την εξουσία στην Γουατεμάλα έχει αυτή τη στιγμή η κυβέρνηση του Βενίσιο Σερέζο ο οποίος είναι μέλος του Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος. Ο Β. Σερέζο ανέλαβε την εξουσία τον Γενάρη του 1986, διαδεχόμενος μια μακρόχρονη στρατιωτική διακυβέρνηση. Για πρώτη φορά η εξουσία φάνηκε να περνά στους πολιτικούς, γεγονός που μετέβαλλε ευνοϊκά την διεθνή κοινή γνώμη. Αυτή η εξέλιξη είναι όμως επιφανειακή: την ουσιαστική εξουσία ασκεί και πάλι ο στρατός, μέσα από καθεστώς στρατιωτικού νόμου. Οι εκλογές έγιναν μέσα σ' αυτό το καθεστώς ακριβώς και κατά συνέπεια δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ένδειξη ουσιαστικής εκδημοκρατοποίησης.

- Θα μπορούσες να μας δώσεις μια συνοπτική εικόνα της πολιτικής σκηνής των τελευταίων χρόνων;

- Το μαζικό κίνημα όπως και το ένοπλο επαναστατικό κίνημα είχαν φτάσει πρὸς το τέλος της περασμένης δεκαετίας, σε υψηλότερα επίπεδα δύναμης. Την εποχή αυτή ακριβώς, ο στρατός εκτρέπεται σε συνεχή δολοφονίες. Για παράδειγμα δολοφονεί τρεις ηγέτες του συνδικάτου των εργατών της κοκάκολα και πέντε άλλα στελέχη το 1980. Τον ίδιο χρόνο συλλαμβάνονται 27 άτομα από την ηγεσία της Συνομοσπονδίας Εργατών της Γουατεμάλας - ενώ συνεδρίαζαν - και εξαφανίζονται. Οχτώ χρόνια μετά δεν γνωρίζουμε ακόμα τίποτε για την τύχη τους.

Την 1η Ιανουαρίου το 1980 μια ομάδα αγροτών κατέλαβε ειρηνικά την Ισπανική πρεσβεία, διαμαρτυρούμενη για τις δολοφονίες αγροτών στο Βόρειο Γκισέ. Ο στρατός κανονιοβόλησε την πρεσβεία σκοτώνοντας και τους αγρότες και το προσωπικό.

Παρόμοιες στρατιωτικές ενέργειες υπήρξαν και εναντίον εκπροσώπων της Σοσιαλοδημοκρατίας. Συνοπτικά μπορούμε να πούμε ότι ολόκληρη η νόμιμη αντιπολίτευση εφθασε σε βαθμό διάλυ-

σης.

Συνέπεια της κατάστασης αυτής ήταν φυσικά η αναζήτηση νέων τρόπων αντίστασης, από τη πλευρά κύρια της νεολαίας. Πολλοί νέοι στρατεύθηκαν τότε στις γραμμές του αντάρτικου κινήματος. Το 1980 πόλεις ολόκληρες εξεγείρονται και επιτίθενται εναντίον του στρατού με γυμνά χέρια ή το πολύ-πολύ με γεωργικά εργαλεία. Είναι η περίοδος της μαζικής αντίστασης. Σ' αυτή τη περίοδο ή το δεύτερο όπως λέμε στάδιο σ' ότι αφορά τη διαδικασία ανόδου της στρατιωτικής βίας, που αρχίζει το 82 και τελειώνει το 83, ο στρατός εκτρέπεται σε μαζικές σφαγές, καθοδηγούμενος από τη κυβέρνηση του Ρίος Μοντ. Αυτή τη περίοδο ο στρατός κατέστρεψε 440 χωριά, σκοτώνοντας περίπου 50.000 άτομα, γεγονός που κι ο ίδιος παραδέχεται. Ταυτόχρονα κατέστρεψε ολόκληρη τη γεωργική παραγωγή, σκότωνε όλα τα ζώα, έτσι που οι περιοχές όπου υπήρχε (ή θεωρήθηκε ότι υπήρχε) επαναστατική δραστηριότητα να αδειάζουν από κατοίκους έτσι που οι αντάρτες να μην βρίσκουν υπόστηριξη. Όπως δήλωναν τότε οι στρατιωτικοί στις εφημερίδες "όταν δεν μπορείς να πιάσεις το ψάρι αυτό που έχεις να κάνεις είναι να

βγάλεις έξω το νερό". Μετά από αυτή την περίοδο, όπου χτυπιέται η δομή του κινήματος και η λαϊκή υποστήριξη προς αυτό, η στρατιωτική κατασταλτική πολιτική εισέρχεται σ' αυτό που αποκαλούμε: 3η φάση.

Η 3η φάση συνίσταται στο άμεσο έλεγχο των αγροτικών κοινοτήτων. Για τον σκοπό αυτό οργανώθηκαν μάλιστα αρκετά χωριά - μοντέλα που χτίστηκαν πάνω στα ερείπια των χωριών που προκάλεσε η 2η φάση. Οι επικίνδυνες περιοχές παραμένουν έτσι μόνιμα, άμεσα στρατοκρατούμενες. Τα υλικά για το κτίσιμο δόθηκαν από τη διεθνή κοινότητα ενώ ο στρατός κορδώνει "για τον ανθρωπισμό του".

Παράλληλα στις περιοχές αυτές όλοι οι άνδρες από 15 μέχρι 50 χρόνων αναγκάστηκαν να ενταχθούν σ' ένα είδος πολιτοφυλακής, υπό την καθοδήγηση του στρατού. Μεχρι πριν ενάμιση χρόνο, εννιά χιλιάδες αγρότες υποχρεώνονται να λαμβάνουν μέρος σε περιπολίες στις περιοχές τους βοηθώντας έτσι το στρατό που ανέρχεται στις 50 χιλιάδες.

Στην τέταρτη πλέον φάση το καθεστώς προσπαθεί να αναγνωριστεί διεθνώς και να σπάσει την απομόνωση στην οποία βρέθηκε. Με αυτό το σκε-

πτικό οργανώνει τις εκλογές του 1985 μέσω των οποίων ανέρχεται σαν εξουσία ο Βενίσιο Σερέζο. Γρήγορα όμως φάνηκε ότι η εξουσία παράμεινε ακέραια στον στρατό και βέβαια όσοι έλπιζαν σε μια σταδιακή εκδημοκρατοποίηση, γρήγορα απογοητεύτηκαν.

Παρόλ' αυτά οι λίγες δυνατότητες που δημιουργήθηκαν επέτρεψαν στις συντεχνίες να ξαναοργανωθούν και στο αντάρτικο κίνημα να αναζωογονηθεί και να ξαναέλθει στο προσκήνιο. Η εκκλησία επίσης μπόρεσε να αναδιοργανωθεί ενώ την ίδια περίοδο είχαμε και μερικές καταλήψεις αγροτικής γής από γεωργούς.

Οι δυνάμεις των ανταρτών έχουν μαζευτεί σε οχτώ περιοχές (ενώ πριν βρισκότουσαν σε είκοσι-δύο). Αυτό μεγάλωσε την επιρροή τους τοπικά και οι επιθέσεις τους εναντίον του στρατού έγιναν πιο αποτελεσματικές.

Ορισμένοι στρατιωτικοί κύκλοι σκέφτονται ήδη ότι το πείραμα για πολιτική διακυβέρνηση έχει αποτύχει. Οι ψίθυροι για επικείμενο πραξικόπημα έχουν ενταθεί αυτό τον καιρό. Μια τέτοια εξέλιξη δεν θα με εξέπληττε καθόλου. Η ανώτατη ηγεσία του στρατού δέχεται την κυβέρνηση Σερέζο όμως ένας μεγάλος αριθμός νεαρών αξιωματικών επιμένουν

στην επιστροφή στη "περίοδο των σφαγών".

- Πώς διαμορφώνεται το λαϊκό κίνημα στη διάρκεια της διακυβέρνησης Σερέζο;

- Όταν υπάρχουν ευκαιρίες ο κόσμος κινητοποιείται. Είναι όπως όταν ανοίγεται μια τρύπα στο νερό που αμέσως γεμίζει. Κι αυτό το φαινόμενο ισχύει σ' ότι αφορά το λαϊκό κίνημα, όχι γιατί το επιτρέπει η κυβέρνηση αλλά γιατί το κίνημα εκμεταλλεύεται την απάμβλυνση των θηριωδών κατασταλτικών ενεργειών. Ταυτόχρονα η δύναμη των ανταρτών είναι τέτοια που υποχρεώνει τον στρατό να τους λαμβάνει σοβαρά υπόψη. Βέβαια έχετε υπόψη σας ότι στη Γουατεμάλα υπάρχουν πολλές ζούγκλες, όπου οι αντάρτες κυριαρχούν.

- Ποιές είναι οι οργανώσεις της αντιπολίτευσης στη Γουατεμάλα, που έχουν βέβαια μια λαϊκή υποστήριξη;

- Το ένοπλο κίνημα έχει δημιουργήσει μια κοινή οργανωτική "ομπρέλα" που ονομάζεται URNG (Εθνική Επαναστατική Ένωση Γουατεμάλας). Σ' αυτή ανήκουν τέσσερις διαφορετικές οργανώσεις, ενωμένες από ένα μίνιμουμ πρόγραμμα. Βασικές αρχές του προγράμματος αυτού είναι το δικαίωμα στη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα, η πάλη για μια κοινωνία μ' ένα δίκαιο οικονομικό σύστημα και ο τερματισμός της πολιτιστικής ή άλλης καταπίεσης των Ινδιάνων της χώρας. Οι στόχοι του κινήματος είναι στοιχειώδεις: εθνική ανεξαρτησία, δημοκρατία και δικαιοσύνη. Η δεύτερη, σημαντική οργάνωση είναι η UASP (Λαϊκή Ένωση Συνδικάτων Δράσεως).

- Ποιές είναι οι σχέσεις του κινήματος με τα αντίστοιχα κινήματα της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής;

- Είναι βέβαια εμφανές ότι όλοι μας στη Λατινική Αμερική ζούμε λίγο πολύ κάτω από τις ίδιες συνθήκες. Παρ' όλα αυτά η κάθε χώρα έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες. Ακολουθούμε λοιπόν τη δική μας πορεία αλλά παλεύουμε για ανάγκες που είναι λίγο πολύ κοινές για ολόκληρη τη περιοχή. ●



El Salvador

Στο περιθώριο της διάσκεψης των Αδεσμεύτων ο Χρίστος Αχινιώτης συνομίλησε με τον επρόσωπο του FMLN (Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο Φαραπούντο Μαρτί) Rene Rodriguez.



- Μέχρι το 1970 (και από το 1924 οπότε έπεσε η δικτατορία του Martinez) στο ΕΛ Σαλβατόρ έχουμε μια αδιάπτωτη κυριαρχία της ολιγαρχίας του αγροβιομηχανικού κεφαλαίου. Στην περίοδο αυτή έχουμε μία εναλλαγή διαφόρων πολιτικοστρατιωτικών χούντων, στην εξουσία. Στη δεκαετία του 1970 διαμορφώνεται μια νέα κατάσταση, με βασικό χαρακτηριστικό την εισροή ξένου κεφαλαίου, κυρίως Αμερικανικού και Γερμανικού το οποίο δραστηριοποιήθηκε κυρίως στις λεγόμενες "ελεύθερες ζώνες". Αυτή η εξέλιξη είναι συνέπεια της διεθνούς βέβαια οικονομικής κατάστασης, αλλά και μια συνειδητή προσπάθεια της κυβέρνησης Κέννεντυ να αποτρέψει την εμφάνιση μιας νέας Κούβας στην περιοχή μέσω της λεγομένης "Συμμαχίας Ανάπτυξης".

Το μοντέλο αυτό φτάνει στην πρώτη σοβαρή του κρίση το 1979, με τον πόλεμο μεταξύ Οντούρας και ΕΛ Σαλβατόρ. Αμεση συνέπεια αυτού είναι η διάλυση της Κεντροαμερικανικής Κοινής Αγοράς.

Το 1979 όμως ανοίγεται επίσης μια νέα επαναστατική περίοδος με την νίκη της σαντινιστικής επανάστασης. Ο πιο ισχυρός στρατός της περιοχής, αυτός του Σομόζα διαλύεται. Το όνειρο της επανάστασης αγκαλιάζει τις μάζες σ' ολόκληρη την Κεντρική Αμερική. Έτσι στο ΕΛ Σαλβατόρ, το 1980, εμφανίζεται ένα δυναμικό λαϊκό κίνημα με στόχους την κοινωνική δικαιοσύνη, την ελευθερία έκφρασης, οργάνωσης και συνδικαλισμού. Το κίνημα αυτό έχει

υψηλή πολιτική συνείδηση και ασφαλώς δεν περιορίζεται στην απλή διεκδίκηση κάποιων πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι επαναστατικοί πυρήνες της δεκαετίας του 1970 συσπειρώνονται και διευρύνονται το 1980, μέσα στο Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο Φαραπούντο Μαρτί (FMLN) που αποτελεί σήμερα την επαναστατική πρωτοπορία της χώρας μας.

- Ποιές άλλες αντι-καθεστωτικές δυνάμεις υπάρχουν στο ΕΛ Σαλβατόρ;

- Παράλληλα με το FMLN, υπάρχουν και άλλες δυνάμεις που δρουν στα πλαίσια του Δημοκρατικού Επαναστατικού Μετώπου (FDR). Στο FDR συμμετέχει το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, μια πτέρυγα του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος και άλλες λαϊκές οργανώσεις. Ξέχασα να σας αναφέρω ότι και το ίδιο το FMLN αποτελεί συνασπισμό πέντε πολιτικοστρατιωτικών οργανώσεων.

Το 1981 το FMLN εξαπολύει μια γενική πολιτικοστρατιωτική επίθεση ενάντια στο καθεστώς, γεγονός που προσελκύει στις τάξεις του χιλιάδες αντάρτες και πολλά στελέχη του λαϊκού κινήματος.

- Ποιά είναι η κατάσταση αυτή την στιγμή στο ΕΛ Σαλβατόρ;

- Υπάρχουν τρεις συνιστώσες κυρίως, οι οποίες καθορίζουν την σημερινή κατάσταση:

Η εσωτερική πολιτική πτυχή, η εσωτερική στρατιωτική πτυχή και οι εξελίξεις στο διεθνές πλαίσιο.

Η Αμερικάνικη κυβέρνηση έχει αποφασίσει να διαλύσει το FMLN. Η ξενοκίνητη χούντα του ΕΛ Σαλβατόρ εξαπόλυσε μια φοβερή και ατέλειωτη σφαγή η οποία συμπεριέλαβε άντρες, γυναίκες και παιδιά, πολιτικούς και εκκλησιαστικούς ηγέτες. Από το 80 ως το 82, εβδομήντα χιλιάδες άτομα σκοτώθηκαν και ένα εκατομμύριο εγκατέλειψαν τη χώρα.

Από την μεριά μας, μεταξύ 81 και 84 γενικεύσαμε τις αντάρτικες επιθέσεις, προσπαθώντας να μην έρθουμε σε καταμέτωπο σύγκρουση με τον υπερεξοπλισμένο στρατό. Μπορούμε να πούμε χωρίς καμιά υπερβολή ότι τον διαλύσαμε και συγκεκριμένα 14.000 από τις 15.000 στρατιώτες της χούντας σκοτώθηκαν. Ο σημερινός στρατός είναι σχεδόν εξ' ολοκλήρου νέος. Ο μόνος λόγος που εξηγεί την διατήρηση του καθεστώτος είναι η αδυναμία της αντιπολίτευσης να το αντικαταστήσει.

Η στρατιωτική επίθεση του FMLN στα χρόνια που αναφέραμε πιο πάνω είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία, απελευθερωμένων ζωνών, οι οποίες

ισοδυναμούν με το 1/3 του Σαλβατοριανού εδάφους.

- Θα μπορούσες να μας πεις πως είναι οργανωμένες αυτές οι ζώνες και τι εναλλακτικές λύσεις προσφέρουν;

- Στις ελεύθερες περιοχές λειτουργούν στρατιωτικοπολιτικά σχολεία. Κάθε μέλος του FMLN εκπαιδεύεται ώστε να είναι ουσιαστικά σε θέση να λάβει ρόλο λαϊκού ηγέτη.

Η παραγωγή η οποία στις ελεύθερες περιοχές είναι αγροτική κυρίως, στηρίζεται στις αυτοδιοικούμενες κοπερατίβες, οι οποίες διοικούνται από την γενική συνέλευση των μελών τους.

Με τα πολύ φτωχά μέσα που διαθέτουμε έχουμε επίσης αναπτύξει ένα ουσιαστικό σύστημα υγείας για ολόκληρο τον πληθυσμό των απελευθερωμένων περιοχών. Ένα μεγάλο μέρος των αναγκών μας στον τομέα αυτό καλύπτεται από διεθνιστική αλληλεγγύη. (Τόσο στο έμφυχο όσο και στο άψυχο υλικό).

Όπως κάθε επαναστατικό κίνημα έτσι και το FMLN, δίνει εξαιρετική βαρύτητα στην παιδεία. Στόχος μας είναι να εξαλείψουμε ολοκληρωτικά τον αναλφαριθμητισμό και μπορούμε να

πούμε ότι προς αυτή την κατεύθυνση έχουμε κάνει τεράστια βήματα. Πχ. όλα τα παιδιά μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν.

- Λοιπόν Ρενέ θαθελεις να μας περιγράψεις περιληπτικά το πεδίο του πολιτικού ανταγωνισμού;

- Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό η σημερινή κυβέρνηση του Duarte είναι ενκάθετη από τις ΗΠΑ οι οποίες προσπαθούν να διατηρήσουν μια στοιχειώδη επίφαση δημοκρατίας έτσι που να μπορούν να αποστέλουν χωρίς μεγάλα προβλήματα μια συνεχώς αυξανόμενη οικονομική και στρατιωτική βοήθεια. Ουσιαστικά όμως η κυβέρνηση αυτή είναι ξεκρέμαστη και δεν αντιπροσωπεύει τίποτε άλλο από την κυβέρνηση των ΗΠΑ. Η οικονομική ωστόσο ολιγαρχία αντιπροσωπεύεται από άλλα αντιδραστικά κόμματα που διατηρούν σημαντική απόσταση από την κυβέρνηση. Από την άλλη μεριά ολόκληρος ο λαός αντιπροσωπεύεται από το FMLN και το FDR τα οποία αποτελούν τους μόνους θεσμούς που αντιπροσωπεύουν τις μεγάλες μάζες του σαλβατοριανού λαού. Τα κινήματα αυτά βρίσκονται σήμερα



VIVA LA CIVILIZACION OCCIDENTAL Y CRISTIANA

(σε αντίθεση με την περίοδο 81-84) σε υψηλό οργανωτικό και συντονιστικό επίπεδο και είναι οπωσδήποτε σε θέση να αναλάβουν την διακυβέρνηση του τόπου.

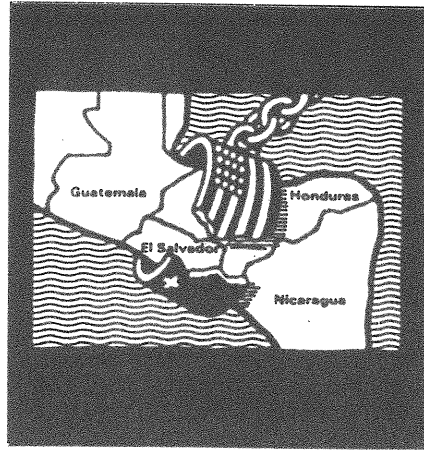
- Πώς βλέπεις να εξελίσσεται η κρίση μέσα στα κυβερνητικά στρατεύματα;

- Ο στρατός δέχεται συνεχώς κτυπήματα από το FMLN η δε κυβέρνηση βρίσκεται σε μόνιμη πολιτική κρίση. Αυτά βέβαια έχουν τον αντίκτυπο τους μέσα στο στράτευμα. Πολλοί στρατιώτες τόσκασαν και μπήκαν στις τάξεις του FMLN. Υπολογίζουμε ότι πολύ σύντομα θα υπάρξει διάσπαση μέσα στα κυβερνητικά στρατεύματα.

- Ποιοί είναι οι στόχοι της Σαλβατοριανής επανάστασης;

- Προσβλέπουμε σε μια κυβέρνηση πλατειάς εκπροσώπησης. Από το 1980 διαδίδουμε την ιδέα μιας δημοκρατικής επαναστατικής κυβέρνησης η οποία θα προσφέρει ψωμί στον λαό, θα δώσει γη στους αγρότες, θα προωθήσει την κοινωνική δικαιοσύνη και την πολιτική ελευθερία. Επάνω σ' αυτό το πολιτικό πρόγραμμα στηρίζεται η συνεργασία του FMLN με το FDR. Σ' ένα επίπεδο θεωρίας θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για σοσιαλισμό. Όμως αυτή την στιγμή μια ρεαλιστική πορεία είναι εκείνη που θα επιτρέψει τη απελευθέρωση κοινωνικών δυνάμεων που θα μπορέσουν να πρωταγωνιστήσουν στην επαναστατική διαδικασία.

Η διαφορά μας με το FDR είναι ότι αυτοί περιορίζονται στη πολιτική δουλειά ενώ εμείς στηρίζομαστε σε ένα συνδυασμό πολιτικής και στρατιωτικής δράσης. Πχ. το FDR επικεντρώνει την προσοχή του στην διενέργεια εκλογών και σε αντίστοιχες διεκδικήσεις μέσα από πολιτικές μεθόδους διεκδικήσεις.



Εμείς πιστεύουμε ότι πρέπει να συντρίψουμε την ολιγαρχία και τον στρατό και ήδη μέσα από την απελευθέρωση ολόκληρων περιοχών έχουμε κατακτήσει τεράστια δύναμη. Το FMLN έχει αποδείξει ότι διαθέτει την δύναμη όχι μόνο να υποστηρίξει τα ταξικά συμφέροντα των καταπιεζομένων αλλά να καταλάβει και να κρατήσει την κρατική εξουσία.

- Πώς θα μπορούσαν οι Σαλβατοριανοί επαναστάτες να αποφύ-

γουν την ανάπτυξη ολοκληρωτικών δυνάμεων μέσα στις τάξεις τους και προπάντων μετά την κατάκτηση της εξουσίας;

- Η ερώτηση σου είναι πολύ ιδιαίτερη. Κάθε επαναστατική εμπειρία έχει την ιδιαιτερότητα της. Δεν υπάρχει καμιά δύναμη στο Ελ Σαλβατόρ που να μπορεί να διακυβερνήσει μόνη της.

Πρακτικά το FMLN και το FDR θα συνεργαστούν. Στην δική μας περίπτωση δεν υπάρχει ευκαιρία μονοπωλίου της εξουσίας από κανένα πράγμα το οποίο εγγυάται τον πολυκομματισμό. Ξέρουμε επίσης ότι μέσα από την συμμαχία μας με το FDR αλληλοσυμπληρωνόμαστε και μπορούμε έτσι να φέρνουμε καλύτερα αποτελέσματα.

Ένα παράδειγμα: Στίς απελευθερωμένες ζώνες όλα τα προβλήματα συζητούνται συλλογικά στις κοινότητες και δημοκρατικά παίρνονται συλλογικές αποφάσεις. Μετά από οκτώ χρόνια τέτοιας εμπειρίας η πολιτική συνείδηση και πρακτική



έχει φτάσει σε ένα επίπεδο που οπωσδήποτε αποτελεί σημαντικό φρένο σε τυχόν γραφειοκρατικές εκτροπές.

Ένα άλλο στοιχείο που ωθεί στην επέκταση της δημοκρατίας είναι επίσης η έμπρακτη πολύχρονη συνεργασία αγροτών και εργατών. Δεν ξέρουμε αν θα υπάρχουν εξουσιαστικές τάσεις μετά την νίκη της επανάστασης. Όμως εγγυόμαστε από τώρα την ύπαρξη ενός ανοικτού μοντέλου. Αν το μοντέλο είναι σοσιαλιστικό θα χαρακτηρίζεται κύρια από την δημοκρατικότητα του.

- Πώς παλεύει το FMLN για την κατάκτηση ίσων δικαιωμάτων μεταξύ των δύο φύλων; Πώς μπορεί το κίνημα σας να εγγυηθεί ίσα δικαιώματα και μετά την κατάκτηση εξουσίας από τις επαναστατικές δυνάμεις;

- Πιστεύουμε ότι ιστορικά το γυναικείο ζήτημα έμενε στο περιθώριο. Στο κίνημα μας έχουμε πολύ συζητήσει το γυναικείο ζήτημα και έχουμε κατανοήσει ότι η διπλή καταπίεση της γυναίκας εξουθενώνει όχι μόνο την ίδια αλλά και το σύνολο της κοινωνίας. Είναι επομένως ένα πρόβλημα που όλοι οι επαναστάτες θα πρέπει να αισθάνονται υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουν. Στο FMLN άντρες και γυναίκες βρίσκονται στη μάχη μαζί και μοιράζονται τα ίδια καθήκοντα. Κατά συνέπεια προωθούνται όλες οι αναγκαίες οργανωτικές δομές και συζήτηση έτσι πού οι γυναίκες να πάρουν την θέση που τους αξίζει. Ελπίζω ότι θα μπορέσετε να συζητήσετε στο μέλλον με κάποια από τις συντρόφισσες πράγμα που θα ήταν μια καλή συνέχεια αυτής της πρώτης επαφής που έχουμε με τον κυπριακό λαό μέσα από το περιοδικό σας.

Ιστορικά η Σαλβατοριανή κοινωνία είναι πολύ αντροκρατούμενη και η απελευθέρωση του γυναικείου φύλου δυσκολότερη. Στο FMLN καλλιεργούμε με επιμονή την συμμετοχή των γυναικών σε όλα τα επίπεδα, στη βάση και στην ηγεσία.

Σήμερα στο Ελ Σαλβατόρ υπάρχει το Union de Mujeres Salvadorenas - Melida Anaya Montes (Ενωση Σαλβατοριανών

Γυναικών) το οποίο υπόκειται στο FMLN. Υπάρχει και η αγροτική γυναικεία οργάνωση Asociacion de Mujeres Salvadorenas (Σύνδεσμος Σαλβατοριανών Γυναικών) όπως και πολλές άλλες γυναικείες οργανώσεις μέσα στις πόλεις.

- Και τώρα Ρενέ πές μας και τον επίλογο.

- Αυτή είναι η πρώτη φορά που επικοινωνούμε μέσω σας με την Κύπρο. Ευχόμαστε αυτή η επικοινωνία να συνεχιστεί. Ελπίζουμε ακόμα ότι θα κτίσουμε μια σχέση αλληλεγγύης ανάμεσα στους δύο λαούς μας, των οποίων ο αγώνας για ανεξαρτησία έχει αρκετά κοινά χαρακτηριστικά.

Σας καλούμε επομένως να επεκτείνουμε και να εμβαθύνουμε τις σχέσεις μας. Να μην αρκεστούμε σε υλικές και οικονομικές σχέσεις αλλά να κτίσουμε εκείνη την πολιτική επικοινωνία η οποία είναι αναγκαία για να συγκεκριμενοποιηθεί και να στηρίξει τον κοινό αγώνα των μικρών και υπαναπτύκτων χωρών για ανεξαρτησία και κοινωνική δικαιοσύνη.

Ελπίζω σύντομα να ξαναβρεθούμε. ●

Συνέντευξη του MAURICE NAJMAN (δημοσιογραφικού εκπροσώπου της «κίνησης Juguin») στο συνεργάτη μας Αντρέα Αντρέου

- Ποιό είναι κατά τη γνώμη σου το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό των τελευταίων γαλλικών εκλογών;

- Συμβαίνει αυτά τα χρόνια, κάτι πολύ σημαντικό στη γαλλική σκηνή, το οποίο στην πραγματικότητα είναι παλιά επιδίωξη του Mitterand και το οποίο ονομάζεται απο την γαλλική τάξη των πολιτικών, "ανασύνθεση του γαλλικού πολιτικού τοπίου". Πρόκειται ουσιαστικά για μια ευθυγράμμιση της γαλλικής πολιτικής μ' αυτή της Ευρώπης.

- Ποιό είναι το νόημα αυτής της ευθυγράμμισης;

- Στη Γαλλία, απο την εποχή ήδη της γαλλικής επανάστασης υπάρχει ένα ειδικό πολιτικό χαρακτηριστικό. Η αντίθεση δεξιά-αριστερά ήταν οργανικά δεμένη με την ταξική αντίθεση. Εξ' ου και η κυριαρχία μέσα στην αριστερά επαναστατικών θάλεγα θέσεων. Αυτή η ταξική οπτική του εργατικού κινήματος διαχεόταν κύρια μέσα στο Κομ. Κόμμα και την C.G.T.(εργατικό συνδικάτο που πρόσκειται στο ΚΚ).

Οι τομείς του γαλλικού κεφαλαίου που ευνοούν την ευρωπαϊκή ενσωμάτωση και το Σοσιαλιστικό Κόμμα στόχευαν ακριβώς αυτή τη ριζοσπαστική πτέρυγα του εργατικού κινήματος, χτυπώντας το ΚΚ και τη CGT και την άκρα Αριστερά.

Η επιθυμία τους είναι να καταλήξουν σ' ένα διπολικό σύστημα αγγλοσαξωνικού τύπου όπου η δεξιά θα εναλλάσσεται με την αριστερά στην εξουσία σε μια ανώδυνη εναλλαγή που θα στηρίζεται σ' ένα πλατύ συμβιβασμό. Η αντίθεση αυτών των δύο μπλόκ δεν θα έχει σχέση με οποιαδήποτε διαφορά ως προς το κοινωνικό τους όραμα αλλά απλά ως προς το τρόπο διαχείρισης του συστήματος. Αυτό είναι λοιπόν

ΟΙ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΣΤΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ

το σχέδιο του Mitterand.

Οι προεδρικές και βουλευτικές εκλογές προετοίμασαν τις πολιτικές, πολιτιστικές και ιδεολογικές συνθήκες για την υλοποίηση του πιο πάνω σχεδίου. Το ΚΚ κατάντησε ένας προπαγανδιστικός μηχανισμός, με εξαίρεση βέβαια την επιρροή του στη CGT. Η δύναμη του ελαττώθηκε σημαντικά. Αντίθετα το Σοσιαλιστικό Κόμμα πλησιάζει το στόχο του να γίνει ένα κόμμα του 40% και να ηγεμονεύσει ολοκληρωτικά μέσα στην αριστερά. Κατάφερε ταυτόχρονα να προκαλέσει μεγάλα ρήγματα στη δεξιά.

- Η δεξιά ήταν διχασμένη εδώ και δεκαετίες...

- Ναι η δεξιά είναι παραδοσιακά χωρισμένη: έχουμε το γκωλικό κόμμα και το κεντριστικό κόμμα που συμπεριλαμβάνει πολύ αντιδραστικές τάσεις. Τι συμβαίνει τα τελευταία χρόνια όμως! Ο Mitterand εφαρμόσε ένα νέο είδος εκλογικού συστήματος -κάπως αναλογικού- γεγονός που επέτρεψε στο ακροδεξιό εθνικό κόμμα να μπει στη βουλή! Επομένως η δεξιά διασπάστηκε σε ακόμα ένα μέτωπο, και το γκωλικό κόμμα κατέρρευσε καθώς επίσης κατέρρευσε στο αριστε-

ΜΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΟΥ.

ρό στρατόπεδο το ΚΚ. Το γκωλικό κόμμα και το ΚΚ παραδοσιακά συμβιβάζονται μεταξύ τους με την χρονική αφετηρία τα πρώτα χρόνια μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο. Με την κατάρρευση τους κλείνει ένας κύκλος της γαλλικής πολιτικής ζωής.

- Maurice, στίς τελευταίες εκλογές παρουσιάστηκε μια εκπληκτική αύξηση της αποχής και κυρίως ανάμεσα στους αριστερούς. Πώς σχολιάζεις αυτό το γεγονός και πώς το συνδέεις με

την κεντριστική πολιτική του Mitterand;

- Το φαινόμενο της αποχής αυξάνει συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Ασφαλώς δεν είναι φαινόμενο μόνο των τελευταίων εκλογών. Κατά τη γνώμη μου υπάρχουν δυο αίτια.

Το πρώτο είναι το γενικότερο φαινόμενο της αμερικανοποίησης της γαλλικής πολιτικής ζωής. Η πολιτική ζωή μεταμορφώνεται συνεχώς σ' ένα εμπόριο εικόνων, σ' ένα θέαμα και η ουσιαστική συζήτηση εξαφανίζεται. Ο κόσμος αισθάνεται ένα είδος αηδίας για τους πολιτικάντιδες. Όπως λέμε εδώ, υπάρχει μια κρίση αντιπροσωπευτικότητας. Τα μαζικά κόμματα εξαφανίζονται όπως ανέφερα πριν, τόσο το γκωλικό, όσο και το ΚΚ. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα δεν είναι μαζικό κόμμα. Είναι ένας συνασπισμός μικρών εκλογικών μηχανισμών που λειτουργούν πίσω απο μερικούς σοσιαλιστές ηγέτες: Rocard, Chevenement, Fabins, Maurois, Mitterand.

Βέβαια ένας σημαντικότερος λόγος που το ΚΚ βλέπει τη βάση του να του φεύγει μέσα απο τα δάχτυλα είναι οι κοινωνιολογικές μεταβολές. Ολόκληρα στρώματα του πληθυσμού εξωβελίζονται απο τη παραγωγή, επομένως περιθωριοποιούνται κοινωνικά και πολιτικά. Στη Γαλλία σήμερα υπάρχουν 3 εκατομμύρια άνεργοι απο τους οποίους 600,000 άτομα (όσο και ο πληθυσμός της χώρας) δεν έχουν απολύτως καμιά απολαβή.

Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι ένας μεγάλος αριθμός ψηφοφόρων του ΚΚ κουράστηκε απο τα συνεχή ζικ-ζακ του κόμματος χωρίς να θεωρήσει το Σοσιαλιστικό Κόμμα σαν λύση. Επομένως κατέληξε στην αποχή.

Είναι φανερό ότι τελικά ακόμα και το φαινόμενο της αποχής, έμμεσα ευνοεί τους στόχους του Mitterand.

- Τελικά σε τι αποσκοπεί, αυτό το "κεντριστικό πείραμα" του Mitterand; Ποιό το μέλλον αυτής της εμπειρίας;

- Το μέλλον είναι ήδη παρών! Ας

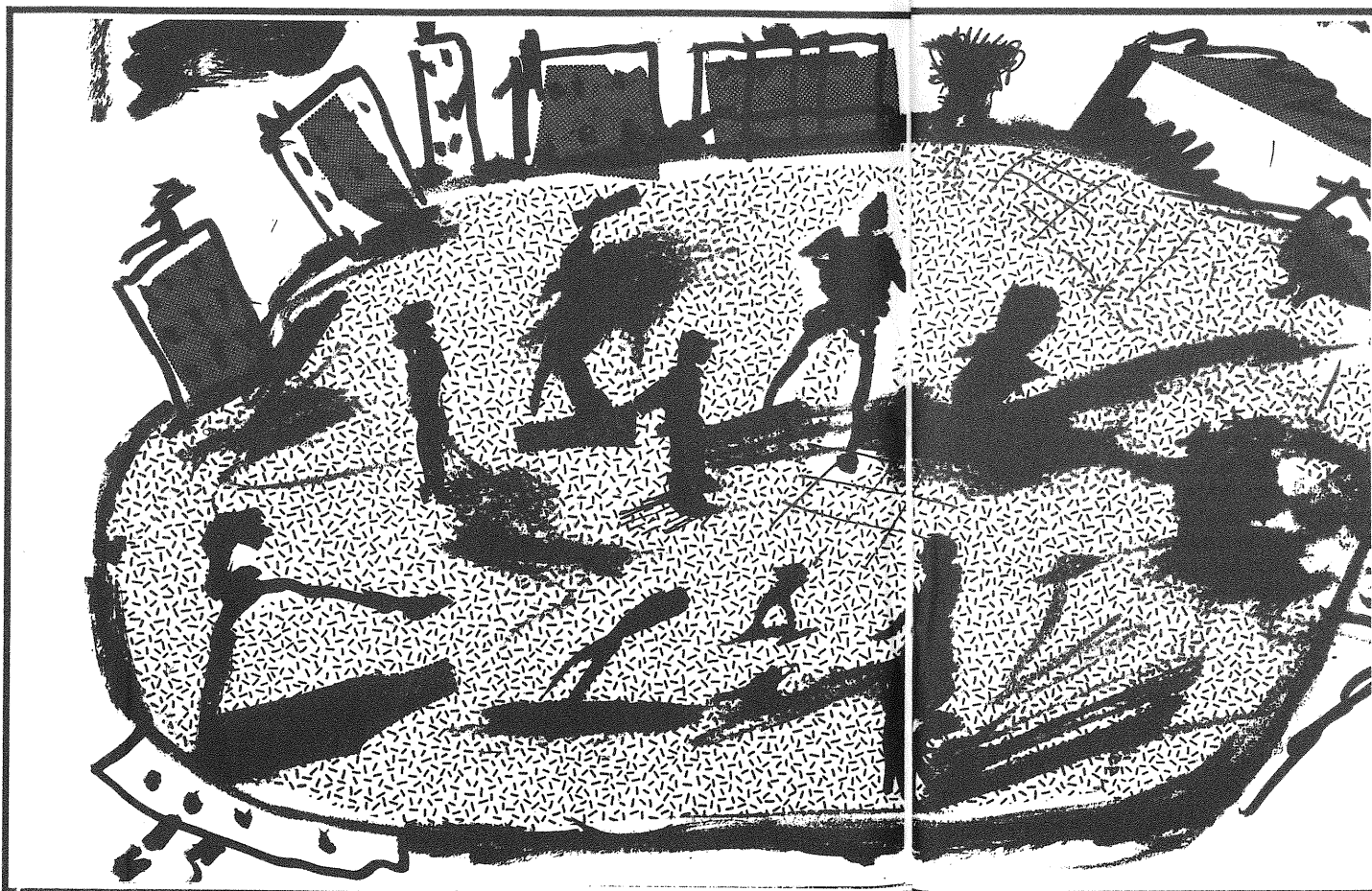
πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Η Γαλλική αστική τάξη είναι μια τάξη με πολύ λίγα μοντερνιστικά στοιχεία. Οι αστοί μεταρρυθμιστές επέβαλλαν τη θέληση μόνο δυναμικά. Πχ. ο Mendes France στη δεκαετία του 50 απότυχε να εφαρμόσει τη μεταρρύθμιση του ενώ ο De Gaulle την εφάρμοσε δυναμικά το 1958. Κατά τη γνώμη μου αυτό που συμβαίνει τώρα είναι ένα καινούργιο 58, αλλά εν ψυχρώ.

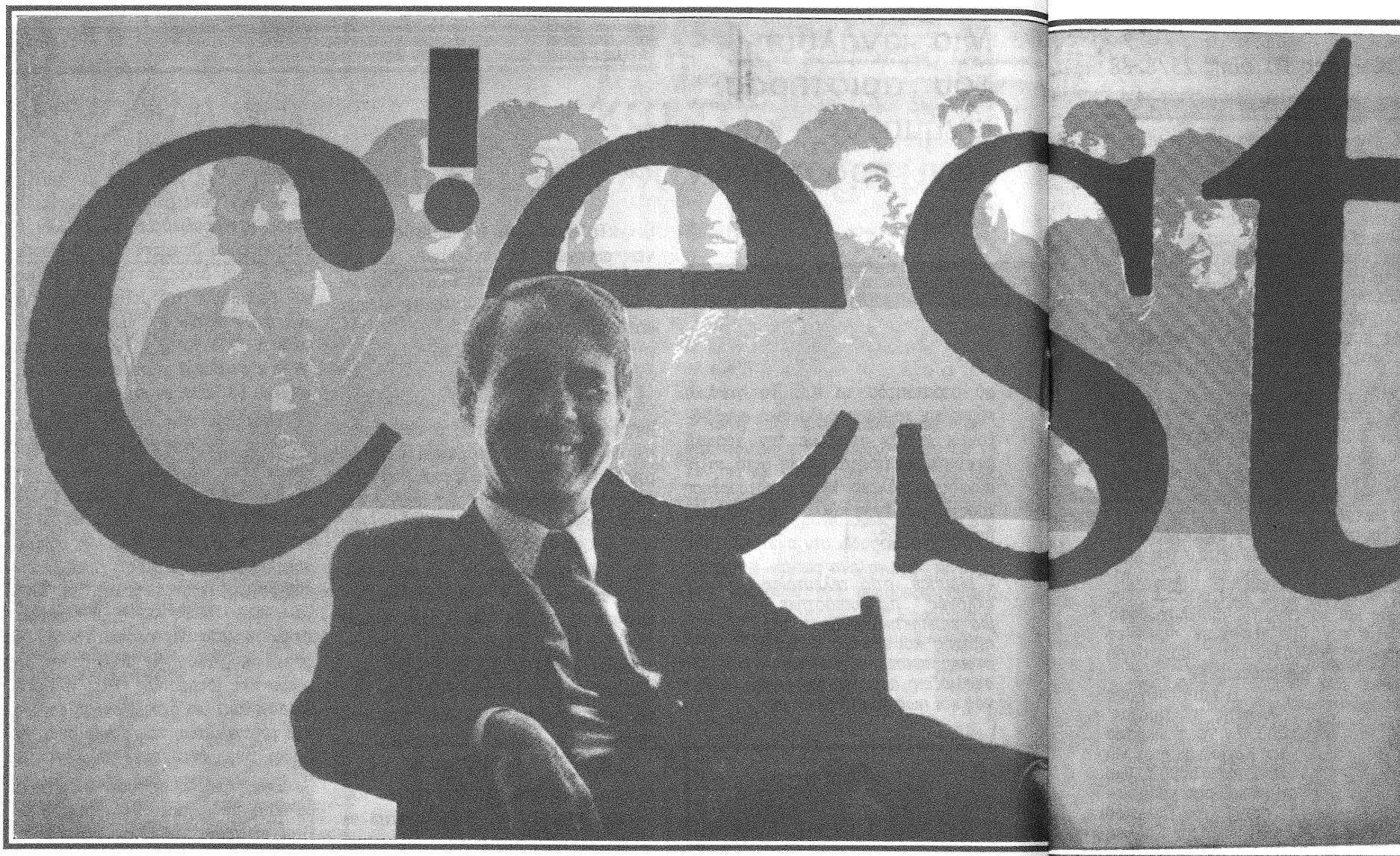
Υπάρχουν ήδη αρκετές πολιτικές ενδείξεις μέσα στη δεξιά, όπως οι προθέσεις του Raymond Barre και της Simone Weill για τη δημιουργία ενός κόμματος του κέντρου, αλλά και το ίδιο το Σ.Κ. κατάφερε να κερδίσει αρκετές δεξιές προσωπικότητες. Υπάρχει επίσης μεγάλη πιθανότητα ότι στη Βουλή θα κυβερνά όπως λέν η "πλειοψηφία ιδεών" δηλαδή θα προωθείται και θα ψηφίζεται μια άποψη ανεξάρτητα απο κομματικές ισορροπίες. Έτσι η Γαλλία θα συνήθισι μια διακυβέρνηση κέντρου απο σοσιαλιστές και κεντρώους δεξιούς.

Ένας αριθμός ψηφοφόρων κατάλαβε αυτή τη προοπτική και ψήφισε ΚΚ. Έτσι εξηγείται και η σχετική άνοδος του ΚΚ στις προηγούμενες εκλογές.

- Πώς εξηγείς την άνοδο της ακρας δεξιάς και του νεοφασισμού στη Γαλλία, και ειδικότερα στη Γαλλία, όπως εκφράστηκε με την προηγούμενη εκλογική άνοδο του Εθνικού Μετώπου.

- Για παράδειγμα η παραδοσιακή δεξιά, πχ. το Συντηρητικό Κόμμα της Βρετανίας, κατάφερε να προσανατολίσει τη πολιτική ζωή προς τα δεξιά. Η δεξιά αυτή εφαρμόζει μια σκληρή απάντηση στην κρίση κάνοντας πλατειά χρήση των παραδοσιακών ιδεολογικών και πολιτικών δεδομένων όπως το σωβινισμό, το ρατσισμό, το σεξισμό. Στη Γαλλία η κατάσταση είναι διαφορετική, και αναδεικνύει την αδυναμία ακριβώς της γαλλικής δεξιάς. Πχ. ο Chirac που παρουσιάστηκε σαν ο Ρήγκαν της Γαλλίας, όταν ακόμα ήταν υπουργός





του Πομπιντού, αποκαλούσε τη πολιτική του σαν εργατική κι ήταν μια τυπική Κενσιανή πολιτική, και βέβαια αυτό ισχύει και για το κόμμα του, το RPR. Κατά συνέπεια έμεινε χώρος για τη δημιουργία και την ανάπτυξη της ακροδεξιάς η οποία δίνει μια εύπεπτη απάντηση στην κρίση της γαλλικής κοινωνίας (για να εξαλείψουμε την ανεργία να διώξουμε τους ξένους κλπ). Κι όταν λέμε κρίση δεν εννοούμε μόνο οικονομική αλλά μια ευρύτερη κρίση ταυτότητας. Η αναδόμηση της οικονομίας που παρήγαγε όπως είπα πιο πάνω τους "νέους φτωχούς" ξεχαρφάλωσε ακόμα πιο πολλούς ανθρώπους, διάλυσε τις ανθρωπινες κοινότητες, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να στρέφονται στο παραδοσιακό, στις ρίζες σ' ότι δηλαδή είναι ιδεολογικά εμπεδωμένο: τη πατριαρχία, το ρατσισμό, τον εθνικισμό.... Βέβαια έγινε αυτό διότι υπήρξε και η αδυναμία

της αριστεράς να δώσει η ίδια απάντηση στα προβλήματα που υπάρχουν. Δεν είναι τυχαίο που το Εθνικό Μέτωπο δυνάμωσε στις παραδοσιακά "δυνατές" περιοχές του ΚΚ.

Μέσα σ' αυτό το εκλογικό σώμα του Le Pen υπάρχουν βέβαια νεοφασιστικοί πυρήνες. Όμως ασφαλώς ολόκληρο το ρεύμα δεν είναι νεοφασιστικό.

Αυτή η άνοδος του ακροδεξιού ψήφου εξυπηρετεί επιπλέον κάποια συμφέροντα πχ. όπως είπα πριν πχ. το ΣΚ.

Τώρα η εκλογική πτώση του Εθνικού Μετώπου στις τελευταίες εκλογές δεν είναι πραγματική. Υπάρχει ένα 10% που σίγουρα παραμένει πιστό και που είναι ο σκληρός εκλογικός πυρήνας του Εθνικού Μετώπου. Σ' ένα μέρος της δεξιάς, όχι αυτής βέβαια που φιλοδοξεί συνεργασία με το Εθνικό Μέτωπο κα-

θιερώθηκε σαν ο τρίτος πόλος μέσα στη δόξα κι έχουμε πλέον και ειδικά στις τελευταίες εκλογές αρκετές συνεργασίες μαζί του.

- Υπήρξε όμως στις τελευταίες εκλογές και μια νέα αριστερή εμπειρία με την υποψηφιότητα του Pierre Juguin. Πώς κρίνεις αυτή τη προσπάθεια, όσον και την Ευρώπη, μια κι ο υποψήφιος αυτός βγαίνει από το ΚΚ και αποπειράται μια πιο αριστερή πρόταση.

- Εδώ θα πρέπει να επιστρέψουμε λίγο πίσω και να δούμε τη πρόσφατη διαδικασία ανασύνθεσης της γαλλικής αριστεράς, που όπως είπαμε συνίσταται στην περιθωριοποίηση του ΚΚ και την κατάκτηση της ηγεμονίας από ένα Σοσιαλιστικό Κόμμα (που είναι τελικά πιο

πολύ τους Δημοκρατικούς των ΗΠΑ).

Τι συνέβηκε; Συνέβηκε ότι το ΣΚ κατάφερε να κερδίσει την περασμένη δεκαετία όλο εκείνο το δυναμικό που προέκυψε από το Μάη του 68, στηρίζοντας την προπαγάνδα του πάνω στη νέα προβληματική και τις νέες ανάγκες που προέκυψαν όπως πχ. την αυτοδιαχείριση.

Το ΚΚ δεν μπόρεσε να καταλάβει γρήγορα τι συνέβαινε και βέβαια ένα χαρακτηριστικό της γενιάς του 68 ήταν ο αντισταλινισμός. Παράλληλα η άκρα αριστερά δεν μπόρεσε να προτείνει ένα νέο πολιτικό λόγο, να προτείνει νέες προβληματικές, με αποτέλεσμα πολλές οργανώσεις να διαλυθούν ή να περιθωριοποιηθούν. Και βέβαια αυτά μέσα σε συνθήκες επίθεσης του κεφαλαίου, αναδόμησης ολοκληρών τομέων της βιομηχανίας (σιδηρουργία, υφάσματα κλπ) και όσων περιγράψαμε πιο πά-

νω.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα παρουσιάζονται οι "Ανανεωτικοί" του ΚΚ οι οποίοι διασπώνται από το κόμμα, γεγονός το οποίο είναι ιστορικής σημασίας. Πρόκειται για χιλιάδες άτομα κι ολόκληρες τοπικές οργανώσεις, καθώς και επιτροπές εργοστασίων και στελεχών. Αυτό το κίνημα συσπειρώθηκε πάνω σε μια αντισταλινιστική βάση και πάνω σε μια αυτοδιαχειριστική κατεύθυνση.

Είχαμε λοιπόν την υποψηφιότητα του Pierre Juguin, ο οποίος δεν παρουσιάστηκε σαν ένας δεύτερος κομμουνιστής υποψήφιος, αλλά σαν ένας υποψήφιος που προσπάθησε να συσπειρώσει πάνω σε νέες ιδέες, πάνω σε νέες πολιτικές ριζοσπαστικές θέσεις ένα σύνολο επαναστατών που τα προηγούμενα χρόνια δεν έβλεπαν καμιά προοπτική. Η μεγάλη επιτυχία της καμπάνιας του Juguin ήταν η συσπειρωτική δυναμική της. Μέσα σε 2-3 μήνες, με πολύ λίγα μέσα είχαμε περίπου 700 επιτροπές υποστήριξης κάπου 10,000 αγωνιστές και αγωνίστριες που εργάστηκαν μέσα απ' αυτές. Αυτοί οι αγωνιστές κι αυτές οι αγωνίστριες προήλθαν από διάφορες κατευθύνσεις και εμπειρίες και εργάστηκαν πάνω σε μια σειρά κοινά θέματα όπως το δικαίωμα ψήφου στους μετανάστες, τον μονόπλευρο αφοπλισμό, την αλληλεγγύη στον τρίτο κόσμο, τη δημοκρατία στις συντεχνίες και συνδέσμους βάσης κλπ κλπ.

Το εκλογικό αποτέλεσμα ήταν βέβαια αποθαρρυντικό. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι, όπως το εκλογικό σύστημα το οποίο βέβαια προσπαθούμε να μετατρέψουμε σε απλό αναλογικό, έτσι που να επιτρέπεται η παρουσία νέων κινήματων. Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι το κίνημα Juguin δεν κατάφερε να πείσει ότι όντως πρόκειται για ένα νέο κίνημα που συμπεριλαμβάνει στο πρόγραμμα του όλες τις νέες ευαισθησίες ιδιαίτερα την οικολογική.

Επιπλέον το νέο κίνημα δεν κατάλαβε ακόμα τελείως τις καινούργιες συνθήκες. Ότι δηλαδή, η αντίθεση κεφαλαίου - εργασίας δεν είναι πια μοναδική αλλά υπάρχει η αντίθεση ανδρας-γυναίκα, άνθρωπος-περιβάλλον, κλπ. κι ότι πχ. ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός είναι τελειοδίκια ξεπερασμένος.

Πάντως η εμφάνιση τέτοιων κινήματων είναι ένα φαινόμενο το οποίο καλύ-

πτει όλη την Ευρώπη είτε με την μορφή ανεξάρτητων κινήματων (όπως οι Πράσινοι στη Γερμανία, η Προλεταριακή Δημοκρατία στην Ιταλία, είτε σαν τάσεις μέσα στα παραδοσιακά κόμματα πχ. οι νέοι μέσα στο ΚΚ Ιταλίας κλπ.

- Σε σχέση με το 68, πώς συγκρίνεται το σύγχρονο ριζοσπαστικό κίνημα;

- Το 68 ήταν αναμφίβολα μια οριστική επαναστατική κρίση η οποία όμως δεν βρήκε διέξοδο. Και τι συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις; Μένουν τουλάχιστον κάποιες μεταρρυθμίσεις. Η γαλλική κοινωνία άλλαξε ριζικά από το 68, σ' όλα τα επίπεδα, κοινωνιολογικό (αναδόμηση της εργατικής τάξης) πολιτιστικό και πολιτικό (κρίση του σταλινισμού - φεμινισμός, αντιπυρηνικό και ειρηνιστικό κίνημα). Αφού δεν έγινε δυνατή μια μεταβατική αριστερή προοπτική η αστική τάξη μπόρεσε να προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση ενσωματώνοντας όλες αυτές τις καινούργιες ευαισθησίες.

Τελικά έχουμε όμως και μια ρωγμή στη διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης της νεολαίας, διαδικασία η οποία πλέον υπακούει σε μια τελείως καινούργια φόρμα. Η κρίση του εργατικού κινήματος και της άκρας αριστεράς προκάλεσε μια ρωγμή στην ίδια τη συνείδηση της νεολαίας. Το 68 η νεολαία κινητοποιόταν απ' ευθείας πάνω στα κύρια σημεία και την εργατική παράδοση του αιώνα. Όπως είπε ο Μάρξ το επαναστατικό κίνημα εμπνεόταν από τη "ποίηση του παρελθόντος". Τώρα αυτό δεν ισχύει, και οπωσδήποτε δεν είναι κινητήρια δύναμη του σημερινού κινήματος για τη χειραφέτηση. Η νεολαία κινητοποιείται πάνω σε νέα ζητήματα και μέσα σε συνθήκες ολοκληρωτικά νέες. Χρειάζεται σήμερα μια αναθεώρηση της στρατηγικής και του προγράμματος, μια αναθεώρηση μιας σειράς απόψεων όπως η σχέση οργάνωσης-κινήματος, τη διαίρεση της εργασίας κλπ. Επομένως βαδίζουμε προς ένα ολοκληρωτικά καινούργιο κίνημα χειραφέτησης, μια καινούργια πολιτική δύναμη η οποία θα δώσει συγκεκριμένες προτάσεις για την σοσιαλιστική αυτοδιαχειριστική δημοκρατία του αύριο. ●

μιά ελπίδα τόσο ωραία όσο

Χρήστος Ηλιάδης 25/8/88

Τή νύχτα της 20ης προς 21η Αυγούστου 1968 μιά τεθωρακισμένη στρατιά 500.000 ανδρών από πέντε χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας, εισέβαλλε στη Τσεχοσλοβακία, θέτοντας έτσι βία τεράσια σε μιά διαδικασία εκδημοκρατικοποίησης, που έμεινε γνωστή σαν η "Ανοιξη της Πράγας".

Η προπαγανδιστική μηχανή του Κρεμλίνου, καθώς και οι ανά τον κόσμο "δορυφόροι" (συμπεριλαμβανομένου και του ΑΚΕΛ στην Κύπρο), "δικαιολογούσαν" με τις ίδιες συκοφαντίες την εισβολή:

Π

Η Τσεχοσλοβακική κυβέρνηση έγινε έρμαιο αντι-σοσιαλιστικών δυνάμεων. "Οι Αμερικανο-Γερμανοί ετοιμαζόντουσαν να εισβάλουν στη Τσεχοσλοβακία και οι Ρώσοι τους πρόλαβαν γιά να σώσουν τον σοσιαλισμό" κ.λ.π.

Η Σταλινική μηχανή χρησιμοποίησε αφεΐδωλα τη λάσπη της, αντλώντας από το "οπλοστάσιο" που δημιούργησε στή δεκαετία του 1930 στη διάρκεια των μεγάλων εκκαθαρίσεων (στημένες δίκες της Μόσχας).

Ακόμα και η υποψία αμφισβήτησης του αλάθητου και της παντοδυναμίας της ηγετικής κλίκας του Κρεμλίνου ήταν αρκετή γιά κατηγορία (και καταδίκη) επί "προδοσία" του σοσιαλισμού, "εξυπηρέτηση του ιμπεριαλισμού" κ.λ.π.

Οι πιο πάνω "κατηγορίες" ηχούν ίσως σήμερα πιο γελοίες και χοντροκομμένες απ' ό,τι πριν 20 χρόνια, εξακολουθούν όμως να γίνονται πιστευτές απ' όσους θέλουν να πιστεύουν ότι ο Σοσιαλισμός είναι ταυτόσημος με το Γκούλαγκ, με τα ψυχιατρικά άσυλα, με τις εκκαθαρίσεις των επικριτών και σπύλων του ονόματος τους και με διαστρέβλωση της Ιστορίας κ.λ.π. Η κατάχρηση και μονοπώληση της εξουσίας, τά προνόμια και ο νεποτισμός της γραφειοκρατίας είναι γι' αυτούς "νόμιμο" καθεστώς.

Οι έστω εκ των άνω ελεγχόμενες δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις που ο

νεο-εκλεγείς (3/1/68) Γεν. Γραμματέας του Κ. Κ. Τσεχοσλοβακίας Αλεξάντρ Ντομπτσίεκ προσπάθησε να εφαρμόσει (άρση της λογοκρισίας, αναθεώρηση των "στημένων" δικών της δεκαετίας του 1950 κλπ), αποτελούσαν απευθείας πρόκληση στο μονοπώλιο της εξουσίας από την γραφειοκρατική κλίκα του Κρεμλίνου.

Οι μεταρρυθμίσεις του Ντομπτσίεκ άνοιξαν ένα "κενό" που ο Τσεχοσλοβακικός λαός, οι νέοι, οι διανοούμενοι, οι εργαζόμενοι, αρχισαν να το "γεμίζουν" οι ίδιοι, με δικές τους μη ελεγχόμενες και στημένες διαδικασίες. Ο "κορσές" του Σταλινικού μηχανισμού αρχισε να κατάρρεε, φανερώνοντας τις δυνατότητες γιά ένα Σοσιαλισμό με "ανθρώπινο πρόσωπο", που δεν μιλά την "ξύλινη γλώσσα" των "απαρατόικ" της γραφειοκρατίας, που διαχειρίζεται δημοκρατικά τον Σοσιαλισμό προς όφελος του ίδιου του λαού κι όχι προς όφελος της Νομενκλατούρας. (1)

Το "μικρόβιο" της Πράγας όμως ήταν ακόμα πιο επικίνδυνο γιαντί ο Τσεχοσλοβακικός λαός μπορούσε δυνητικά να μην περιοριστεί στις ελεγχόμενες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Ντομπτσίεκ και να γίνει ο πρωταγωνιστής κι όχι πιά ο κομπάρσος της Ιστορίας. Και το "μικρόβιο" αυτό ήταν (και είναι) μεταδοτικό.... Ο γίγαντας που ονομάζεται Σοβιετικό προλεταριάτο είχε στημένο τ' αυτό του κι' άκουγε τους κραδασμούς της Ανοιξης της Πράγας.

Η απειλή γιά την κλίκα του Κρεμλίνου που σφαιτερίζεται την Σοβιετική εξουσία και μετάτρεψε την δημοκρατία των Σοβιέτ σε κέλυφος δίχως περιεχόμενο, ήταν άμεση. Το "μικρόβιο" έπρεπε να εξοντωθεί.

Μιά εβδομάδα μετά την εισβολή, ο τσέχος φιλόσοφος Ιβαν Σβίτακ έλεγε:

Η εισβολή δεν στρεφόταν εναντίον ενός έθνους 14 εκατομμυρίων αλλά εναντίον των Ρώσων διανοουμένων. Οι ελπίδες μας γιά κάποια αλλαγή στρέφονται τώρα στην ίδια τη Σοβιετική Ένωση. Η εισβολή στη Τσεχοσλοβακία ήταν πράξη φόβου της Σοβιετικής γραφειοκρατίας και στρατοκρατίας έναντι των ιδίων των δικών της διανοουμένων, του ίδιου του δικού της λαού (2)

Η διεθνής ιμπεριαλιστική προπαγάνδα, τα αστικά μέσα μαζικής ενημέρω-

σης δεν έχασαν βέβαια ευκαιρία να χύσουν τα κροκοδείλια δάκρυα τους γιά τον Τσεχοσλοβακικό λαό και να "διαφωτίσουν" την παγκόσμια εργατική τάξη γιά τον "αθεράπευτα απάνθρωπο Σοσιαλισμό", γιά ό,τι "ο Σοσιαλισμός νομοτελικά (δύθεν) εξελίσσεται σε Σταλινισμό" και το πόσο "ανθρώπινος" είναι ο καπιταλισμός....

Ο φόβος των κέντρων του διεθνούς ιμπεριαλισμού από κινήματα που ξέφευγαν από τον έλεγχο του Κρεμλίνου ήταν όμως φανερός. Γιάτί η "Ανοιξη της Πράγας", συνέπεσε με την έκρηξη του Γαλλικού Μάη, των φοιτητικών διαδηλώσεων της Γενικής απεργίας στη Γαλλία, των μαζικών αντιπολεμικών κινητοποιήσεων (Βιετνάμ) στις ΗΠΑ και τη μεγάλη επίθεση του "Τέτ" στο Βιετνάμ.

Το οικοδόμημα των συμφωνιών της Γιάλτας και Πόντοσδαμ μεταξύ του Αμερικάνικου Ιμπεριαλισμού και της Σταλινικής γραφειοκρατίας, που μοίραζε τους λαούς και τα έθνη σε αμπελοχώραφα μεταξύ των δύο "μεγάλων" (σφαίρες επιρροής) βρισκόταν κάτω από σκληρή δοκιμασία.

α

Η κατάπιξη της "Ανοιξης της Πράγας" από την γραφειοκρατία του Κρεμλίνου ήταν γιά τον ιμπεριαλισμό το ίδιο αναγκαία όσο και η κατάπιξη του "Γαλλικού Μάη" από την Γαλλική αστική τάξη ήταν αναγκαία γιά τη γραφειοκρατία. (3)

Η μαρτυρία του Ζντενέκ Μπλύναρ, μέλους της γραμματείας του Κ.Κ. Τσεχοσλοβακίας, ο οποίος μαζί με τους Ντομπτσίεκ, Κρίγκελ, Σμρκόφσκι και άλλους Τσεχοσλοβακούς ηγέτες που μεταφέρθηκαν υπό συνθήκες αιχμαλωσίας στη Μόσχα, είναι αρκούντως αποκαλυπτική. Ο Μπλύναρ λοιπόν, αφηγήθηκε ότι ο Μπρέζνιεφ στη διάρκεια των συνομιλιών και των πιέσεων είπε προς την αιχμάλωτη Τσεχοσλοβακική ηγεσία:

"Τι υποστήριξη νομίζετε ότι θα έχετε; Τίποτα δεν θα γίνει. Ούτε πόλεμος. Ο Τίτο και ο Σ. Τσαουσέσκου θα κάνουν δηλώσεις όπως και ο Σ. Μπερλινκουερ. Και έπειτα; Σηριζόσαστε στην υποστήριξη του Κομμουνιστικού κινήματος της Δ.Ευρώπης; Αλλά

η Άνοιξη

αυτό έχασε τη σημασία του πριν 50 χρόνια". (4)

Κατά τον Τσεχοσλοβακό κομμουνιστή ηγέτη:

Ο Μπρέζνιεφ τούς είπε ότι, τρεις μέρες πριν από την εισβολή της 21ης Αυγούστου 1968 στη Τσεχοσλοβακία, είχε ενημερώσει σχετικά τον πρόεδρο Τζόνσον.

Ο Αμερικανός Πρόεδρος απάντησε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζουν πάντα τις συμφωνίες της Γιάλτας και του Πόντοσδαμ και άρα τη δικαιοδοσία της Μόσχας στη ζώνη επιρροής της, στην οποία ανήκουν και η Τσεχοσλοβακία και η Ρουμανία.

Η περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας πρέπει να αποτελέσει όμως αντικείμενο διαπραγματεύσεων.

Και αν ακόμα αμφισβητήσει κανείς την ακρίβεια των δηλώσεων του Μπλύναρ, δεν μπορεί να αμφισβητήσει γιά το γεγονός ότι οι Σοβιετικοί ηγέτες ήταν σίγουροι ότι δεν θα έβρισκαν αντίσταση από τους Δυτικούς αλλοιώς δεν θα επιχειρούσαν την εισβολή 500.000 στρατευμάτων των πέντε δυνάμεων στη Τσεχοσλοβακία, έντεκα χρόνια μετά την πολυαίμακτη κατάπιξη της Ουγγρικής Εξέγερσης. Οι συμφωνίες της Γιάλτας και του Πόντοσδαμ ισχυαν και ισχύουν. (5)

(υπογραμμίζεις δικές μου.)
Στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου το κεφάλαιο απαλλοτριώθηκε μεν, την πολιτική όμως εξουσία την σφαιτερίστηκε η αντιδραστική προνομιούχα γραφειοκρατία, οι λαοί δεν μπορούν πιά να κυβερνώνται σαν τα "φρόνιμα" παιδιά της Γιάλτας:

1953 : εργατική εξέγερση στο Ανατολικό Βερολίνο.

1956 : απεργίες στην Πολωνία.

1956 : εξέγερση του Ουγγρικού λαού που πνίγεται στο αίμα από τον Σοβιετικό στρατό που εισέβαλε γι' αποκατάσταση της ομαλότητας.

1968 : Άνοιξη της Πράγας και Σοβιετική εισβολή.

1975 : Δημοιουργία της "Χάρτας 77" στη Τσεχοσλοβακία.

1980 : Μέσα σ' ένα μαζικό κύμα εργατικών απεργιών γεννιέται το ανεξάρτητο συνδικαλιστικό κίνημα "Αλληλεγγύη" στην Πολωνία.

1981 : (Δεκ.) Ο στρατηγός Γιαρουζέλσκι με στρατιωτικό πραξικόπημα θέτει την "Αλληλεγγύη" εκτός νόμου και

α

γ

στέλνει τούς ηγέτες της σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως, εφαρμόζοντας τον στρατιωτικό νόμο στην Πολωνία.

1985 : Το "πείραμα Γκορμπατσώφ" (περεστρόικα) επιχειρεί ένα ευρύ και "τολμηρό", αλλά πάντα εκ των άνω ελεγχόμενο, πρόγραμμα δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων σε μια προσπάθεια κατευνασμού της γιά δεκαετίες συσσωρευμένης κοινωνικής δυσανεξίας στην ΕΣΣΔ.

Η διαμάχη Γκορμπατσώφ - Λιγκατσώφ είναι η διαμάχη μεταξύ των αντιμαχόμενων μεριδών της Σοβιετικής γραφειοκρατίας από φόβο μήπως ανοίξουν οι ασκοί του Αϊόλου και ο Σοβιετικός λαός πάρει τις μεταρρυθμίσεις όσο μακριά ο ίδιος επιθυμεί, δημιουργώντας μιά πραγματικά δημοκρατική Σοβιετική κοινωνία, εδραιωμένη στην εξουσία πολύφωνων εργατικών συμβουλίων (σοβιέτ). Παντού οι κραδασμοί της ίδιας Ανοιξης. Σήμερα, ακριβώς 20 χρόνια μετά που οι ερπύστριες των τανκς του Κρεμλίνου ποδοπάτησαν την "Ανοιξη της Πράγας", η επέτειος "γιורתάστηκε" με ιδιαίτερο τρόπο:

Στις 21 Αυγούστου 1988, 2.000 διαδηλωτές στην πλατεία Πούσκιν της Μόσχας φώναζαν "Πράγα, Πράγα". Την ίδια μέρα στην Πράγα, 10.000 άτομα (6) συγκεντρώθηκαν σε κεντρική πλατεία της πόλης φωνάζοντας: "Ρώσοι έξω από τη Τσεχοσλοβακία".

Λίγες μέρες αργότερα, χιλιάδες διαδηλωτές σε διάφορες πόλεις των Βαλτικών δημοκρατιών της ΕΣΣΔ (Λεττονία, Εσθονία, Λιθουανία), διαδήλωναν ενάντια στην 40η επέτειο του Γερμανο-Σοβιετικού συμφώνου "φιλίας και μη - επιθέσεως" Ρίμπεντροπ - Μολότοφ (7) μεταξύ της ΕΣΣΔ και της ναζιστικής Γερμανίας.

Τήν ίδια εποχή ξεσπούν μαζικές εργατικές απεργίες στην Πολωνία που ξαναφέρνουν στο προσκήνιο αιτήματα γιά μισθολογικές αυξήσεις και αναγνώριση της "Αλληλεγγύης".

Στη Σοβιετική δημοκρατία της Αρμενίας και στην αυτόνομη περιοχή Ναγκόρνο Καραμπάχ, αναβιώνει το καθολικό λαϊκό αίτημα γιά ένωση της αυτόνομης αυτής περιοχής στην Σοβιετική Αρμενία και απόσπαση της από την Σοβιετική δημοκρατία του Αζερμπαϊτζάν.

20 χρόνια μετά, η "Ανοιξη των Λαών" που άρχισε στην Πράγα, κάνει ξανά αισθητούς τους κραδασμούς της.

Ο Σοσιαλισμός αποτελεί σήμερα την μοναδική ελπίδα της ανθρωπότητας ενάντια στην ιμπεριαλιστική βαρβαρότητα κι' εκμετάλλευση, την πείνα, τον αναλφηβητισμό και τον κίνδυνο εξαφάνισης του ανθρώπινου πολιτισμού από ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα.

Το ιστορικό δίλημα της Ρόζας Λού-

ξεμπουργκ " Σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα" είναι σήμερα όσο ποτέ άλλοτε επίκαιρο.

Η Άνοιξη που άρχισε στην Πράγα πριν είκοσι χρόνια εξακολουθεί να αποτελεί σήμερα την ελπίδα γιά μια πραγματική αναγέννηση και αναβίωση της εργατικής δημοκρατίας και των παραδόσεων της πάνω στο πολιτικό πτώμα του Σταλινισμού και της Γιάλτας.

Η Άνοιξη των λαών που άρχισε στην Πράγα, ανοίγει πιά νέες προοπτικές κι ελπίδες γιά τον Σοσιαλισμό.

Η ελπίδα που γέννησε η "Ανοιξη" της Πράγας ζει!

Σημειώσεις:

(1) Ο τρόπος που η γραφειοκρατία διαχειρίζεται την οικονομία των Σοσιαλιστικών χωρών έχει οδηγήσει τις περισσότερες απ' αυτές τις χώρες στο χείλος της χρεωκοπίας. Το εξωτερικό χρέος προς τις Δυτικές τράπεζες ανέρχεται σε δεκάδες δισεκατομμύρια δολάρια (η κατάσταση χειρότερη από το 1980):

Χώρα / Σύνολο εξωτερικού χρέους στις Δυτικές τράπεζες (σε δολάρια Αμερικής)

Α.Δ. Γερμανίας	10,300,000,000
Πολωνία	27,000,000,000
Τσεχοσλοβακία	3,800,000,000
Ουγγαρία	8,400,000,000
Ρουμανία	9,500,000,000
Βουλγαρία	4,000,000,000
ΕΣΣΔ	7,500,000,000

Πηγή "Wall Street Journal" 20/3/80

68-88

(2) Το Βήμα 21/8/88
(3) Είναι γνωστή η συνδρομή του Κ.Κ. Γαλλίας στον τερματισμό της γενικής απεργίας καθώς και της φοιτητικής εξέγερσης και στον αποπροσανατολισμό των πολιτικών και κοινωνικών στόχων του κινήματος.

(4) Το Βήμα 21/8/88

(5) Το ίδιο.
(6) Σύμφωνα με το BBC, ο κρατικός ραδιοσταθμός της Πράγας μετέδωσε την εξής ειδήση: "πλήθος λαού, εκμεταλλευόμενοι την εξαιρετική καλοκαιρία, κατέβηκαν στους δρόμους της Πράγας γιά περίπατο".

(7) Σύμφωνα με τις μυστικές πρόνοιες του συμφώνου αυτού, οι Βαλτικές δημοκρατίες καθώς και η Φιλανδία θα ενσωματώνονταν στην ΕΣΣΔ, ενώ η Πολωνία θα διαμελιζόταν μεταξύ της ναζιστικής Γερμανίας και της ΕΣΣΔ. Το 1939 οι Γερμανικές και Σοβιετικές στρατιές εισέβαλλαν από διαφορετικά σημεία στην Πολωνία και το 1940 ο Στάλιν εξαπόλυσε τον "χειμερινό πόλεμο" ενάντια στην Φιλανδία προσαρτώντας ταυτόχρονα τις Βαλτικές δημοκρατίες. Έτσι άρχισε ο Παγκόσμιος Πόλεμος...

ενας αλλοιθωρος διεθνισμος

1. Μια επισήμανση

Δυστυχώς ο διάλογος (1) που αναπτύχθηκε μέσα από τις στήλες του "Εντός" με την εκδοτική ομάδα "Εργατική Δημοκρατία" (ΕΔ) γύρω από το εθνικό ζήτημα έχει καταλήξει σε διάλογο κωφών. Στο συμπέρασμα αυτό θα καταλήξει κανείς όταν μελετήσει τα προηγούμενα άρθρα που τόσο η ΕΔ όσο κι εγώ δημοσιεύσαμε στο "Εντός". Ο λόγος πιστεύω του αδιεξόδου αυτού έγκειται στο γεγονός ότι ενώ αναφερόμαστε στις ίδιες αρχές και έννοιες (κύρια την Λενιστική αρχή του δικαιώματος των λαών γι' αυτοδιάθεση), η ΕΔ προτιμά να παραχαράσσει τις έννοιες αυτές μέσα από μία γενικιστική, εκλεκτική και αντι-διαλεκτική θεώρηση των πραγμάτων. Βολεμένοι με το πιπίλισμα τσιτάτων από τον Λένιν νομίζουν ότι έχουν κατοχυρώσει τη "διεθνιστική" τους ταυτότητα, κάνοντας "οικονομία" της ανάγκης γι' ανάλυση του συγκεκριμένου και αρκούμενοι σε μια ανιστόρητη και ισοπεδωτική γενικολογία.

Το δυστύχημα με τις πολιτικές θέσεις της ΕΔ στο εθνικό ζήτημα είναι ότι όσοι προσβλέπουν σε μια επαναστατική-διεθνιστική προοπτική στο πρόβλημα της κατοχής και της διχοτόμησης της Κύπρου θα πρέπει να διαχωρίσουν τις θέσεις τους μια και η ΕΔ αυτοπαρουσιάζεται σαν μια επαναστατική-διεθνιστική ομάδα που όμως (δυστυχώς) ουσιαστικά τοποθετείται υπέρ της κατοχής και της διχοτόμησης της Κύπρου.

Το ξεκαθάρισμα είναι λοιπόν επιβεβλημένο, διαφορετικά όσοι επικαλούνται τις αρχές του επαναστατικού διεθνισμού κινδυνεύουν να χαρακτηρίζονται σαν απολογητές της κατοχής, ελέω... ΕΔ!

2. Το πιπίλισμα και η κακοποίηση του Λένιν

Η ΕΔ κατακεραυνώνει τούς "σοσιαλπατριώτες" σαν τού λόγου μου που δεν βλέπουν τις ανπιδραστικές επι

δώξεις της δικής "μας" αστικής τάξης με το πιο κάτω κομμάτι του τελευταίου τους άρθρου:

«Οποιος δεν βλέπει και την δική "μας" αστική τάξη σαν επιθετική επεκτατική και ιμπεριαλιστική, αυτό είναι γιατί θεωρεί το "δικό του" έθνος σαν καλύτερο από τ' άλλα. . Είναι ακριβώς αυτό που ούτε μπορούν ούτε θέλουν να δούν οι σοσιαλπατριώτες. Αντίθετα όταν νοιώθουν άβολα μπροστά σε αναφορές στην πολιτική του Λένιν, προτιμούν να δηλώνουν, όπως ο Χ. Ηλιάδης, ότι "ταλαιπωρούμε τον Λένιν" και μάλιστα όπως συνήθιζε και ο "πατερούλης Στάλιν"».

Κατ' αρχή δε νομίζω να χρειαζόμουν την ΕΔ για να με διαφωτίσει για τις οποιεσδήποτε βλέψεις και ορέξεις της δικής "μας" αστικής τάξης, ιδιαίτερα έναντι των Τ/Κ, όταν της δόθηκε η ευκαιρία (βοηθώντας έτσι ταυτόχρονα και τη φασιστική Τ.Μ.Τ. ν' ανδρωθεί σαν ο "προστάτης" της Τ/Κ μειονότητας).

Νομίζω ότι ένας καλόπιστος παρατηρητής μπορεί εύκολα να το αντιληφθεί, διαβάζοντας ιδιαίτερα το πρώτο μου άρθρο, ("Για μια άλλη προοπτική"), όπου γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην ιστορική ανικανότητα της Ε/Κ αστικής τάξης να πραγματοποιήσει και να ολοκληρώσει τόσο το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού καθώς και την εθνική ανεξαρτησία, τα στοιχειώδη δηλαδή δημοκρατικά και αναπολλοτροιωτά δικαιώματα όλων των λαών.

Όμως η ΕΔ σκόπιμα θολώνει τα νερά γύρω από τον όρο "ιστορική ανικανότητα" της Ε/Κ αστικής τάξης να εκπληρώσει τον εθνικό-απελευθερωτικό στόχο.

Η ΕΔ υποβιβάζει την ουσία περίπου σ' επίπεδο συζήτησης περί ικανότητας

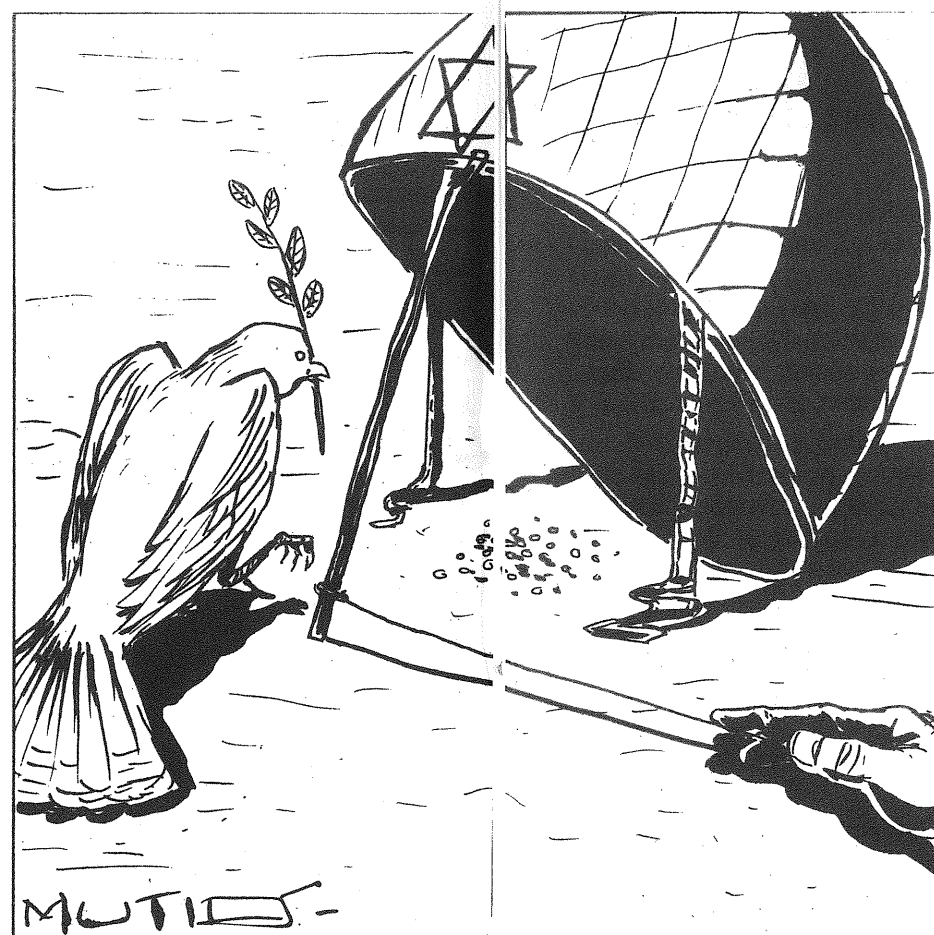
Μια τελευταία απάντηση (ελπιζώ)

χρηστος

ή όχι της Ε/Κ άρχουσας τάξης για μια νικηφόρα στρατιωτική αναμέτρηση με τον Τουρκικό στρατό κατοχής.

Κατ' αρχή θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η απαλλαγή από την Τουρκική στρατιωτική κατοχή είναι απόλυτο δικαίωμα ολόκληρου του Κυπριακού λαού, χωρίς ν' αποκλείονται οποιαδήποτε μέσα.

Ακόμα όμως και μια υποθετική νικηφόρα στρατιωτική αντιπαράθεση μεταξύ της Ε/Κ αστικής τάξης με τον Τουρκικό επεκτατισμό, δεν θα απάλλαζε την Ε/Κ αστική τάξη από την "ιστορική ανι-



Όταν η ΕΔ κακοποιεί τις Λενιστικές αρχές για να στηρίξει τη διχοτομηση

στην εκδοτική ομάδα "Εργατική Δημοκρατία"

Ηλιάδης

κανότητα" της να κατοχυρώσει μια ουσιαστικά και όχι τυπικά ανεξάρτητη Κύπρο, που να μην αναπαράγει τούς μηχανισμούς της διακοινοτικής αντιπαράθεσης και καταπίεσης.

Μήπως την περίοδο 1960-74 που η Κύπρος δεν τελούσε υπό Τουρκική στρατιωτική κατοχή η Ε/Κ αστική τάξη δεν ήταν "ανίκανη"; Μήπως τότε η Κύπρος δεν ήταν δέσμια του Βρετανικού Στέμματος και των συμφερόντων του, που επέβαλε την πολιτική του "διαίρει και βασίλευε";

Ο όρος "ιστορική ανικανότητα" δεν αναφέρεται στην Ε/Κ αστική τάξη μόνο, αλλά στην αστική τάξη των αποικιακών και μισο-αποικιακών χωρών γενικά. Η τάξη αυτή των αποικιακών χωρών που τελούν υπό ιμπεριαλιστική κυριαρχία και εξάρτηση θάβει φυσικά ν' απαλλαγεί από την ξένη κηδεμόνευση και ν' αυξήσει τα κέρδη της ξαπλώνοντας τη δική της κυριαρχία στον εθνικό - γεωγραφικό της χώρο που είναι ταγμένη. Οι εθνικο-απελευθερωτικές "ορμές" της αστικής τάξης όμως σταματούν εκεί ακριβώς που θίγονται τα δικά της συμφέροντα σαν κοινωνικής τάξης.

Γιατί μια μετωπική, ουσιαστική ρήξη με τον ιμπεριαλισμό που να εγγυάται μια πραγματική κι όχι μια κολωβή εθνική ανεξαρτησία, θα προυπόθετε μια άλλη κοινωνική προοπτική: τον σοσιαλιστικό κοινωνικό μετασχηματισμό (βλέπε Κούβα).

Για τον λόγο αυτό αναφερόμουν στο πρώτο μου άρθρο στους μετανεξαρτησιακούς μηχανισμούς ένταξης στον διεθνή ιμπεριαλιστικό καταμερισμό εργασίας (και φυσικά εξάρτησης και υποθήκευσης της εθνικής ανεξαρτησίας) στις αποικιακές εκείνες χώρες που η αστική τάξη ηγήθηκε (ή αφέθηκε να ηγηθεί, όπως στην περίπτωση της Κύπρου) του αντι-αποικιακού εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα. Για όσους θεωρούν τα πιο πάνω "αριστεριστικές" θεωρητικολογίες, δεν έχουν παρά ν' ανατρέξουν στις συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου, στις "εγγυήσεις" της, στις "κυρίως" Αγγλικές Βάσεις, στην αντιδραστική στεγανοποίηση και θερμοθετημένη αντιπαράθεση των δύο κοινοτήτων, καθώς και στην εκκολλώμενη διζωνική Ομοσπονδία.

Στην εποχή της ιμπεριαλιστικής παρακμής ("αντίδραση σ' ολη τη γραμμή" όπως ελεγε κι ο Λένιν) η πραγμάτωση των δημοκρατικών εθνικών στόχων (αυ

τοδιάθεση, εθνική ανεξαρτησία)

πέφτει πα στους ώμους της εργατικής τάξης μιά και η πραγμάτωση των πιο πάνω στόχων διαταράσσει και θέτει σε κίνδυνο τη διεθνή ιμπεριαλιστική τάξη πραγμάτων. Η "εθνική" αστική τάξη των αποικιακών και μισο-αποικιακών χωρών είναι ιστορικά ανίκανη να πραγματοποιήσει ουσιαστικά τούς πιο πάνω δημοκρατικούς στόχους γιατί και η ίδια αποτελεί κομμάτι (και μάλιστα το πιο αδύνατο και εξαρτώμενο) του παγκόσμιου ιμπεριαλιστικού συστήματος από το οποίο τρέφεται και συντηρείται.

Είναι, επαναλαμβάνω, στους ώμους της εργατικής τάξης και τού συνειδητού εκφραστή της (κόμμα) που πέφτει το βάρος γιά πραγμάτωση των πιο πάνω στόχων. Στην Κύπρο όμως και οι πέτρες ξέρουν ότι το ΑΚΕΛ ήταν και είναι ο πέμπτος τροχός (αν όχι και οι πέντε τροχοί) της πολιτικής της αστικής τάξης. Για όσους "εξεγείρονται" ως προστρέξουν στην τωρινή αγαστή πολιτική σύμπλευση ΑΚΕΛ-ΔΗΣΥ καθώς και στην ουσιαστική ταυτότητα των πολιτικών τους θέσεων τα τελευταία 10 χρόνια (Γιάλτας και πατερούλη Στάλιν και σφαιρών επιρροής ενεκεν, αλλ' αυτό αποτελεί άλλο κεφάλαιο).

Εκτός όμως από την παραχαράξη ορών και εννοιών, η ΕΔ βολεύεται και με το πιπίλισμα αναφορών από τον Λένιν (τσιτάτα) για να προσδώσει (νομίζει) την πρόποσα "ορθοδοξία" στην επιχειρηματολογία της.

Με σύντομα τσιτάτα, εντελώς ξεκομμένα από τον υπόλοιπο κορμό της επιχειρηματολογίας του κειμένου που πάρθηκαν, ξεκομμένα από τη συγκεκριμένη πολιτική και ιστορική συγκυρία, ή από το συγκεκριμένο αντικείμενο της αναφοράς τα τσιτάτα αυτά μετατρέπονται σε ανιστόρητες γενικότητες, που κάνοντας την οικονομία της διαλεκτικής ανάλυσης τού συγκεκριμένου μέσα στο σύνολο, μπορούν να ισχύουν με την ίδια ακριβώς μορφή για οποιαδήποτε περίπτωση, υπερανω τόπου και χρόνου όπως βολεύει τις συγκυριακές επιδώξεις του κάθε συγγραφέα.

Δηλαδή σε τελευταία ανάλυση, η

μέθοδος αυτή αρκείται στο περιβλήμα της δήλωσης κι όχι στο περιεχόμενο της. Την αντιδιαλεκτική αυτή μέθοδο δολοφονίας (κι όχι απλής ταλαιπωρίας) χρησιμοποίησαν κατά κόρον ολοι οι νεκροθάφτες του Λενινισμού από πατερούλη Στάλιν μέχρι Κιμ-Ιλ-Σουνγκ. Η διαστροφή του πνεύματος και της ουσίας των Λενινιστικών κειμένων μέσα από την ξεκομμένη, γενικόλογη και εκλεκτική παράθεση κειμένων είναι μέθοδος πιο παλιά από την ηλικία των μελών της ομάδας της Ε.Δ.

Για να τονίσω το αντιδιαλεκτικό της μεθόδου αυτής σημειώνω στο προηγούμενο άρθρο ότι υπάρχουν πολλά ζητήματα πάνω στα οποία οι 'κλασσικοί' του Μαρξισμού (ιδιαίτερα ο Λένιν) παρουσιάζονται (επιφανειακά) αντιφατικοί στις κατα καιρούς τοποθετήσεις τους. Υπεδείκνυα ότι η 'αντίφαση' αυτή δεν είναι παρά φαινομενική γιατί ο Μαρξισμός είναι η επιστημονική ανάλυση του συγκεκριμένου κι όχι του αφηρημένου μέσα σε διαφορετικές ιστορικο-πολιτικές συγκυρίες και διαδικασίες.

Η μορφή μπορεί ν' αλλάξει ανάλογα με τις συγκεκριμένες συνθήκες (κι όχι με την προσφιλή στην ΕΔ γενικότητα) το περιεχόμενο όμως παραμένει πάντα το ίδιο: αγώνας ενάντια στην αστική τάξη και τον ιμπεριαλισμό για την ιστορική χειραφέτηση των εργαζομένων και των καταπιεζομένων μαζών (συμπεριλαμβανομένων φυσικά και των αποικιακών και μισο-αποικιακών χωρών). Για να κάνω περισσότερο γλαφυρά τα πιο πάνω παράθεσα διάφορα παραδείγματα χωρών (Κουρδιστάν, Παλαιστίνη, Ιρλανδία, Μαλβίνες, Κύπρος) όπου η γενική αρχή των λαών η αυτοδιάθεση (μέχρι και σημείου κρατικής απόσχισης) παίρνει διαφορετική μορφή για την κάθε μια συγκεκριμένη περίπτωση. (2)

Η ΕΔ εξακολουθεί παρόλα αυτά ακάθεκτη ν' ανοητολογεί πιπιλίζοντας κι άλλα γενικόλογα τσιτάτα, από το δικαίωμα απόσχισης των .. Ολλανδικών αποικιών μέχρι του ότι δεν είναι ο θεσμός του διαζυγίου που φτάνει για την διάλυση-οικογενειών (ή το δικαίωμα απόσχισης για τον τεμαχισμό των κρατών).

Πέρα όμως απ' αυτά, (και κυρίως) έθετα το εξής ερώτημα στο τελευταίο άρθρο μου:

"Μπορεί στα σοβαρά οποιοσδήποτε (συμπεριλαμβανομένου και της ΕΔ) να ισχυρισθεί ότι το δικαίωμα κρατικής (και

αυτά και γεωγραφικής) απόσχισης που απορρέει από το δικαίωμα αυτοδιάθεσης ενός λαού ή έθνους εξυπακούει τον σφαιτερισμό και κατοχή εδαφών άλλων από εκείνων που δημοκρατικά του ανήκουν";

Μπορεί πράγματι στα σοβαρά να υποστηρίξει η ΕΔ ότι 'πρέπει σαν Ε/Κ επαναστάτες, επειδή ακριβώς είμαστε Ε/Κ και όχι Τ/Κ ή Τούρκοι, ν' αντισταθούμε στην προσπάθεια της 'δικιάς μας' άρχουσας τάξης να εμποδίσουν τους Τ/Κ να έχουν δικό τους 'κράτος' όταν το 'κράτος' αυτό ('ΤΔΒΚ') έχει τώρα πραγματωθεί μέσα σε συγκεκριμένες συνθήκες βαρβαρότητας και είναι το προϊόν προσφυγοποίησης των γηγενών κατοίκων, στρατιωτικής κατοχής και μαζικού εποικισμού;

Ιδού λοιπόν (ξανά) το ερώτημα: Το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης συνεπάγεται στρατιωτική αρπαγή και κατοχή εδαφών άλλων απ' αυτών που ιστορικά, δημοκρατικά ανήκουν σ' ένα λαό;

Το δικαίωμα δημιουργίας κράτους μιάς εθνικής μειονότητας (νοούμενου οπ' μ' αυτή έχει τον δικό της συμπαγή, ιστορικό, εθνικό-γεωγραφικό χώρο, πράγμα που ΔΕΝ συμβαίνει με τους Τ/Κ) συνεπάγεται μήπως τον εκτοπισμό των γηγενών κατοίκων (πρόσφυγες) και την αντικατάστασή τους από άλλους ('πάμφτωχοι' έποικοι από την Ανατολία ή άλλοι) για δημογραφική-πολιτική εδραίωση των στρατιωτικών κατοχικών δεδομένων;

Θάταν βέβαια πολύ ν' αξιώνουμε απάντηση σε τέτοια 'σοσιαλπατριωτικά' και 'ανόητα' ερωτήματα μιά και οι 'διεθνιστές' της ΕΔ απέφυγαν ήδη ν' απαντήσουν στα ερωτήματα αυτά.

Μιά και η ΕΔ αρέσκεται να πιπιλίζει τσιτάτα από τον Λένιν θάταν καλό να μάς παραθέσει έστω και ένα (μόνο ένα) συγκεκριμένο Λενιστικό τσιτάτο που να δηλώνει ότι το δικαίωμα δημιουργίας κράτους συνεπάγεται την αρπαγή και κατοχή εδαφών άλλων, τον εκτοπισμό των νόμιμων γηγενών κατοίκων των εδαφών αυτών και την μαζική αντικατάστασή τους από εποίκους (πάμφτωχους ή όχι, ξανθούς ή μελαχρινούς).

Θα περιμένω με 'σοσιαλπατριωτική' ανυπομονησία κάτι τέτοιο. Είμαι όμως σίγουρος πως και κάτι άλλοι κύριοι κατά Ισραήλ μεριά, από Σιαμίρ μέχρι Πέρες, θάδειχναν τρομερό ενδιαφέρον για κάτι τέτοιο, γιά λόγους εντελώς δικούς τους



βέβαια.

Μπορούν λοιπόν οι φίλοι της ΕΔ ν' αρχίζουν να σκαλίζουν ολους τους τόμους των 'Απάντων' του Λένιν. Όσο για τους Μάρξ και Ένγκελς άστε τους ήσυχους καλύτερα. Οι άθλιοι τόλμησαν να γράψουν κάποτε υπερ της εδαφικής ακεραιότητας της Γερμανίας!

Επειδή όμως η παραχαράχτική και ισοπεδωτική manía της ΕΔ έχει ξεπεράσει και τά ορια του σουρεαλισμού, αξίζει να σταθούμε για λίγο σε δυό τουλάχιστον κύρια θέματα.

3. Αγάπα τον πλησίον σου "πάμφτωχο" έποικο!

Προκειμένου να διασκευάσει την πραγματικότητα ανάλογα με τις δικές της πολιτικές θέσεις (κι όχι το αντίστροφο) η ΕΔ έχει ανατρίχιαστα ισο-

πεδώσει τις έννοιες.

Ετσι οι έποικοι βαφτίζονται εργάτες - μετανάστες (!!!) και πρέπει να διεξάγουμε αντι-ρατσιστικό αγώνα για υποδοχή τους!! Για όσους νομίζουν ότι υπερβάλλω ιδού και η σχετική θέση της ΕΔ (παρμένη από το πρόσφατο βιβλίο τους όπως μας πληροφορούν) (3)

"Είναι εδώ (Σ.Σ. οι έποικοι) και πρέπει να είναι καλοδεχούμενοι από τους εργαζόμενους και όχι μόνο αυτοί αλλά και όσοι άλλοι και από οπουδήποτε τύχει να έρθουν. Είναι θέμα αρχής (sic) για τους διεθνιστές. Η δεξιά στην Ευρώπη ανδρώνεται με τον ρατσισμό ενάντια στους ξένους εργάτες. Τα ίδια αντιμετωπίζουν και οι Κύπριοι στην Αγγλία της Θάτσερ και το συνδικαλιστικό κίνημα εκεί τους έχει υποστηρίξει". (παρενθέσεις και υπογραμμίσεις δικές μου).

Δεν νομίζω να χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια για ν' αποδείξει κανείς πόσο ανόητη (είναι ο πιο ελαφρύς χαρακτηρισμός που βρήκα) είναι η προσπάθεια εξίσωσης των εποίκων με τους εργάτες μετανάστες στις Ευρωπαϊκές (ή άλλες) χώρες. Να σημειώσουμε απλά ότι η ΕΔ δεν πρωτοτύπησε.

Ο Ραούφ Ντεκτάς για χρόνια προσπαθεί να πείσει ότι οι έποικοι δεν είναι έποικοι αλλά ...εποχιακοί εργάτες! Μόνο που ούτε ο Ντεκτάς δεν τόλμησε να μας κατηγορήσει για "ρατσιστές" επειδή δεν καλοδεχτήκαμε τους έποικους, όπως έμμεσα μας κατηγορεί η ΕΔ!

Η ΕΔ μας πληροφορεί ότι "(...) όχι μόνο αυτοί (Σ.Σ. οι έποικοι της Ανατολίας) αλλά και όσοι άλλοι και από οπουδήποτε τύχει να έρθουν (...) πρέπει να είναι καλοδεχούμενοι από τους εργαζόμενους".

Με την λογική αυτή δηλαδή οι εργαζόμενοι θα πρέπει ν' ανοίξουν τις αγκάλες για να δεχτούν τους οποιουσδήποτε εποίκους ανεξάρτητα από γλώσσα και θρησκεία, ανεξάρτητα δηλαδή αν είναι Ανατολίτες ή Ευρωπαίοι, μελαχρινοί ή ξανθοί κ.λ.π. Γιατί ο έποικος ανεξάρτητα απ' ολ' αυτά είναι πάντα έποικος και επιτελεί τον ίδιο πάντα (ληστικό - ιμπεριαλιστικό κατ'εμάς) πολιτικό ρόλο. Εκτός κι αν η ΕΔ έχει ιδιαίτερες συμπάθειες για "τριτοκοσμικούς" έποικους (κατά προτίμηση "πάμφτωχους" και μελαχρινούς) κατ'αντιπαράθεση με κάποιους άλλους. Ρατσισμός απ' την ανάποδη δηλαδή!

Πέρα όμως απ' αυτά η ΕΔ μάς πληροφορεί ότι δεν βλέπουμε όλοι εμείς οι 'σοσιαλπατριώτες' ότι η απομάκρυνση των εποίκων μόνο με μια 'βαρβαρότητα' εφάμιλλη του 74 (4) μπορεί να επιτευχθεί.

Εχω την εντύπωση ότι οι φίλοι της ΕΔ πρέπει κάπου να ξεχωρίσουν τους στόχους ενός αντι - ιμπεριαλιστικού αγώνα από τα διδάγματα της Χριστιανικής αγάπης (συνοδευμένα από άφθονη δόση εργατισμού).

Με την ίδια χριστιανική λογική και η απαλλοτρίωση του κεφαλαίου θα ήταν 'βαρβαρότητα' (από την πλευρά των αστών βέβαια).

Η Κύπρος όμως δεν είναι (δυστυχώς) η μόνη χώρα θύμα εποικισμού.

Η γειτονική μας κατεχόμενη Παλαιστίνη είναι θύμα (μεταξύ άλλων) μαζικού

εποικισμού. Οι 'άθλιοι' Παλαιστίνιοι όμως δεν φαίνεται να έχουν συλλάβει τα 'διεθνιστικά' (χριστιανικά) μηνύματα της ΕΔ γιατί όταν ακούουν για Εβραίους εποίκους σηκώνονται οι τρίχες τους.

Θάταν πολύ ενδιαφέρον να μας εξηγήσει η ΕΔ ότι οι Παλαιστίνιοι πρέπει να ... καλοδεχτούν ('διεθνιστικό' καθήκον σύμφωνα με την ΕΔ) τους Εβραίους εποίκους με τον ίδιο τρόπο που το συνδικαλιστικό κίνημα στην ... Ευρώπη αγκαλιάζει τους μετανάστες - εργάτες! (Προσοχή όμως γιατί οι Παλαιστίνιοι 'αγριεύουν' εύκολα!).

Σ' αντίθετη περίπτωση θάπρεπε η ΕΔ να μάς εξηγήσει την ουσιαστική διαφορά μεταξύ ενός Εβραίου έποικου στην κατεχόμενη Δυτική όχθη του Ισραήλ (περιοριζόμενος μόνο σ'αυτή) κι ενός Τούρκου Ανατολίτη έποικου στην κατεχόμενη Βόρεια Κύπρο.

Εκτός όμως από τους Κύπριους 'σοσιαλπατριώτες' και τους Παλαιστίνιους και οι Αλγερινοί επαναστάτες επέδειξαν ανάλογα 'ρατσιστικά' αισθήματα προς τους Γάλλους εποίκους (Pieds Noirs) των οποίων την απομάκρυνση επεδίωξαν και πέτυχαν με την ανεξαρτησία της Αλγερίας(1962).

Στήν περίπτωση αυτή μιλάμε για την εκδίωξη 1,500,000 ατόμων (και όχι 70,000 όπως οι Ανατολίτες έποικοι) που 'ρίζωσαν' στην Αλγερία για ένα περίπου αιώνα, από την εποχή της κατάληψης της Αλγερίας (κι όχι μόνο 14 χρόνια όπως οι Ανατολίτες έποικοι). Τα Γαλλικά αστικά κόμματα κλαψουρίζουν μέχρι σήμερα για την 'βαρβαρότητα' αυτή.

Σάν να μην έφταναν ολ' αυτά, οι Γαλλικές επαναστατικές εργατικές οργανώσεις όχι μόνο δεν θεώρησαν 'βαρβαρότητα' την απομάκρυνση των Γάλλων εποίκων αλλά θεώρησαν την απομάκρυνσή τους σαν μια έκφραση της εφαρμογής της αρχής της αυτοδιάθεσης του Αλγερινού λαού!

Τελικά τόσο οι Παλαιστίνιοι όσο και οι Αλγερινοί (και τόσοι άλλοι αποικιακοί λαοί) δεν έχουν εννοήσει το χριστιανικό δίδαγμα του 'αγάπα τον πλησίον σου... έποικον' και ζούν βουτηγμένοι στη 'βαρβαρότητα'!

(η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ

Από τον Άθω Ερωτοκρίτου, ψυχολόγο

οι συγκινησιακές καταστάσεις και ο καρκίνος

Πρίν μερικά χρόνια, αν κάποιος έλεγε πως ο καρκίνος έχει ψυχική προέλευση, μπορούσε να θεωρηθεί σαν τσαλατάνος, να γίνει αντικείμενο ειρωνικών σχολίων και πειραγμάτων, καθώς θα τύγχανε και κάποιας υποτιμητικής διάκρισης από τους άλλους γι αυτόν.

Σήμερα όμως, αυτή η διαπίστωση δεν αμφισβητείται πια καθόλου σε όλο τον κόσμο.

Συγκινησιακή ένταση, ανησυχία, άγχος, κατάθλιψη κλπ μπορεί να δημιουργήσουν αρκετά σοβαρές αρρώστιες, τις ανθρώπινες αρρώστιες ή αλλιώς τις ψυχοσωματικές. Η μελαγχολία, ο πανικός, η απόγνωση και αρκετές άλλες συναισθηματικές αντιδράσεις και καταστάσεις, δεν έχουν επιπτώσεις και αντίκτυπο μόνο στο ψυχισμό του ατόμου, αλλά και στο σώμα του. Αυτές όλες οι συγκινησιακές - συναισθηματικές καταστάσεις, φαίνεται να ευθύνονται μεταξύ άλλων και για την δημιουργία του καρκίνου.

Αυτή η γνώση, ότι τα κακοήθη νεοπλασμάτα προσβάλλουν άτομα με ορισμένη δομή της προσωπικότητας, παρ' όλο που φαίνεται νάναι η τελευταία λέξη σήμερα της επιστήμης, τις ρίξες της τις έχει αρκετά πιο παλιά.

οι αρνητικές συγκινήσεις και οι επιδράσεις στο σώμα

Ο Ιπποκράτης με τη θεωρία του «Περί χυμών», είναι ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο «καρκίνωμα», και ότι τα άτομα με μελαγχολική διάθεση έχουν πιο με-

γάλη πιθανότητα να προσβληθούν από καρκίνο.

Ακόμη και ο Γαληνός, που έζησε και εργάστηκε σαν γιατρός φιλόσοφος τον 2ον μ.Χ αιώνα, παρατήρησε πως οι γυναίκες με μελαγχολία είχαν περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν καρκίνο του μαστού σε σχέση με αυτές που είχαν πιο ευχάριστη και θετική διάθεση.

Απο τότε μέχρι σήμερα έγιναν αρκετές παρατηρήσεις γύρω από το θέμα, όπως στην εποχή της Ρωμαϊκής περιόδου, και του Βυζαντίου που χρωματίζονταν από τις αντιλήψεις του Ιπποκράτη. Επίσης ο ιρακινός φιλόσοφος Αβικέννας με ισλαμικό πολιτισμό, αποδίδει τη γένεση του καρκίνου σε μελαγχολία.

Μετά, κατά τον 17-18 αιώνα πίστευαν πως οι μελαγχολικές καταστάσεις είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της αρρώστιας: Ο καθηγητής Gendron του πανεπιστημίου του Montpellier στον 18ο αιώνα, έλεγε πως ο κακοήθης όγκος οφείλεται σε αλλοίωση της σωματικής λειτουργίας που γεννιέται από το φόβο, το άγχος και τα συχνά πένθη.

Επίσης και άλλοι Γάλλοι γιατροί αργότερα μίλησαν για το ίδιο πράγμα, όπως οι Laennec και Bayle.

Στην Αγγλία ο Sir James Paget, ένας από τους πιο διάσημους ογκολόγους εκείνης της εποχής έγραψε για την συμβολή της απογοήτευσης της έντονης κατάθλιψης κλπ. στην αύξηση των διαστάσεων του κακοήθους όγκου.

Το 1875 στις ΗΠΑ ο W. Parker μεταξύ άλλων δημοσίευσε πως σε περιόδους μεγάλου πένθους και ψυχικών ανησυχιών, μπορεί να διαταραχθεί η ισορροπία του νευρικού συστήματος και να δημιουργηθεί καρκίνος.

Όμως οι πρώτες στατιστικές για μια πιο αντικειμενική αξιολόγηση αυτών όλων των επιδράσεων του συγκινησιακού παράγοντα στην ανάπτυξη του κακοήθους όγκου έγιναν τον 19ο αιώνα από τον Αγγλο γιατρό Snow, και μεταξύ άλλων σε γενικές γραμμές βρήκε πως από τους 250 αρρώστους που διερεύνησε βρήκε πως μόνο οι 19 δεν αποκάλυψαν συγκινησιακές συγκρούσεις. Οι 186 είχαν επηρεαστεί από θάνατο στενού συγγενικού τους προσώπου και οι 32 αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα, αγχогόνα στον επαγγελματικό τομέα.

Όμως μόλις πρόσφατα στις τελευταίες δεκαετίες έγιναν συστηματικές μελέτες με εντελώς εξειδικευμένες μεθόδους και ιδιαίτερα με ψυχολογικά tests προσωπικότητας, συμπεριφοράς κλινικά ερωτηματολόγια κλπ, που βοήθησαν τους ειδικούς να αντιληφθούν και να επιβεβαιώσουν ότι υπάρχουν βασικές σχέσεις ανάμεσα στις συγκινησιακές καταστάσεις και τον καρκίνο, και να σκιαγραφήσουν μάλιστα το προφίλ της προσωπικότητας του καρκινικού αρρώστου.

Σε γενικές γραμμές ακόμη, μπορούμε να πούμε πως και η σοφία του λαού, είχε δίκαιο που έλεγε πχ. πως «Το μαράζι τον έφαγε», «η στενοχώρια τον σκότωσε», «τα όσα κατάπινε και δεν έλεγε του έβγαλαν την κακιά αρρώστια» κλπ, κλπ.

Αλλά ακόμη και ο συνειδητός και ο υποσυνείδητος φόβος του κόσμου για την τρομερή αυτή αρρώστια φαινόταν και φαίνεται στο ότι συνήθως δεν λέει με το όνομα της την αρρώστια αυτή, τον καρκίνο, αλλά την ονομάζει «κακιά αρρώστια», «ή έξω από δώ», «ο ξορκισμένος» κλπ.

Πόση πράγματι αλήθεια έχουν όλες αυτές οι απλές καθημερινές πα-

ρατηρήσεις του λαού, δεν μπορεί να φανταστεί κάποιος.

και οι θετικές συγκινήσεις έχουν επίδραση στο σώμα

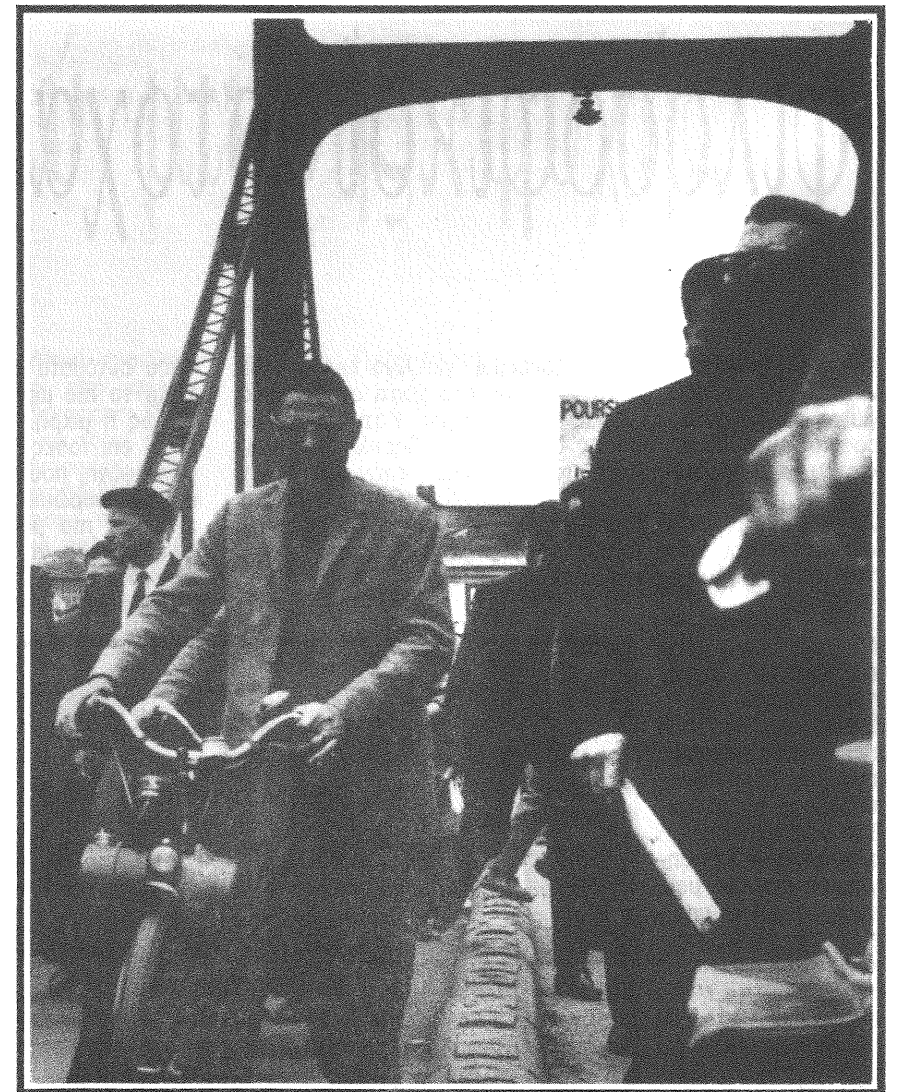
Ηταν αρκετά γνωστό όπως φαίνεται πάντοτε, πως οι αρνητικές συγκινήσεις, όπως κατάθλιψη, απόγνωση, φόβος, πανικός και άλλες, είχαν αρνητικές επιπτώσεις στον ανθρώπινο οργανισμό, γιατί προκαλούσαν ειδικές χημικές αντιδράσεις μέσα στο σώμα.

Τώρα στις τελευταίες έρευνες όπως αναφέρει και ο N. Cousins, συγγραφέας του έργου «Ανατομία μιας Ασθένειας», είναι γνωστό πως και οι θετικές συγκινήσεις έχουν επίδραση και πως «κάτω από συνθήκες μιας δυνατής επιθυμίας για ζωή και έντονων προσδοκιών, αυξάνει η ικανότητα του εγκεφάλου για χημικές μεταβολές».

Έτσι όλες αυτές οι γνώσεις, δίνουν ένα θετικό αποτέλεσμα, γιατί βοηθούν τον άνθρωπο, τον άρρωστο ή όχι, να κατανοήσει τις δυνατότητες και ικανότητες του για θεραπεία (και εδώ συμβάλλει η ψυχολογική βοήθεια) και να υιοθετήσει ένα τρόπο ζωής, που θα βοηθήσει την διατήρηση της καλής σωματικής και ψυχικής υγείας και να προστατευτεί ακόμα και από τους πιο μεγάλους κινδύνους που τον απειλούν. Να κερδίσει δηλαδή τη ζωή του.

Όλα αυτά και αρκετά άλλα στοιχεία είναι χρήσιμα να γνωρίζουμε γιατί εκτός από τη γνώση του καινούργιου αυτού μέρους του προβλήματος που θα έχουμε, το κυριώτερο μήνυμα και ο στόχος μας είναι να αποβάλλουμε τον φόβο και την προκατάληψη για την αρρώστια αυτή και να δούμε κατάματα το πρόβλημα πριν η και όταν παρουσιασθεί. Μόνο έτσι θα ενισχύσουμε όλους τους μηχανισμούς μας - ψυχολογικούς και σωματικούς - για την αντιμετώπιση του.

Στην πατρίδα μας, ο καρκίνος είναι η τρίτη αιτία θανάτου, μετά από τις καρδιακές παθήσεις και τα διάφορα ατυχήματα.



Παρ' όλο που δεν φαίνεται να παρουσιάζει μεγάλη αύξηση ο καρκίνος στην Κύπρο, εντούτοις δεν παύει να είναι μια από τις πιο μεγάλες πληγές και που συγχρόνως είναι ενδυνάμει με ένα σωρό προκαταλήψεις και φόβο αντιμετώπισης της ακόμη στα στάδια που μπορεί να προληφθεί.

Γι αυτό πριν απ' όλα πρέπει να γίνει συνειδηση σ' όλο τον επιστημονικό χώρο και κόσμο ότι, άρρωστος με καρκίνο αυτό που χρειάζεται δεν είναι μόνο η σωματική του θεραπεία, η χημειοθεραπεία και νυστέρια αλλά και πέραν από αυτά έχει ανάγκη να στηριχτεί ψυχολογικά (και υπάρχουν σήμερα αρκετοί μέθοδοι ψυχολογικοί να βοηθήσουν όπως πχ. η ψυχοθεραπεία κλπ), να μην εγκαταλείψει την προσπάθεια του για

ζωή, να μην πέσει στην παγίδα πως αυτός ο ίδιος δεν έχει λόγο στη θεραπεία του. Κι αν μερικοί, πολλές φορές δικαιολογημένα, ρωτήσουν ποιά ρόλο μπορεί να παίξει η ψυχολογική υποστήριξη σε μια αρρώστια που μέχρι σήμερα σχεδόν σκοτώνει όλα τα θύματα της η απάντηση είναι πως: μπορεί αυτή η ψυχολογική στήριξη να αποτρέψει το μοιραίο και να βοηθήσει έτσι τον άρρωστο στο βαθμό που να κερδίσει την ζωή του.

Και αυτό μας δείχνει σήμερα, μετά από πολύχρονη έρευνα, πως ο ψυχισμός του ανθρώπου δεν έχει μόνο σχέση με την εμφάνιση της αρρώστιας, αλλά έχει και σημαντική σχέση με την πορεία της και την πορεία του καρκινοπαθούς μετά την εγχείρηση ή όποια άλλη θεραπεία του. ● α.ε.

φιλοσοφικοί στοχασμοί περί

1. Τον τελευταίο καιρό ασχολούμαι, για λίγα λεπτά κάθε νύχτα, πριν κοιμηθώ, με το να ρίχνω στο χαρτί στοχασμούς για τα συμβαίνοντα γύρω μας και εντός μας. Κάτι σαν "φιλοσοφικό" ημερολόγιο, σαν τις σκέψεις του Πασκάλ, του Επίκτητου, του Μάρκου Αυρήλιου και άλλων τιτάνων. Αν και πολύ μικρός εμπρός σ' αυτούς, μ' εμπνέουν ως πρότυπα για να γράφω και εγώ τα δικά μου ασημαντά πράγματα σκέψων και ιδεών, που ίσως αποδειχθούν κάποτε χρήσιμα σε κάποιους άλλους, αν όχι και σε μένα τον ίδιο.

2. Απο πολλά - πολλά χρόνια έχω διαμορφώσει μεσ' από τις σκληρές εμπειρίες της ζωής μου και της ζωής της πατρίδας μας, μερικές αρχές και ιδέες οδηγτικές στη ζωή μου, που ημπορεί να μην είναι άσκοπο να τις κοινοποιήσω στους συμπατριώτες και στους συνανθρώπους μου γενικότερα. Ανάμεσα τους κάτι σαν τα ακόλουθα: Αν θέλεις αρρωσταίνεις, αν θέλεις γερνάς, αν θέλεις ηττάσαι, αν θέλεις πεθαίνεις (το τελευταίο πολύ υπερβολικό, αλλά ας μου επιτραπεί να το πιστεύω, κι ας μου φαίνεται απίστευτο και κωμωδικό). Η: Το πιο μεγάλο πράγμα σ' έναν μικρό τόπο είναι η μικρή "ψυχή" -σχήμα οξύμωρο αλλά πολύ αληθινό, πολύ σωστό και πραγματικό.

3. Ο δεινός «φιλογικός» σάλος που εξέσπασε πρόσφατα σαν βόμβα στη μικρή μας κοινωνία έχει ανοίξει νέους ορίζοντες στους στοχασμούς μου. Φαίνεται πως με κάνει αματωδώς «σοφώτερο» στους τρόπους αντιμετώπισης των κινδύνων και των παγίδων της ζωής, αλλά και στις διαπιστώσεις για την βαθύτερη ουσία της ζωής, καθώς και για τη φύση και τον χαρακτήρα της κοινωνίας μας και του ψυχικού μας κόσμου. Φυσικά οι τρόποι αντιμετώπισης των κινδύνων και των παγίδων έρχονται δεύτεροι και προηγούνται οι διαπιστώσεις. Αυτές έχουν την πιο μεγάλη σημασία: χρησιμεύουν ως πυξίδα για την αναζήτηση των τρόπων και των μεθόδων.

4. Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες νέες διαπιστώσεις

όπου αυτόματα οδηγούμαι τώρα είναι ότι: Σ' ένα μικρόν τόπο το πιο μεγάλο πράγμα είναι η πολύ μικρή ψυχή, όχι απλώς η μικρή. Ομολογώ το τεράστιο λάθος που διέπραξα επί τόσες δεκαετίες: να νομίζω ότι η καμμένη η απλή μικρή ψυχή, που στο κάτω-κάτω είναι χαρακτηριστικό πολλών απλών ανθρώπων που δεν διεκδικούν μεγαλεία και δάφνες, είναι το πιο μεγάλο πράγμα σ' ένα μικρό τόπο. Τι μου έφταιγαν οι απλοί άνθρωποι να τους χρεώνω με μικρή ψυχή, να την θεωρώ το πιο μεγάλο πράγμα και μάλιστα επικίνδυνο για την πορεία της πατρίδας μας;

Όχι, έσφαλλα, έσφαλλα απελπιστικά για δεκαετίες. Για το ουσιώδες, ασυγχώρητο σφάλμα μου ζητώ συγγνώμη από τους απλούς μικρούς ανθρώπους που τους εθεωρούσα μια αιτία των δεινών μας για την μικρή ψυχή τους. Ζητώ ταπεινά συγγνώμη από τους ωραίους απλούς ανθρώπους, που δεν απαιτήσαν ποτέ να γίνουν ή να εμφανισθούν μεγάλοι και μόνο περιορίζονται στην αναζήτηση των συμβατικών τρόπων επιβιώσεως και ευμάρειας, αφήνοντας για τους "εκλεκτούς" τη μεγαλοσύνη και την

ανάδειξη στις κορυφές της δύναμης και της δόξας.

5. Η πολύ μικρή ψυχή είναι, νομίζω, αξιολόγη ανακάλυψή μου και παρακαλώ τον λαό μας ταπεινά να την μελετήσει με προσοχή, και να εμβαθύνει στο φαινόμενο, για να αισθανθεί ο ίδιος μεγάλος και περήφανος για το ό,τι αυτός είναι. Εμπρός στη μικρή ταπεινή ψυχή πολλών απλών ανθρώπων, που έχει χάρη και έκπαγλη ομορφιά, εξάρσεις και εκλάμψεις υπέροχου κάλλους και εντιμότητας, συγκινητικού ήθους και γνήσιας ανθρωπιάς, η πολύ μικρή ψυχή μερικών άλλων, που θεωρούν τους εαυτούς των γίγαντες, πάνσοφους, αλάθητους, κηδεμόνες και οδηγούς των απλών ανθρώπων, μοιάζει αστέιο έντομο ή μάλλον άφτερο ερπετό. Πολύ λυπούμαι και συμπονάω τα τελευταία τούτα πλάσματα της γης από παιδί!

6. Βρέθηκα στο επίκεντρο του πρόσφατου "φιλογικού" σάλου χωρίς καλά καλά να το καταλάβω. Και αισθάνθηκα πολύ δυστυχισμένος όταν είδα γύρω μου τόσο απύθεμνο μίσος' τόσο εμπάθεια και καταστροφική μανία. Που ήταν

της πολύ μικρής ψυχής

κρυμμένη τόσο καιρό αυτή η μανία; Ή μήπως εμφώλευε στα βάθη κάποιων "εκλεκτών" ανθρώπων, που απο αφέλεια δεν ημπορούσα να τους κρίνω σωστά για δεκαετίες; Πιθανώς αυτό συνέβαινε. Είχα δει και πάθει τόσα και τόσα, η πατρίδα μας πέρασε και περνά από τόσους θανάσιμους κινδύνους σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας της πολύ μικρής ψυχής. Κι ακόμη δεν είχα πάρει είδηση για το πραγματικό της μεγέθος, την αληθινή ορμή και δύναμη αυτής της πολύ μικρής ψυχής. Κρίμα: ομολογώ χωρίς να διστάζω ότι όχι, δεν είχα ποτέ διανοηθεί ότι έπρεπε να υπολογίζω και σ' αυτήν ως έναν από τους θεμελιώδεις παράγοντες της ζωής μας.

7. Η ιστορία διαμορφώνεται από τους οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς και άλλους συναφείς παράγοντες, όπως βέβαια συνarτώνται και διαπλέκονται με την ανθρώπινη ψυχή και τα σφοδρά της πάθη. Τώρα προσθέτω: με την πολύ μικρή ψυχή και με την επιπολαιότητα, την ημιμάθεια, την υπεροψία που εκπηγάει προπάντων από αυτήν, και την, σε τελευταία ανάλυση, κουταμάρα. Όχι μη μου πείτε ότι και η βλακεία δεν γράφει ιστορία: πώς διέφυγε αυτή η δυναμική κυρία από το αναλυτικό νυστέρι του Καρόλου Marx, του Max Weber, του Fernand Braudel, του I. Wallerstein και πλειάδος άλλων αναλυτών των κοινωνιών; Γράφει και καλογράφει την ιστορία της, και γράφει ιστορία ολέθρια, εκθεμελιωτική. Μαζί με τις συγγενικές της εμπάθεια και ημιμάθεια και την αδελφή της υπεροψία, πιασμένες χέρι - χέρι διαπληκτίζονται με την μετριοφροσύνη και την σωφροσύνη, διεκδικώντας την παντοδυναμία και την κοσμοκρατορία.

8. Πάνω απ' όλα όμως με τρομάζει η υπεροψία. Είναι μαινάδα και άρπυια, με πολύ ανακατωμένα μακριά μαλλιά και γένεια, διαπεραστικό βλέμμα ομοιοπρός εκείνο του Εωσφόρου, πόδια ακατέργαστα και ένστικτα ασυγκράτητα. Κρατάει μαγκούρα και κτυπά, δεν σέβεται κανέναν, ορμά με ασίγηστο μενος στην αγορά, βοιοδέρνει μεσ' στους δρόμους και στις πλατείες και επιτίθεται, κραυγάζει, υβρίζει απελπισμένα. Κορβανά στο κεφάλι της η μαιοδοξία, αστράφτει παθιασμένα, εκπέμπει φλόγες και τραυλίζει παράταιρους, παράφωνους

σκοπούς....Πολυ φρικτή η "μουσική" της, δεν την αντέχω, δεν την μπορώ.

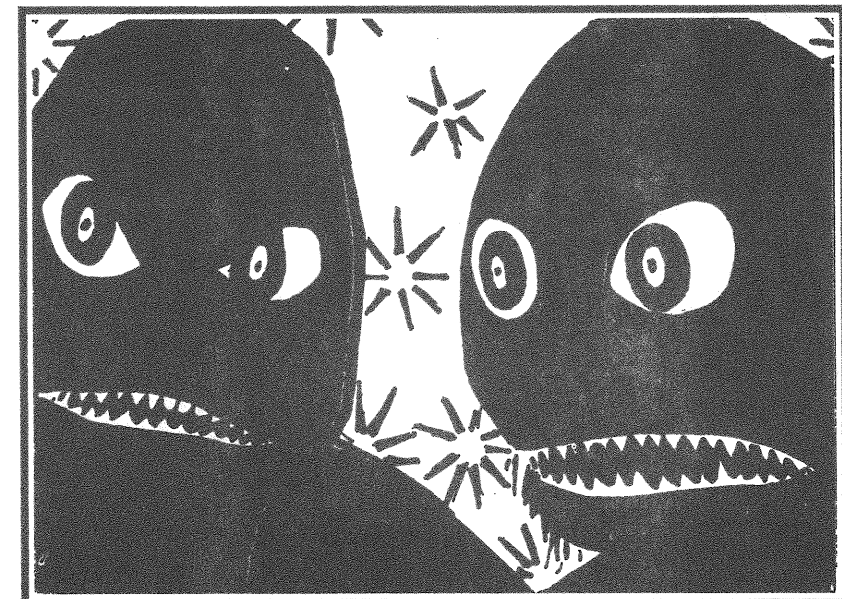
9. Είναι πολύ δυστυχισμένα πλάσματα και η υπεροψία και η μαιοδοξία. Η δυστυχία ξεχειλίζει από τα μάτια τους. Και δακρύζω από συμπόνια όταν τις βλέπω.

Στών Ψαρών την ολόμαυρη ράχη να ορχούνται μανιασμένες, να βυσσοδομούν τον θάνατο και να σπένουν την στείρα απελπισία και το μίσος τους στα μαρμαρένια αλώνια της πατρίδας μας. Δεν ξέρουν τι δεν ξέρουν, ούτε ξέρουν πώς να μάθουν, ούτε θέλουν να μάθουν, ούτε να μάθουν πως να μαθαίνουν.

10. Άργησα να συνειδητοποιήσω και μια άλλη πραγματικότητα: ότι σ' ένα μικρό τόπο οι πολύ μικρές ψυχές ολοένα μικραίνουν, μικραίνουν, πλησιάζουν στο μηδέν χωρίς να το φθάνουν. Γίνονται πολύ μικρές, ολοένα πιο μι-

κροσκοπικές, σαν μύιγες, αλλά δεν πεθαίνουν: όχι, αυτό δεν συνάδει προς τις ανάγκες της ενδόμυχης κακίας, που πρέπει μέσω τους να εκφραστεί και να εκφράζεται αδιάκοπα. Αν εκλείψουν τα ευέλκτα και εύπλαστα όργανά της, οι πολύ μικρές ψυχές, πως θα δικαιολογεί την ύπαρξή της η κακεντρέχεια; Τι θα γίνουν τα ποικιλόχρωμα σκεύη μοχθηρίας που παρατάσσονται στις κατάμεστες αίθουσες των "πνευματικών" συγκεντρώσεων και δεξιώσεων, για να φιλούν υποκριτικά τα χέρια των κυριών και να τα λερώνουν με το δύσοσμο σάλιο τους; Σε κάθε επιστροφή μου στην πατρίδα, βρίσκω τις πολύ μικρές ψυχές μικρότερες αλλά και ισχυρότερες, με δύναμη που αυξάνεται προς απειροστικά μεγέθη, καβαλλημένες στην άσχημη καμπούρα της κακίας, να βγαίνουν τσάρκα στα καντούνια και στα τριστράτα, αναζητώντας εναγώνια τα νέα τους θύματα

11. Και πολλοί απ' όσους ξεκίνησαν για μεγάλα πετάγματα, η για συγκριτικώς μεγαλύτερα από εκείνα των πολύ μικρών ψυχών, σιγά-σιγά αφομοιώνονται από αυτές, ακολουθούν τον δρόμο τους. Είναι πολύ εύκολος, βατός γιά όλους όσοι θέλουν να τον επιλέξουν. Καθώς κουράζονται από τον



εξοντωτικό μόχθο των μεγάλων ή των συγκριτικά μεγάλων αναζητήσεων και εμπειριών, με ικανοποίηση γιατί έτσι αποφεύγουν αυτόν το μόχθο, ολοένα τρέπονται προς την προσιτή λεωφόρο των πολύ μικρών ψυχών. Ασφαλωμένη, κατηφορική, παρέχει "ασφάλεια", έστω κι αν οδηγεί προς κάποιον αδρατο γκρεμό. Η εντύπωση της ασφάλειας και της γρήγορης πορείας, δημιουργεί ευφορία και ευφροσύνη στις πολύ μικρές ψυχές, καθώς και την τραγική αυταπάτη ενός αφθάστου με-γαλείου.

12. Οι μικρές ψυχές είναι στειρές. Δεν παράγουν ούτε δημιουργούν αλλά μόνο καταναλίσκουν, φθείρουν και εξαφανίζονται.

13. Οι μικρές ψυχές δεν συνομιλούν, δεν διαλέγονται, δεν ερωτούν. Γνωρίζουν τα πάντα εξ αποκαλύψεως, μόνες αυτές και πάντοτε αυτές.

14. Οι μικρές ψυχές φοβούνται την έρευνα, τη γνώση, την αναζήτηση, την πρωτοτυπία, τη μεταβολή. Ικανοποιούνται μόνο και αποκλειστικά με τις συμβατικές αξίες και τα ακίνητα καθεστώτα. Τέρπονται και τρεφονται με τα συνηθισμένα και τα καθιερωμένα, είναι πανευτυχείς με τα ανεξέλεγκτα και τα "ιερά" κάθε λογής -και με τον εαυτό τους όπως τον διαμορφώνουν οι στενόκαρδες προσλαμβάνουσες παραστάσεις των.

15. Οι μικρές ψυχές αρέσκονται εις την δουλείαν: να είναι δούλες και να έχουν δούλους. Επειδή είναι δουλόφρονες εκ γενετής, αναζητούν δουλόφρονες συντρόφους και συνοδοιπόρους στη ζωή. Επειδή είναι δουλοπρεπείς στους ισχυρούς ή και στους απλώς ισχυρότερους των, δεν ανέχονται γύρω των ανθρώπους ελεύθερους, και θέλουν ο κάθε αδύναμος ή ολιγώτερο απ'εκείνους δυνατός, να γίνει δούλος των, και να ταπεινώνεται μπροστά τους σε αιώνιο σχήμα εξευτελιστικής υποταγής.

16. Οι πολύ μικρές όπως και οι μικρές ψυχές αποφεύγουν τις μεγάλες και αυτές που επιθυμούν και αγωνίζονται να γίνουν μεγάλες. Τις δώκουν και τις μισούν θανάσιμα, τις υπονομεύουν, τις διασύρουν, τις χτυπούν αμείλικτα με κάθε τρόπο. Και μόνιμα υπενθυμίζουν σ' αυτές της δική τους "αλήθεια": "Είστε σαν εμάς-πρέπει να είστε σαν εμάς, μικρές και ασήμαντες. Δεν επιτρέπονται τα πετάγματα ούτε οι ορατισμοί, ούτε η έρευνα, ούτε η αναζήτηση, ούτε η ελεύθερη σκέψη", ούτε η ελευθερία. Αν θα γίνει κάποια έρευνα ή θα υπάρξει στοχασμός, αυτός πρέπει να είναι περιχαρακωμένος στα μέτρα μας και στις μικρές μας έγνοιες. Δεν επιτρέπονται οι ελπίδες, δεν επιτρέπονται οι σχεδιασμοί για το μέλλον,

δεν επιτρέπονται οι αναμνήσεις. Πρέπει να γίνετε πνευματικά φυτά υπό τον αυστηρό μας έλεγχο. Θα είστε σαν εμάς, αλλιώς θα εξοντωθείτε".

17. Οι μικρές και οι πολύ μικρές ψυχές δεν έχουν συνείδηση του γελοίου, ούτε μπορούν να το αντιληφθούν εύκολα. Τους λείπει η πνευματική και ηθική ευσυνειδησία. Γι' αυτό ευκολώστατα αυτογελοιοποιούνται στην προσπάθειά τους να υπερβούν τα όρια των δυνατοτήτων τους.

18. οι μικρές και οι πολύ μικρές ψυχές δεν ξέρουν να αγαπούν. Αιχμάλωτες του μίσους και του πάθους, γίνονται γι' αυτό απέραντα δυστυχισμένες και ανυπολόγιστα κακές.

19. Η πιο μεγάλη τιμωρία για τις μικρές και τις πολύ μικρές ψυχές είναι το να μη λαμβάνονται υπόψη και να περιφρονούνται όταν υβρίζουν και εκδηλώνουν το σπαρακτικό τους μίσος. Εάν αφεθούν να πλέουν περιφρονημένες στα πελάγη των αβυσσών τους, στο τέλος θα εκραγούν με πάταγο, θα πνιγούν φυσιολογικά και θα βυθιστούν λησμονημένες για πάντα στον βυθό των συγκράτητων εμπαιχίων τους. Αυτό θα είναι γι αυτές ο χειρότερος θάνατος και η πιο ταιριαστή τιμωρία.



20. Δεν μπορεί κανένας τίμιος και σώφρων άνθρωπος να μη αισθάνεται οίκτο και μεγάλη θλίψη για την αυτοτιμωρία των μικρών και των πολύ μικρών ψυχών. Δεν μπορεί όμως και καμιά βοήθεια να τους προσφέρει εκτός εάν οι ίδιες θελήσουν να βοηθήσουν τους εαυτούς των απαλλασσόμενες από τα άρρωστημένα πάθη τους που τις οδηγούν στη βέβαιη ηθική αυτοκτονία.

21. Ευτυχισμένος όποιος μπορεί να μην έχει μικρή ή πολύ μικρή ψυχή, και ακόμη πιο ευτυχισμένος όποιος μπορεί να απαλλαγεί από αυτήν εάν του εδόθη κληρονομικώς.

22. Δύσκολα μπορούν να γίνουν δυστυχείς και να παρακμάσουν οι μεγάλες και οι πολύ μεγάλες ψυχές. Το φώς της καλωσύνης και η δύναμη της μεγαλοψυχίας τις τρέφουν και τις ανανεώνουν συνεχώς, ανοίγοντας μπροστά τους αδιάκοπα ωραίους κόσμους και ατέλειωτους νέους ορίζοντες ιδεών, χαράς και δημιουργίας

Λευκωσία, 14.1.1987
ΚΩΣΤΑΣ Π. ΚΥΡΡΗΣ

Προσκυνημα στο ταφο του Νικου Νικολαΐδη

Α. Τηλλυρίδη, Δρα Φιλοσοφίας

Τελευταία δημοσιεύτηκε στον Κυπριακό τύπο η είδηση ότι γίνεται μια προσπάθεια μεταφοράς των οστών του γνωστού Κύπριου Λογοτέχνη Νίκου Νικολαΐδη στη Κύπρο. Την είδηση αυτή διάβασα όταν ήμουν στη Ναϊρόμπι. Από εκείνη την ώρα μου ήλθε μία σκέψη: να επισκεφθώ τον τάφο του στο Κάιρο...

Είμαι υποχρεωμένος κάθε φορά που έρχομαι ταξίδι στη Κύπρο να σταθμεύω για λίγο στο Κάιρο γιατί δεν υπάρχει απ' ευθείας πτήση για την Κύπρο. Έτσι στο πρόσφατο ταξίδι μου λίγο πριν το Πάσχα επωφελήθηκα της ευκαιρίας να επισκεφθώ και πάλιν το κοιμητήριο του Καΐρου που βρίσκεται στην ιστορική Μονή του Αγίου Γεωργίου. Λέγω και πάλιν γιατί κάθε φορά που βρίσκομαι στο Κάιρο πηγαίνω εκεί για έρευνα στο πλούσιο αρχείο και στα μουσεία της Μονής που έχουν υλικό πολύ ενδιαφέρον. Ο ηγούμενος της Μονής π. Πορφύριος με πολλή προθυμία θέλησε να με εξυπηρετήσει όταν του ανακοίνωσα τον σκοπό της επίσκεψής μου. Γνώριζε ολόκληρο το ιστορικό για τον Νίκο Νικολαΐδη αφού γίνεται ακόμα ο λόγος για μεταφορά των οστών του στη Κύπρο. Μου εξήγησε όμως ότι μέσα στον ίδιο τάφο είναι θαμμένοι άλλοι επτά. Έτσι εδώ υπάρχει ένα πρόβλημα και μου δείχνει τον τάφο του Νίκου Νικολαΐδη της Κύπρου όπως έτσι ακριβώς γράφει πάνω στη πλάκα - βιβλίο που αναφέρεται στο όνομα του. Στη μια πλευρά του βιβλίου διαβάζω: 1884 ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ. 1956. Και στην άλλη:

Η ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ
ΕΓΙΝΕ ΣΙΓΟΥΡΑ Η ΠΙΟ ΣΠΟΥΔΑΙΑ
ΜΕΣΑ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΧΑΡΕΣ.
ΚΑΙ Η ΖΩΗ,
ΕΙΤΕ ΠΑΙΡΝΕΙ ΤΗ ΜΟΡΦΗ
ΤΗΣ ΑΝΘΙΣΜΕΝΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ
ΕΙΤΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ
ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ,
ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ
ΕΙΚΟΝΑΣ
ΕΓΙΝΕ ΠΑΝΤΑ ΜΙΑ ΒΡΥΣΟΥΛΑ
ΠΟΥ ΡΕΕΙ ΑΣΤΕΙΡΕΥΤΗ,
ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΗ ΧΛΟΗ,
ΚΑΙ ΚΑΤΩ
ΣΤΟΥΣ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟΥΣ ΠΑΓΟΥΣ.



Συγκινημένος για αυτή την επίσκεψη θυμήθηκα για λίγο την ζωή και τις δυσκολίες της που συνάντησε ο μεγάλος της Κύπρου λογοτέχνης.

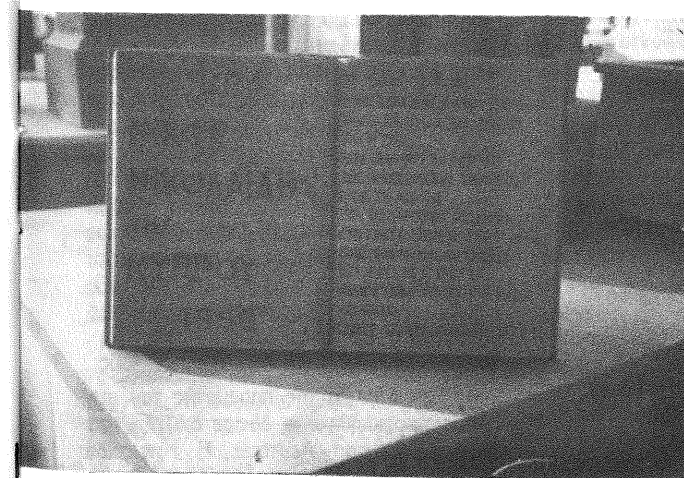
Μια ζωή που ξεκίνησε από την ορφάνεια και κατέληξε στη μοναξιά και στο θάνατο στα ξένα. Και τέλος που βρήκε την ανάπαυση στα χώματα της "ευλογημένης Αιγύπτου" και "δεύτερης πατρίδας του" όπως ο ίδιος την αποκαλούσε. Από μικρός ρίχτηκε στη βιοπάλη για να εξασφαλίσει κάτι για να ζήσει. Γύριζε από χωριό σε χωριό κι από μοναστήρι σε μοναστήρι για να γίνει τελικά αυτό το άνοιγμα μιάς νέας ζωής. Η φτώχεια του αυτή τελικά του άνοιξε τις πόρτες του παραδείσου. Η αναγκαστική του αγωνία για να ζήσει του έδωσε μια άμεση εμπειρία των ανθρώπων, της φύσης, του καλού και του κακού... Η εξασφάλιση στο τέλος μιάς αποδοχής με την τέχνη της ζωγραφικής του χάρισε πιστεύω μια δεύτερη αποκάλυψη. Οι χλωμές μορφές των Αγίων, με το αυστηρό βλέμμα και την έκφραση της στοχαστικής πικρίας στις άκριες των χειλιών και των βλεφάρων, του ανοίγουν τις πύλες ενός εξαισίου παραδείσου. Αυτή η επαφή με το θείο και τις ρίζες μιας αυθεντικής παράδοσης του πρόσφεραν μια αληθινή σπουδή της ζωής και του μετέδωσαν το πραγματικό της νόημα.

Θα ήθελα προτού κλείσω το σημερινό μου σημείωμα να πω ότι σαν ημερομηνία γέννησης του Νίκου Νικολαΐδη πρέπει να θεωρηθεί το 1884. Σε πιστοποιητικό θανάτου που μου έδωσε ο Θεοφι-

λέστατος Επίσκοπος Βαβυλώνος κ. Πέτρος, Πατριαρχικός Επίτροπος Καΐρου, αναγράφεται ότι πέθανε σε ηλικία 72 ετών το 1956. Ήμέρα Παρασκευή, 9μ.μ εκ νόσου καρδιακού νοσήματος εν τη συνοικία Αμπασίας εν τω Ελληνικώ Νοσοκομείω, Λογοτέχνης, Πατρίδος Λευκωσίας Κύπρου, Υπηκότης Αγγλική. Έτσι στο βιβλίο της Ελένης Βοΐσκου, "Και αύριο Νίκος Νικολαΐδης" το οποίο πραγματικά μας δίδει μια πλήρη και λεπτομερή αφήγηση της ζωής και του έργου του δικαιολογημένα αναφέρεται σαν έτος γέννησής του το 1884. Το ίδιο ισχύει και για την Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνα.

Όπως είπα στην αρχή γίνονται προσπάθειες για την μεταφορά των οστών του Ν. Νικολαΐδη στη Κύπρο. Ελπίζω να υπερπηδηθούν όλες οι δυσκολίες για να γίνει η μεταφορά τους στη Κύπρο που τόσο τίμησε και αγάπησε. Θα ήταν ευχής έργον αν οι συγγενείς του έδιδαν την συγκατάθεση τους για να γίνει η εκσκαφή και η μεταφορά των οστών στην Κύπρο.

Σημ. Είχα τελειώσει το σύντομο αυτό σημείωμα όταν ο γνωστός ιστοριοδίφης Αριστείδης Κουδουνάρης μου έδωσε τις πιο κάτω ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Ο παππούς του Ν. Νικολαΐδη ήταν γνωστός σαν Βλάχος και καταγόταν από τα Κρατιά Τρικάλων. Ηρθε στη Κύπρο σαν καποττάρης δηλ. πωλούσε μαύρους μανδύες γυρίζοντας από χωριό σε χωριό. Τελικά εγκαταστάθηκε στη Βάσα Κουλιανίου όπου παντρεύτηκε την Κύπρια Χ. Ελένη με την οποία απέκτησε συνολικά 16 παιδιά, από τα οποία 12 αρσενικά και 4 θηλυκά. Όλα τα παιδιά πήραν το επώνυμο Νικολαΐδης και εγκαταστάθηκαν σε διάφορα μέρη της Κύπρου. Μερικά από τα παιδιά γεννήθηκαν στη Βάσα ανάμεσα τους και ο πατέρας του Ν. Νικολαΐδη.●



Ο Νίκος Καζαντζάκης στην Κύπρο.

“Η Κύπρος είναι αλήθεια η πατρίδα της Αφροδίτης”

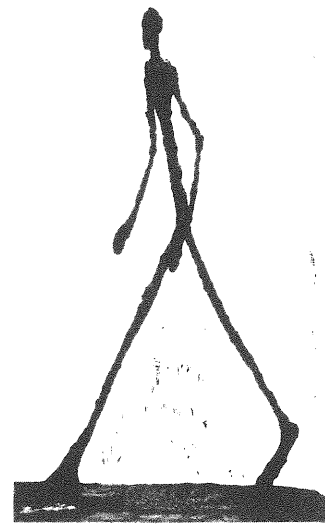
Ζαντζάκη εκ Μόσχας πρός τον “Ελεύθερον Λόγον” των Αθηνών αναδημοσιεύομεν τα διδακτικώτερα χάριν των αναγνωστών της Αγωγής.” Αυτή ίσως η δημοσίευση να ήταν και η πρώτη γνωριμία του Ν.Καζαντζάκη με το Κυπριακό κοινό αφού τον ίδιο κίολας χρόνο έφθανε στη Κύπρο για επίσκεψη. Πράγματι στις 19 Μαΐου 1926 έφθασε στη Κύπρο.

Πρώτη εφημερίδα που χαϊρέτισε την άφιξη του στη Κύπρο ήταν ο Λεμεσιανός “Χρόνος” της 28ης Μαΐου. Στη σελίδα 2 διαβάσαμε : “Αφίχθη εις την πόλιν μας κατόπιν μακράς περιόδου ανα την Ανατολήν ο δημοσιογράφος κ. Ν. .Καζαντζάκης συντάκτης της γνωστής μεγάλης Ελληνικής εφημερίδος “Ελεύθερος Λόγος”. Την επομένη η εφημερίδα “Ελευθερία” στη σελ.3 έδωσε την εξής ανταπόκριση: “Δημοσιογράφοι. Δύο εκλεκτοί συνάδελφοι επισκέφθησαν την πόλιν μας. Ο κ. Νίκος Καζαντζάκης συγγραφέας, πρώην γενικός διευθυντής του Υπουργείου Δημοσίας Περιθάλψεως και ειδικός απεσταλμένος του “Ελεύθερου Τύπου” Αθηνών και σύζυγος της γνωστής ανα το παγκύπριον συγγραφέως κ. Γαλατείας Καζαντζάκη , και η δεσποινίς Ελένη Σαμίου, συνεργάτης της εφημερίδος “Καθημερινής” ήτις ειδικώς επισκέφθη χάριν της εφημερίδος την Παλαιστίνη και την Κύπρον. Ο κ. Καζαντζάκης είναι ο πρό μηνών μεταβάς εις Ρωσίαν ως απεσταλμένος μίας άλλης εφημερίδος του “Ελεύθερου Λόγου” και περιγράφας δια σειράς άρθρων του την σημερινήν ζωήν και κατάστασιν της Ρωσίας. Είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας ευρύτατης μορφώσεως και κάτοχος ξένων γλωσσών. Η δεσποινίς Σαμίου μια πολύ συμπαιθής ψυσιγνωμία τώρα αρχίζει το δημοσιογραφικόν στάδιον της. Έχει όμως όλα εκείνα τα εκλεκτά προσόντα που της υπόσχονται καλήν επιτυχίαν. Υπεσχέθη να μας στέλλη ενδιαφέροντα αθηναϊκά νέα δια την “Ελευθερία” εκτός εννοείται πολιτικολογίας την οποίαν αποστρέφεται..” Πράγματι η Ελένη Καζαντζάκη συνδέθηκε παρα πολύ με την Κύπρο απο τότε μέχρι σήμερα συμπαρίσταται με κάθε μέσο στον αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού για εθνική επιβίωση. Το 1964 έγραφε στον Αείμνηστο Αρχιεπίσκοπο Μακάριο : “Το υψηλό Σας παραδειγμα γιμίζει την ψυχή μας αγαλλίαση και πίστη. Κι αν είναι ο αγώνας Σας σκληρός πολύ, μια μέρα θα έρθει η Νίκη, να Σας δικαιώσει. Αλλοίμονο, ο Νίκος Καζαντζάκης δε ζει, να ταχτεί, με όλο το πάθος στο πλευρό της Κύπρου. Ας μου επιτραπεί λοιπόν εμένα να στείλω πάλι μια μικρή-μικρή σταγόνα από τον ιδρώτα του. Γιατί αλήθεια, αυτά τα λίγα χρήμα-

τα είναι ο ιδρώτας ενός έλληνα αγωνιστή , που γεννήθηκε και αυτός σκλάβος κι ήπιε όλο το ποτήρι της σκληριάς και της αδικίας». Λόγια που προκαλούν πραγματικά συγκίνηση και εκτίμηση για την αγάπη που τρέφει για την Κύπρο. Στο “Νέον Έθνος” της 29ης Μαΐου σελ.ε δημοσιεύτηκε η παρακάτω είδηση: “Επισκέφθη την πόλιν μας ο Κος Νίκος Καζαντζάκης, περιοδεύων συντάκτης του “Ελεύθερου Τύπου”. Ωσαύτως επισκέφθη την πόλιν μας η Δνίς Ελένη Σαμίου ανταποκρίτρια της “Καθημερινής”. Απο το προσωπικό του ημερολόγιο πληροφορούμαστε τα εξής:

“18. (Μαΐου 1926) Φεύγουμε για Κύπρο. Νύχτα, κατάστρωμα (...), τερόσποδοστρο Αφροδίτης. 19. Φαμαγούστα. Θεία η Cathedrale , rose, Ροδιές, Φοινικές, αμούδα. 20. πάλι Cathedrale (...). (...) Φτάνουμε στη Λευκωσία. 21. Ευκάλυπτοι, μετόχι Κύκκου, χινοπαρινός ουρανός, άνεμος (...) Αστραπές (...) 22. Μουσείο. Νύχτα, κήπος (...) Ευκάλυπτοι. 23. Μόνος, Cathedrale παζάρι. Σπίτι Δημάρχου. 24. Μουσείο. Εκκλησίες (...) Βασιλιάς Χεζάλης. 25. Λάρνακα. Λέντοσκα κι εγώ (...) 26. Μόνος. Περίπατος σ’ ακρογιαλιά (...) 27. Φεύγω μόνος για Λεμεσό. Χαρουπιές. 28. Πάφος. Μονή Νεοφύτου. Κομήθηκε στην Πάφο. 29. Πρωί , Πάφο. Βράδυ στη Λεμεσό. Αργάτες, μιλώ για Ρουσία (...) Γαρούφαλα κόκκινα (...) 30. Πλάτρες , αυτοκίνητο , ανεβαίνουμε στο Τρόδο. Στενοχώρια Λέντοσκα σ’ αυτοκίνητο. Χαρά, γέλια της , ευθύμια σα φτάσαμε κι ανεβήκαμε απο ξενοδοχείο “Ελβετία” πεζοί στο βουνό. Νύχτα (...) φεγγάρι δέντρα. 31. Ανεβήκαμε στο Τρόδο. Γυρίζω βλέπω Παπαϊωάννου. Χαρά. Φεύγουμε με ιταλικό βατόρι Giamicolo για Πειραιά... (Π.Σταύρου, Ο Νίκος Καζαντζάκης και η Κύπρος. Άγνωστα στοιχεία, στη Φιλολογική Κύπρο, (1983), σσ. 181 182). Στη διάρκεια της παραμονής του στη Κύπρο συναντήθηκε με τους Γεώργιο Α. Μαρκίδη , Ευγένιο Ζήνωνα, Ν.Κλ. Λανίτη και άλλους.

Στη διάρκεια της παραμονής του στη Κύπρο προσκλήθηκε κι έδωσε διάλεξη στο Εργατικό Κέντρο Λεμεσού. Η εφημερίδα “Νέος Άνθρωπος” της 1ης Ιουνίου έγραφε τα



πιο κάτω : “ΰστερα απο πρόσκληση της επιτροπής του Εργατικού Κέντρου Λεμεσού επισκέφθηκε προχτές Σάββατο το Εργατικό Κέντρο ο δημοσιογράφος κι ανταποκριτής του “Ελεύθερου Τύπου” της Αθήνας κ. Ν. Καζαντζάκης που για 2 ώρες μίλησε στους εργάτες..” Στην ίδια εφημερίδα της 15ης Ιουνίου ο Γιάννης Λεύκης δημοσίευσε το εξής κείμενο αναφορικά με την επίσκεψη του Καζαντζάκη στο Εργατικό Κέντρο. Το κείμενο φέρει τον τίτλο “Ένας ξένος”. « - Πήγα κ’εγώ στο Κέντρο τη νύχτα που ο κ. Καζαντζάκης ήρθε να μας βρεί και να κουβεντιάσει μαζί μας. Είχα αργήσει κίολας λίγο γιατί τ’ αφεντικό μου καβγάτιζε πώς τα κέρδη ήταν λίγα και πως έπρεπε να κοπεί το μεροκάματο. Ηθελε να κόψει απ’ το ψωμί μου, για να μεγαλώσει το κέρδος του, ο αλιθής! Μπήκα στο Κέντρο με την καρδιά βαριά και μολύβι. Σ’ όλο το δρόμο συλλογιζόμουν γιατί τάχα οι άνθρωποι αφοίτο να γνιάζονται περισσότερο για την μπεζίνα του αυτοκινήτου τους παρά για το ψωμί το δικό μας. Έτσι στενοχωρημένος που μπήκα, είδα τους συντρόφους μαζεμένους ν’ ακούνε τον ξένο που μιλούσε. Στα μάτια τους είδα ζωγραφισμένη τη χαρά. Κάθισα κ’ εγώ ν’ ακούσω. Κι’ όλο θυμόμουν την άσκημη γλώσσα του αφεντικού μου. Μα σιγά-σιγά η ομιλία του ξένου, μ’ έκανε να ξεχάσω τον καβγά και να προσηλωθώ στα λόγια του. Μιλούσε για τη Ρωσία. Για τη ζωή της εργατιάς. Για την ευτυχία που άρχισε να μπαίνει στα φτωχόσπιτα. Για την αδερφοσύνη και δικαιοσύνη που υπάρχει εκεί κάτω . Τον κοιτάζω τώρα μέσα στα μάτια. Ψηλός. Λιγνός. Μετ’ ανοιχτό ποικάμισο. Και τα κουρασμένα χαρακτηριστικά, που δείχνανε τον άνθρωπο που πολύ σκέφτηκε και πολύ πάλεψε. Μού θυμίζει όση ώρα μιλούσε, κάποιες μορφές που είχα δει μια φορά σε μια ξυλογραφία της Κόλβιτς.

Δεν θυμόμουνα πια, ούτε το ψωμί, ούτε το αυτοκίνητο. Τα λόγια του ξένου με συνεπέρνανε. Κ’ ένοιωσα την καρδιά μου σα ξαλάφρομένη.

Κι όλο τον έβλεπα , τον παράξενο αυτόν άνθρωπο που ήρθε από μακριά να μας

φέρει λίγο κουράγιο στα βάσανα μας. Καί να μας φουξήσει τον ενθουσιασμό του. Έναν ενθουσιασμό γιομάτο ζωή και νέβρο. Παράξενος άνθρωπος μα την αλήθεια! Τόσα χρόνια κανένας απ’ αφτους που λένε μορφομένους και πολίξερους δεν ανέβηκε τη σκάλα για να πεί διό καλά λόγια. Και να μας ανοίξει τα στραβά μας. Καμιά φορά, αν μας έβρισκε κανένας απ’ αυτούς σε καμιά γωνιά του δρόμου, μας έλεγε : είμαι φίλος σας εγώ, έτσι ,για να τον ξέρουμε δηλαδή, και να τον θυμόμαστε άμα μας χρειαστεί. Αυτό ήτανε όλο. Άλλη εγνοια δεν είχε για μας. Καρφι δεν του καϊγότανε για τη βασανισμένη ζωή μας.

Και νάσου αφοτός ο ξένος. Πού έρχεται από μακριά. Μαθαίνει πως είμαστε εδώ. Και δεν χάνει καιρό. Τρέχει να μας δει. Κάτι ξέρει. Κάτι είδε κεί κατω που γύριζε στο μεγάλο κόσμο. Και σου λέει, άσκημο δεν είναι να το μάθουνε κ’ ετούτοι οι δύστυχοι. Θά τους χρειαστεί στη ζωή. Και θα τούς δυναμόσει στον αγώνα τους για το ψωμί.

Μα για να το κάνεις αυτό, πρέπει να’σαι άνθρωπος . Κι αυτοί που τους λένε μορφομένους εδώ κάτω, μπορεί να είναι σοφοί όσο θέλει , μα άνθρωποι δεν είναι. Το δείξανε κίολας μερικοί που ζητήσανε να εμποδίσουνε, απο φιλικό τάχα ενδιαφέρον, τον ξένο, νάρθει στο Κέντρο. Φοβηθήκανε μη λερωθεί απο τα λιγδιασμένα μας ρούχα ,και λεκιάσει τα βελούδα μας.

Σ’ αυτούς δε χρειάζεται απάντηση, απ’ αυτή που τους έδωσε ο ίδιος: “Όσο πιο μακριά απο το φτωχό βρίσκεστε, τόσο λιγότεροι άνθρωποι είστε”.

Αφού τέλειωσε την ομιλία του ο Καζαντζάκης μια ομάδα κοριτσιών του πρόσφεραν μια ανθοδέσμη απο κόκκινα γαρύφαλλα. Εκείνος πήρε την ανθοδέσμη και αφού την περιεργάστηκε διάλεξε ένα γαρύφαλλο που ήταν λιγότερο κόκκινο απο τα υπόλοιπα και είπε στη κοπέλλα πού του πρόσφερε την ανθοδέσμη : “Αυτό; Πώς σας ξεφυγε αυτό το επαμφοτερίζον; Αυτό το γαρύφαλλο δεν είναι κομμουνιστής ... είναι σοσιαλδημοκράτης.”

Για την αναχώρηση του απο την Κύπρο ασχολήθηκε και πάλι ο Κυπριακός Τύπος. Ο “Χρόνος” της Λεμεσού στις 4 Ιουνίου 1926 έγραψε τα εξής: “Δια του τελευταίου Αλδούδ επέστρεψαν εις Αθήνας αι καλλιτέχνιδες Γ. Παπαϊωάννου, η δημοσιογράφος Ε. Σαμίου και ο Έλληνας λόγιος κ. Ν.Καζαντζάκης” (σελ.2) Την ίδια μέρα η “Αλήθεια” σημείωσε τα πιο κάτω: “Αθηναίοι δημοσιογράφοι εν Κύπρω. Οι Αθηναίοι δημοσιογράφοι κ. Νίκος Καζαντζάκης και Δνις Σαμίου επανακάπτοντες εκ Παλαιστίνης όπου είχαν σταλή εκ μέρους των Αθηναϊκών συναδέλφων “Ελεύθερου Τύπου” και “Καθημερινής” δύναντον επι τινάς ημέρας εν Κύπρω και επισκέφθησαν τας κυριωτέρας της Νήσου πόλεις, καθώς και τας περί το Τρόδος εξοχάς. Εκ των τελευταίων απεκόμισαν τας ενθουσιουδεστέρας των εντυπώσεων”. Στη συνέχεια το “Νέον Έθνος” της 5ης Ιουνίου ,σελ.4 έγραψε τά εξής: “Ο Κος Καζαντζάκης. Η πόλις μας εξένισεν επ’ ολίγας ημέρας τον γνωστόν ανά τον κόσμον των γραμμάτων Κον Καζαντζάκην. Η σειρά των εντυπώσεων του εκ της αχανούς Ρωσίας τας οποίας δημοσίευσεν εις τον “Ελεύθερον Λόγον” ανεγνώσθησαν απλώς όχι μόνον διότι επραγματεύοντο της νέας ρωσικής ζωής τας τελευταίας λεπτομερείας, αλλά και διότι ήσαν γραμμένοι με την ιδιαίτεραν τέχνην, την οποία πολύ ολίγοι λογογράφοι γνωρίζουν. Τον χαϊρετίζομεν με αγάπην, διότι είναι άξιον αγάπης και εκτιμήσεως άνδρες της αξίας του Κου Καζαντζάκη.” Συμπληρωματικά αναφέρω επίσης οτι ο “Νέος Άνθρωπος” της Λεμεσού της 1ης Ιουνίου 1926 δημοσίευσε σχετική είδηση απο ομιλία που έκανε ο Καζαντζάκης σε εργατική συγκέντρωση για την Ρωσία.

Αυτά μόρεσα να συγκεντρώσω απο τον τότε Κυπριακό τύπο σχετικά με την επίσκεψη του Νίκου Καζαντζάκη στη Κύπρο. Ίσως να υπάρχουν κι άλλα άγνωστα. Η έρευνα δεν σταματά ως εδώ . Συνεχίζεται.

Τόσο ο Νίκος Καζαντζάκης όσο και η σύζυγος του Ελένη έγιναν λάτρεις της Κύπρου και οι καλύτεροι κήρυκες του δικαίου και της Ελληνικότητας της. Θα κλέψω το σύντομο αυτό σημείωμα με τα λόγια του Νίκου Καζαντζάκη όταν το 1956 πήρε το Βραβείο Ειρήνης στην Βιέννη: “Στη γιορτή τούτης της Ειρήνης το πρόσωπο της Κύπρου ορθώνεται μπροστά μου αμαρτοτάλαχτο. Τούτη τη στιγμή οι δυνάμεις του σκότους πολεμούν εκεί πέρα με λύσσα τη λευτεριά... Αν δε θέλουμε ν’ αφήσουμε τον κόσμο να βουλιάξει στο χάος πρέπει να λευτερώσουμε την αγάπη, που είναι σκληρωμένη στην καρδιά του ανθρώπου. Πρέπει η ατομική δύναμη να μπει ατην υπηρεσία της ατομικής καρδιάς..” Και η Ελένη Καζαντζάκη : “Αγαπημένη, τρισαγαπημένη Κύπρος! Όταν πρωτόγραφε για σένα ο Καζαντζάκης κι υμνούσε τις ιδιυλλιακές ομορφές Σου είχες κίολας αρχίσει σιγά-σιγά να παίρνεις τον ανήφορο για τον Γολγοθά. Σήμε-ρα με τι λόγια θα σου παραστεκόταν; Κι εγώ τι βάλαμο να βρώ να χύσω στις πληγές Σου-λέμε πως είσαι παιδί μας , Μάνα! Μάνα που μας ποτίζεις το αίμα Σου ν’ ανατρεψούμε, να μην αψηρούμε, Μάνα να σε φάει ο νέος Ατ-τλας ●α.τ.

Καθημερινά ακούμε να κυκλοφορούν βιβλία και κριτικές για το έργο και τη ζωή του Νίκου Καζαντζάκη. Ο πολυταξιδεμένος συγγραφέας γνώρισε απο κοντά ανθρώπους και καταστάσεις, που του έδωσαν τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα κολοσσιαίο συγγραφικό έργο. Σ’ όλη αυτή την περιπέτεια της ζωής του αναζητούσε κάτι το ανώτερο, το ιδανικότερο εκείνο που θα τον έκανε ευτυχισμένο. Ήταν ένας παράξενος μελετητής και ερευνητής που κατήντησε να γίνει ο αντιφατικός και μια τραγική φυσιογνωμία και οι κινήσεις του στούς νέους χώρους χαρακτηρίζονται απο αστάθεια και αγανάκτηση. Πολυσχιδής όπως ήταν στίς μελέτες του σημειώνει και αποθησαύριζε, πλούτιζε συνέχεια το υλικό του πολλές φορές με συναισθηματικότητα και ανησυχτικότητα. Απογοητευμένος πολλές φορές αρνήθηκε όλες τις άλλες ιδεολογίες. Ο ίδιος έλεγε : “δεν ανήκω σε καμιά ιδεολογία. Γι αυτό μπορώ να βλέπω καθαρά. Όταν ανήκεις σε κάποιο κόμμα , δεν βλέπεις καθαρά. Κι αν βλέπεις καθαρά , δεν μπορείς ν’ ανήκεις σε κόμμα» (Ελλη Αλεξίου, Για να γίνει μεγάλος, Αθήνα 1966, σ.285). Ήταν άνθρωπος της περιπέτειας, της δράσης μα ταυτόχρονα όμως του άρεσε η απομόνωση, η ασκητική ζωή. Ένας δικός του τρόπος ζωής τον γέμιζε με ένα προσωπικό πιστεύω μια ιδεολογία για να λυτρωθεί απο κάθε είδους δεσμά περιφρονώντας κάποτε και το ανθρώπινο στοιχείο. Έλεγε χαρακτηριστικά, “ζώ σαν ασκητής, ήσυχα, μ’ ελάχιστα, δουλεύω τη μέρα κοιούμαι τη νύχτα, δεν έχω καμιά φιλοδοξία, δεν μισώ κανένα, θάδελα να μπορούσα να κάμω καλό σε όποιο και να’ ναι» (Ελένης Ν. Καζαντζάκη, Νίκος Καζαντζάκης ο ασυμβίβαστος, Αθήνα, 1977).

Βρισκόμαστε στο τέλος του 1925. Ο Νίκος Καζαντζάκης αναχωρεί στις 13 Οκτωβρίου για την Ρωσία σαν απεσταλμένος της εφημερίδας “Ελεύθερος Λόγος”. Από εκεί στέλλει τις ανταποκρίσεις του με τις εντυπώσεις του για το Σοβιετικό σύστημα. Επιστρέφει πίσω στην Ελλάδα στις 25 Ιανουαρίου 1926. Τότες ακόμα βρισκόταν σε μια κατάσταση αναζήτησης και προβληματισμού. Τόν συγκίνησε η Ρωσική επανάσταση και κάπως ψυχικά έτρεφε μια συμπάθεια στη κομμουνιστική ιδέα. Αλλά πολύ γρήγορα θα αλλάξει. Έγραφε τότε στη πρώτη του γυναίκα Γαλάτεια: « Θά παω στη Ρωσία, θα κάμω μια χειρωνακτική δουλειά θα μάθω μαραγκός., θά μιλω στα πλήθη, μισή μέρα δουλειά, η άλλη μισή κήρυγμα ». (Ελλης Αλεξίου - Γιώργου Εμμ. Στεφανάκη Για τον Νικο Καζαντζάκη , είκοσι χρόνια απο το θάνατο του. Κέδρος 1977 σ.14). Έτσι τουλάχιστον φανταζόταν τον εαυτό του στη Ρωσία προτού την γνωρίσει.

Τα δημοσιεύματα του λοιπόν στον “Ελεύθερο Λόγο” έκαναν αίσθηση και στην Κύπρο. Εκδιδότανε τότε στη Κύπρο η “Αγωγή” του Χαράλ. Παπαδόπουλου (Παιδαγωγικών και φιλολογικών περιοδικόν). Στο τεύχος της 15 - 31 Δεκεμβρίου 1925 δημοσίευσε μια απο τις πολλές ανταποκρίσεις του Καζαντζάκη απο την Ρωσία με την πιο κάτω εισαγωγή (σελ.13) “Το σχολείον των Μπολσεβίκων”. Αι τάσεις της Ρωσικής Εκπαιδεύσεως. Απο μακροτέραν ανταπόκρισιν του κ. Ν. Κα-

σεβασμιώτατο ρ.ι.κ.

Δεν επιτρέπεται, λέει, σε συνθήκες ημικατοχής να ακούγονται πέραν της μιας φωνής εις γλώσσαν ιθαγενή. Εάν επιθυμήσεις και δεύτερη υπάρχει το BFBS και το Monte Carlo. Ολομόναχο λέει πρέπει να παραμείνει το σεβαστό Ρ.Ι.Κ όπως ολομόναχος αναγγινώσκει ο ούτω καλούμενος εκφωνητής το δελτίο ειδήσεων κάθε βράδυ. Βεβαίως είτε από ραδιοφώνου είτε από τηλεοράσεως με εικόνα ή χωρίς, το ίδιο κάνει. Διότι λέει, εάν τυχόν ακουστούν πέραν της μιας ραδιοηλεκτρικές φωνές εις γλώσσαν γηγενή, τα μηχανήματα του Ρ.Ι.Κ. κινδυνεύουν να βραχυκυκλωθούν, μακροζωίας ένεκεν στην οποία περιπτώσιν, ο κατά τα άλλα παράνομος Μπαϊράκ θα λαλήσει εις άπασαν την νήσον.

Η πάλι, εάν δεν βραχυκυκλωθούν εν πάση περιπτώσει θα αχρηστευθούν, μαζί και οι χειριστές τους, καθ' οτι οποιοσδήποτε πειρατικός ή αλλοίως ελεύθερος ραδιοσταθμός θα πρέπει να εργασθεί πυρετωδώς και νυχθημερόν δια να επαναλάβει το επίτευγμα του ΡΙΚ, να κατακτήσει δηλαδή μόνο δικαιώματα και δη ηγεμονικά, μα όχι συνείδηση του χρέους ή απλώς επαγγελματική συνείδηση κατά που λένε κ' οι Ευρωπαίοι.

Έτσι λοιπόν, η νήσος των Αγίων, πιστή στα μεσαιωνικά θεοκρατικά πρότυπα, οφείλει όχι μόνο να διαιωνίσει τα μονοπωλιακά αριστοκρατικά προνόμια του ΡΙΚ αλλά από τούδε και στο εξής να απαγορεύσει όλες τις εφημερίδες εκτός από την "Γκαζέττα", διότι εάν δεν το πράξει θα "επαυξηθεί η διαίρεση του λαού και οι κάθε λογής αντεγκλήσεις". Διότι η πολυφωνία εις τον τύπον, γραπτόν και οπτικοακουστικόν είναι σαφώς αντίθετη προς τας δημοκρατικές αρχάς και παραδόσεις του λαού, και διότι η μονοφωνία όπως καταδεικνύει η πείρα και η ιστορία, απέβη σωτήρια δια το έθνος, πχ Μεταξάς, Παπαδόπουλος-Ιωαννίδης, και σωτήρια δια τον κόσμο, πχ Στάλιν, Χίτλερ, Φράγκο, Μουσολίνι κα.

Σκασμός λοιπόν, διότι πάνω απ' όλα πρέπει να σωθεί το ΡΙΚ για να δίνει το καλό παράδειγμα διαθέτοντας το 60% του προϋπολογισμού του στους μισθούς, ο χαμηλότερος είναι εκείνος του κλητήρα (600 Λ.Κ περίπου). Και μάλιστα προς αποφυγήν δυσάρεστων εκπλήξεων, στην είσοδο του ιδρύματος, άγρυπνοι караδοκούν δυο κλητήρες κι όχι ένας, κέρβεροι αληθινοί, διότι λέει ο εις εκ των δύο μπορεί να θελήσει να πάει να κατουρήσει...- άνθρωποι είμαστε

ανάγκες έχουμε- (Μη χαζογελάς αναγνώστη διότι το επιχείρημα είναι όντως σοβαρό).

Μόνο έτσι, λέει, θα διαφυλαχθούν τα συμφέροντα του ιδρύματος του οποίου οι συντεχνίες απήγγησαν προσφάτως για έναν ολόκληρο μήνα προς μεγάλην ανακούφιση του κοινού διότι, λέει, έπρεπε να έχουν λόγο στις προσλήψεις και διότι, λέει, επρόκειτο περί κτημένου δικαιώματος από το 1972 ότι οι πλείστοι εισήλθαν εις το ίδρυμα συν γυναιξί και τέκνοις εφαρμόζοντας κατά γράμμα το ως άνω δικαίωμα. Και μόνο έτσι θα δυνάμει το ΡΙΚ να αυξάνει και να πληθύνει τις υπερωρίες ενώ οι πλείστοι ραδιοηλεκτρικοί σταθμοί του κόσμου, βλακειάς ένεκεν, θα συνεχίσουν να εργάζονται με βάρδιες.

Η διαιώνισι λοιπόν του μονοπωλίου θα συμβάλλει ουσιαστικά στην περαιτέρω κατοχύρωση και ανάπτυξη των συντεχνιακών συμφερόντων και κατεστημένων, στην αύξηση των μισθών και των υπερωριών, στη ενίσχυση και παγίωση της ευθυνοφοβίας, της μυστικοπάθειας, της σεμνοτυφίας, της τεμπελιάς, της αυτολογοκρισίας, της αναβληκότητας και της αναποφασιστικότητας, θα συμβάλλει στην ορθή επιλογή των ειδήσεων του τύπου". Ο κ. Παπούλιας φθάνει στην Κύπρο για επίσημη επίσκεψη κατά την διάρκεια της οποίας θα καταθέσει στεφάνι στο Τύμβο της Μακεδονίπσας" ή "ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εδέχθει σήμερα τον τάδε Πρέσβη"....

Πρός θεού λοιπόν, όχι δεύτερο κανάλι, προπαντός όχι ελεύθερη ραδιοφωνία διότι οτιδήποτε γίνει, και με 20 μόνο υπαλλήλους, κινδυνεύει να είναι σαφώς ανώτερο από το γηραιό ΡΙΚ με τους 450 λειτουργούς, αρχιλειτουργούς, κλητήρες, αρχικλητήρες, διευθυντές, διπλοτριπλοδιευθυντές και τότε ... Αλλοίμονο στην Κύπρο! Αλλοίμονο Εθνός και στον Απανταχού Ελληνισμό.. Οι τελευταίες πληροφορίες αναφέρουν ότι τα γηραιά αριστοκρατικά συνδικάτα του ιδρύματος ΕΥΡΙΚ και ... ΣΑΤΥΡΙΚ, εθίγησαν, διότι το νέο Δ.Σ. επεχείρησε να παρακάμψει την σοφώτατη γνώμη της μακροχρόνης πείρας τους και να εργαστεί με επιτροπές. Διερωτούμαι ειλικρινά, τι έπρεπε να κάνει το Δ.Σ. αφού δυστυχώς δε μπορεί να εισιγηθεί την διάλυσιν του καρκινώματος ... ! Έπρεπε λέει να καλέσουν και τους "εμπειρογνώμονες" να εκφέρουν γνώμη για τη βελτίωση του Δελτίου Ειδήσεων.... Μη χειρότερα! Τόσα χρόνια, βλέπετε, δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να εκφέρουν γνώμη τα παιδιά...

Για να τελειώνουμε, λέμε και ευχόμαστε, το Δ.Σ. να προχωρήσει, καλού-

με την ΕΥΡΙΚ και την ..ΣΑΤΥΡΙΚ να το βουλώσουν, και καλούμε τον Πρόεδρο αν δεν το βουλώσουν, να συνεννοηθεί με τους ηγέτες των κομμάτων, και να καταθέσει νομοσχέδιο για την διάλυση του ρημαδιού. Και να είναι βέβαιος ότι θα γίνει ο δημοφιλέστερος πρόεδρος που γνώρισε και θα γνωρίσει ποτέ η Κύπρος.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

για μια ειλικρινή επαναπροσέγγιση με τους τουρκοκύπριους

Συνωμοσία σιωπής.

Από τον περασμένο Ιούνιο έγινε γνωστή η ύπαρξη του ανηρρησία συνείδησης στην στράτευση για πολιτικούς λόγους Γιάννη Πάρπα, οικοδόμου 24 χρόνων από το Παλαιχώρι.

Η περίπτωση του Γιάννη Πάρπα είναι από εκείνες που βγάζουν στην επιφάνεια σημαντικές αντιφάσεις της ελληνοκυπριακής κοινωνίας, οι οποίες συνήθως καταφέρνουν να μένουν αθέατες. Ολοι ξεσκίζονται για τα "ανθρώπινα δικαιώματα", που έχουν γίνει ίσως ο ποίω γνωστός συνδιασμός λέξεων στην περιοχή της πολιτικής, της λογοτεχνίας, της κουλτούρας και δεν συμμαχίζεται. Όταν όμως εμφανίστηκε μια χοντρή παραβίαση ενός ανθρώπινου δικαιώματος το οποίο βρισκόταν έξω από τις σκοπιμότητες που μετέτρεψαν αυτόν τον όρο σε λέξεις-κλειδιά, τότε όλοι αυτοί έκαναν, στην καλύτερη περίπτωση, πώς δεν καταλάβαιναν.

Ο Γιάννης Πάρπας τιμωρήθηκε με δύο μήνες φυλάκιση. Και αυτό γιατί αρνήθηκε επανειλημμένα να συμμετέχει στις ασκήσεις της εθνικής φρουράς επειδή θεωρούσε, όπως δήλωσε μέσα από την φυλακή...

«υποκρισία από την μια να προβάλλεται η επαναπροσέγγιση με τους τουρκοκύπριους, ορισμένοι τους αποκαλούν "αδέλφια", και από την άλλη να δυναμώνουμε τον στρατό και να στρατικοποιείται όλο και περισσότερο η κοινωνία και η ζωή μας.

Τιμωρούμαι γιατί δεν θέλω να δυναμώσω ένα στρατό για τον οποίο δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι άμα γίνει αρκετά δυνατός δεν θα χρησιμοποιηθεί ξανά για να κάνει "ανδραγαθήματα" σαν αυτά που έκανε πριν το 74 εναντίον των τουρκοκυπρίων και ελληνοκυπρίων εργαζομένων."

Ακόμα και εκείνοι που έχουν σημαία τους την επαναπροσέγγιση με τους τουρκοκύπριους όπως το ΑΚΕΛ, έθαψαν την περίπτωση αυτή. Ακόμα και η "Αριστερή Πτέρυγα της ΕΔΕΚ" που κατηγορεί όλα τα κόμματα, μέχρι και το ΑΚΕΛ, για εθνικισμό, που τοποθετείται ενάντια στο "αστικό στρατό", και που ήξερε την περίπτωση πριν από όλους τους άλλους μια και ο Γ.Πάρπας ήταν μέλος της, κράτησε και κρατεί στην πράξη την ίδια στάση (ένα εκ των υστέρων άρθρο που γράφτηκε στην "Σοσιαλιστική Εκφραση" δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν συμπαράσταση).

η επιτροπή συμπαράστασης

Η μόνη συμπαράσταση που υπήρξε ήταν από την "Επιτροπή Συμπαράστασης στον Ανιρρησία Συνείδησης Γιάννη Πάρπα" που δημιουργήθηκε αργοπορημένα, ενώ ο Γιάννης Πάρπας ήταν ήδη μέσα στην φυλακή, επειδή αργήσαμε να μάθουμε για την ίδια την ύπαρξη του, εξαιτίας ακριβώς αυτού του θαψίματος. Την επιτροπή, εκτός από άτομα υποστηρίξαν η εκδοτική ομάδα Εργατική Δημοκρατία και η Πρωτοβουλία ενάντια στον Κοινωνικό Ρατσισμό από την Λεμεσό.

Η επιτροπή κυκλοφόρησε την δήλωση του Πάρπα, ανακοινώσεις και άλλο έντυπο υλικό τα οποία έστειλε σε όλον τον ελληνοκυπριακό τύπο, σε αριστερά και σε αντιεξουσιαστικά έντυπα, οργανώσεις φιλειρηνιστών, αντιμιλιταριστών, οικολόγων και επιτροπές ανιρρησιών στο εξωτερικό, από τους οποίους

στάλθηκαν και μηνύματα συμπαράστασης. Οργάνωσε ακόμα μια μουσική εκδήλωση ρόκ η οποία είχε αρκετή επιτυχία παρά το ότι συνάντησε ενόχληση από την αστυνομία και την απαγόρευση χρήσης μεγαφώνων που επέβαλλε από τις 10.30 μμ. Μετά την αποφυλάκιση του ο Γιάννης Πάρπας συμμετέχει στις ασκήσεις της εθνοφρουράς, έχοντας όμως κάνει την παρακάτω δήλωση που στάλθηκε από την επιτροπή στις εφημερίδες:

"Μετά την δήμενη φυλάκιση μου επειδή αρνήθηκα να συμμετάσχω σε άσκηση της εθνοφρουράς για λόγους συνείδησης, και αντιμετωπίζοντας ήδη μια νέα δίκη για τον ίδιο λόγο και τον κίνδυνο για μεγαλύτερες φυλακίσεις, αναγκάζομαι να παρουσιάσω στις ασκήσεις στις οποίες με καλούν.

Δηλώνω ότι αυτό δεν έχει καμιά σχέση με την ελεύθερη θέληση μου, και ότι οι λόγοι για τους οποίους αρνιόμουν να παρουσιαστώ, συνεχίζουν να υπάρχουν. Συνεχίζω να πιστεύω ότι η ενίσχυση της εθνοφρουράς, η αύξηση των στρατιωτικών δαπανών και γενικά η στρατικοποίηση της ζωής μας δεν συμβαδίζουν με τις διακηρύξεις για την επιθυμία επαναπροσέγγισης με τους ΤΚ Αυτά, καθώς και οι διακηρύξεις της κυβέρνησης για την μετατροπή της θητείας σε "εθελοντική προσφορά" ενώ φυλακίζονται όσοι δεν θέλουν να υπηρετήσουν, δείχνουν την υποκρισία του κράτους. Αλλά δείχνουν και την υποκρισία όλων αυτών που ενώ υποστηρίζουν τους ανιρρησίες στην στράτευση για λόγους συνείδησης, όπως τους λευκούς που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους μαύρους στην Νότιο Αφρική,

τους Ισραηλίτες που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους Παλαιστίνιους στο Ισραήλ, παντού αλλού.... όταν πρόκειται για τον δικό μας στρατό, σιωπούν.

Παρόλο ότι θα πηγαίνω στον στρατό, επειδή εξαναγκάζομαι, δεν θα πάψω να αγωνίζομαι για μια ειλικρινή επαναπροσέγγιση με τους τουρκοκύπριους εργαζομένους, και για όλα τα ανθρώπινα και δημοκρατικά δικαιώματα, και όχι μόνο αυτά που εξυπηρετούν τις ελληνοκυπριακές εθνικές σκοπιμότητες."

Η επιτροπή επίσης κυκλοφόρησε δήλωση (δες κείμενο πιο κάτω) με παρόμοιο περιεχόμενο και μαζεύει υπογραφές από όσους εξαναγκάζονται να πάνε στις ασκήσεις ή μπορεί να εξαναγκαστούν να πάνε σε αυτές κάτω από την απειλή φυλάκισης, και έχουν τις ίδιες ή παρόμοιες αντιρρήσεις με τον Γιάννη Πάρπα. Οι υπογραφές αυτές, εκτός από την αξία τους σαν συμβολή σε μια ειλικρινή επαναπροσέγγιση με τους τουρκοκύπριους, θα λειτουργήσουν και σαν έμπρακτη συμπαράσταση στον Γιάννη Πάρπα, ο οποίος αντιμετωπίζει στο άμεσο μέλλον ακόμα μια δίκη για άρνηση του τον περασμένο Μάρτιο να συμμετάσχει σε άσκηση της εθνοφρουράς.

Παρόλη την νέα δίκη, η οποία μάλιστα προωθείται ενώ το κράτος ετοιμάζει για ψήφιση νομοσχέδιο που υποτίθεται ότι αναγνωρίζει την άρνηση στράτευσης συνείδησης, η συνωμοσία σιωπής όχι μόνο από τους δήθεν υποστηρίχτες των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά ακόμα και από τους υποστηρίχτες της επαναπροσέγγισης, συνεχίζεται.

δήλωση

(με βάση αυτό το κείμενο μαζεύονται υπογραφές)

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ότι η ενίσχυση της εθνοφρουράς, η αύξηση των στρατιωτικών δαπανών και γενικά η στρατικοποίηση της ζωής μας δεν συμβαδίζουν με τις διακηρύξεις για την επιθυμία επαναπροσέγγισης με τους Τουρκοκύπριους.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ότι οι διακηρύξεις της κυβέρνησης για την μετατροπή της θητείας σε "εθελοντική προσφορά" ενώ φυλακίζονται όσοι δεν θέλουν να υπηρετήσουν, δείχνουν την υποκρισία της κυβέρνησης. Πιστεύουμε ότι είναι εξίσου υποκριτική η στάση όλων των πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων που υποστηρίζουν τους ανιρρησίες στην στράτευση για λόγους συνείδησης όπως τους λευκούς που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους μαύρους στην Νότιο Αφρική, τους Ισραηλίτες που δεν θέλουν να πολεμήσουν τους Παλαιστίνιους στο Ισραήλ, ενώ όταν πρόκειται για τον δικό μας στρατό σιωπούν, όπως στην περίπτωση του Γιάννη Πάρπα.

ΓΙΑ ΑΥΤΟ ΔΗΛΩΝΟΥΜΕ ότι η συμμετοχή μας στις τακτικές ασκήσεις της εθνοφρουράς, στις οποίες μας καλούν ή θα νας καλέσουν να πάρουμε μέρος, δεν έχει καμιά σχέση με την ελεύθερη θέληση μας. Συμμετέχουμε σε αυτές μόνο επειδή εξαναγκάζομαστε κάτω από την απειλή ποινών σαν την δήμενη φυλάκιση του ανιρρησία συνείδησης Γιάννη Πάρπα.

33



αυτές που είχαν τες κορούδες. Η μια
είχε 8 κορίτσια και η άλλη αδελφή 7.
Και από 2 παλληκαρούδκια, 9, 10 με
12 χρονών. Είπα τους: "Να 'ρτετε νύ-
χταν να μεν σας δούσιν. Και λίγες -
λίγες. Όχι όλες μαζί. Μια-δυο να μη
κινήσετε την υποψίαν τους." Έτσι και
έγινεν. Με το σούρουπον ήρτασιν. Λέω
τους: "Ακούστε. Ξέρω ότι θα σας ανα-
καλύψουν γρήγορα. Θα πιάσουν έναν
γείτονα σας στο ξύλο, να τον αναγκά-
σουν να δείξει τον τόπον που είσαστε.
Την ώρα που θα χτυπήσουν την
πόρτα, θα τους απασχολώ εγώ να μην
ανοίξουν γρήγορα για να ακούσετε. Μια
από σας να βγεί από την πίσω πόρτα
του σπιτιού και κάτω από τα λεμονό-
δεντρα 15 πόδια είναι το σπίτιν του
πρικατιά - να μπειτε να τον ξυπνήσετε,
γιατί εσυμφωνήσαμεν ν' αφήσει την
πόρταν ξεκλειδωτή. Κι ίσως κι η πα-
ρουσία κι αυτοunu κάπ να βοηθήσει.
Να μην συμβεί το κακόν. Ίσως". Έτσι και
έγινεν. Η ώρα μισή, μετά τα μεσάνυχτα,
εχτύπησεν η πόρτα. Μια άγρια φωνή:
"Άς καπουγιού ρε. Ντουρούς". Λαλώ
τους: "Πιρ κιαρβουρούς, τοπάς γιεν
κιον, που σημαίνει στα ελληνικά: Εδώ
είναι ένας γέρος ανάπηρος". Ωσπου να
περιπονηθώ να σηκωθώ να πάω στη
πόρτα, εσπάσαν το παράθυρο, εμπή-
καν που το παράθυρον. Η μια αδελφή,
εκατάφερεν να πάει στον πρικατιάν,

τον γείτονα μας. Εξύπνησεν τον άνθρωπον, επροθυμοποιήθηκεν πράγματι - ήταν και ανάπηρος πολέμου, το ένα του πόδι ήταν ξένον. Έφασεν κι αυτός ξύλον... Μόνον εμέναν δε μ' εδέραν αλλά υπόφερα όλη νύχτα με τα μαχαίρια μες τα πλευρά μου. Με κεντούσαν με το μαχαίριν να κάτσω, να σηκωθώ, όπως το μηχανήμα. Δυο λεπτά εκάθουμουν, δύο λεπτά να σηκώνουμαι διαρκώς. Κι όταν εμπήκαν, εισβάλλαν, εις το σπίτιν, ήβραν τες κοπέλλες όλες κι ετραβήσαν έναν κρεββάτιν, το μικρόν της κόρης μου, και εβάλλαν τες πάνω και μας ανάγκαζαν να θωρούμε την ατίμησιν τους. Τούς είχα παραγγείλει ν' αγωνιστούν με τα πόδια, με τα νύχια τους και με τα δόντια, να μην παλαβώσουν και να στέκουν, ίσως σωθούν. Πράγματι αγωνίστηκαν οι κοπέλλες. Δε εμπορέσαν να τες ατιμάσουν εκεί και... απο μισή εγίνηκεν σχεδόν 3 1/2 η ώρα, άρχισεν να γλυκοχαράζει. Εν εμπορέσαν να κάμουν εκείνον το οποίον εθέλαν. Μπροστά μας: Ο ταξιαρχος Λότηζ. Δίπλα του ήμουν εγώ, στα δεξιά μου ο γαμπρός μου ο Σωτήρης, ο οποίος είναι παγωτοπώλης σήμερα στη Λευκωσίαν και κάθεται στην οδό Χρυσολιωνιώτισσης 9, και το παιδίν το χπιστούδιν, ο γιός του Χρυσόστομου που το Καράκουμιν, που τον επάσαν στον Ξύλον που το σπίτιν του για να

ρtei να τους δείξει το σπίτιν που τες εκρύψαμεν. Και τα μωρά, 4 παλληκαρούδια. Δυό της μιας αδελφής και δυό της άλλης. Μάλιστα εκείνα τα παιδιά εδέραν τα τόσον - το έναν επάσαν το, υψώσαν το και το χτυπήσαν στο δάπεδον που ενόμισα πως το εσκοτώσασιν που τον γδούπον που έκαμεν το κορμίν του. Και τες κοπέλλες εδέραν τες άσχημα. Κι εχτός που τες εδέραν είχαν και την απαίτησιν: : "Μπόμπυρμαν", που σημαίνει ελληνικά "Μεν φωνάζετε". Εδοκιμάσαν μιαν-μιαν και δεν εμπορούσαν. Κάποτε και δύο-δύο πας το κρεβάτιν, άλλοι απ' εκεί κι άλλοι απ' εδώ, κι ευγυμνώναν τες μπροστά μας. Ήταν 5 Γιουρούκηδες, ποτούτους της Ανατολής και ένας, που εβάσταν όπλον αυτόματον, εφρουρούσεν την είσοδο να μεν μπει ούτε άλλος ούτε να βγει κανένας. Εκείνος που εβάσταν το αυτόματον, που ήταν φύλακας της εισόδου, έβλεπεν με κι έσουζεν το κεφάλιν του. Κι είπα μέσα μου: "Ποιός είναι τούτος; Θα με έχει πολύν άχτιν εμέναν. Αν πρόκειται, εν εμέναν πρώτα που θα εκτελέσει". Έτσι το πήρα. Όταν έγινε 3 1/2 η ώρα, λαλούν ο ένας με τον άλλον οι ξένοι, οι Τούρκοι στρατιώτες: "Χίς πης έί γιορμάς πε που ράτσια- Εν κάμνουμεν τίποτε δαμαί. Τζιαί γιε τζιαί που κοροσπυρά ταλατάνιντζινντέμ, σικέρνι χεμ παζάρνι- Τούτες να τες βγάλουμε μες τα χωράφια. Το σικέρνι είναι μια άτιμη πράξη που... υποδηλώνει τη ατιμώσιν που θα εκάμναν πας τες κορούδες. Καί ύστερα σκοτώνουμεν τες".

Εκείνος που ήταν μες την πόρτα και εκρατούσεν το αυτόματον, όπλισεν, έστρεψεν την κάννην του όπλου του ακριβώς καρτσίν μας, πας την καρκόλαν που ήταν να αιπμάσουν τες κορούδες. Εγώ ενόμισα πως εν εμέναν που ε...Έκλεισα τα μάτια μου κι είπα μέσα μου: "Παναγία μου, Παναγία μου, λυπήθου με κι εμέναν και τες κορούδες". Αμέσως ένιωσα έναν χέριν πάνω στον ώμον μου να με χτυπά απαλά και να μου λέει: "Κούρπα αμ τζιά", που σημαίνει ελληνικά: "Μεν φουάσαι θείε". "Για τσιγαρέτ", "Πάρε τσιγάρον". Έδωσεν και του πρικατία Λοτζ. "Σιητ, νπισαπι μπουλούμ ιντζιτέ", λαλεί τους. Το δε δάκτυλον του κάτω απο την σκανδάλην. Διότι έβλεπα τότε. Ειδιόταξεν του Τούρκους τους ξένους: "Εξώ που δομέσα". Όπως φαίνεται - εκατόν τοις εκατόν - ήταν Κυ-

πραίος. Και γιός του φίλου μου. Που εβοήθησα πολλά τον πατέρα του, όπως σκεφτήκαμε ύστερα. Έβγαλεν τους έξω και εγλυτώσαν οι κορούδες. Εμείναμεν όλοι εκεί παλαβοί. Σκεπτόμενοι: "Τι γίνεται; Τι συμβαίνει; Πώς έγινε; Τούρκος να στρέψει το όπλον του εναντίον των άλλων;" Διότι οι άλλοι είχαν μαχαίρια της κασαπιτζής, τους κασάπηδες. Εν είδα αν εβαστούσαν τίποτε άλλον εχτός που τα μαχαίρια τα μυτερα, τα οποία μου αγγίζαν μες τα πλευρά να σηκώνουμαι και να κάθουμαι. Άμαν εβεβαιωθήκαμεν πως έφυεν το κακόν τζι εξωμάκρυσεν, λαλεί μου ο πρικατίας: "Τι συμβαίνει; Τούτος που έκαμεν τουν' το καλόν κι έβγαλεν τους έξω, εν εσέναν που ξέρει. Και το ότι σέβλεπεν κι έσουζεν την κεφαλήν του εσήμαινεν ότι εν έθελεν να γίνει κακόν στο σπίτιν σου, κι εμείς επαρξηγήσαμεν τον πως έχει κακές διαθέσεις απέναντι σου". Σκέφτου - σκέφτου, λάλω του: "Κύριε Λοτζ, ξέρεις τι σκέφτομαι"; Και του 'πα την ιστορίαν με τις κονσέρβες. Όταν του είπα την ιδέαν μου ότι θα είναι ο γιός του Μουσταφά, λαλεί μου: "Εκείνος πρέπει νά'ναι. Κανένας άλλος δεν έκαμεν τουν' το πράμαν. Να στρέψει το όπλον του εναντίον των Τούρκων και να τους βγάλει έξω από το σπίτιν. Αυτός είναι."

“Οι κορούδες δεν έπαθαν τίποτε. Αλλά μέσα μου, μέσα μου, όσην ώραν εδιάρκεσεν αυτόν το μαρτύριον, του ξυλοδαρμού -απο τα μαλλιά τες ετραβούσαν και τες εσύρναν πας το κρεβάτι σαν να ήταν πτώματα- απο τες χτυπιές και απο το όπλον που το έστριψεν κι ένόμισα εν εμέναν που θα πυροβολήσει, έπαθα σιόκ και απο την λύτην μου έχασα το φώς μου. Σταδιακά. Έπειτα απο 2 μήνες, που εθέλησα να κατεβώ στην Κερύνεια με το ποδήλατον (που ξέρεις ότι εγύριζα όλους τους τόπους με το ποδήλατον κι εφο-



διαζα όλα τα κέντρα και τα ξενοδοχεία με ψάρι) και στον δρόμον εδυσκολεύτηκα να μπορέσω να σπήσω το ποδήλατον, να κατεβώ να ψουρνίσω. Εκατάλαβα ότι κάτι έχω πάθει. Εν εξεχώριζα χρώματα."

Ως πρόσφατα καθόταν σ' ένα παλιό σπίτι στον Αη Κασσιανό. Με το πρώτο φως τον έβλεπες να βγαίνει έξω, να ψαχουλεύει με τα χέρια τους τενεκέδες με τα λουλούδια του και να τα ποτίζει. Ύστερα έβαζε τη "φορεσιά" της δουλειάς του: Η τσέ-ντα με τα λαχεία στην μια πλευρά, το μπαστούνι στο ένα χέρι (το άλλο ήταν κουτσό) και στο λαμπό κρεμα-σμένο απο ένα λουρί το ψαλίδι. Όταν αντάμωνε πελάτη κρεμούσε το μπαστούνι στο κουτσό χέρι και τα λαχεία στη μασχάλη αν επρόκειτο να δώσει ρέστα.

Τον έβλεπες να περπατεί αργά με φόντο τις σημαίες των φυλακών και απορούσες: Αυτός ο άνθρωπος, που τυφλώθηκε ύστερα απο όσα είδε, που τα μάτια του αρνήθηκαν να βλέπουν πια την αδικία του κόσμου κι

όμως συνεχίζει να ζει δίπλα απο τη μπότα του Αττίλα, δε μοιάζει λίγο πολύ μ' όλους μας σ' αυτό το νησί; Μήπως δε ζούμε όλοι μας έχοντας μέσα στο στήσι μας ένα ξένο στρατό, που μπορεί στηνκατάλληλη στιγμή να κάνει την επόμενη κίνηση κατά πάνω μας; Μήπως το όπ ζούμε, δουλεύουμε κι "ευημερούμε" σ' αυτό τον

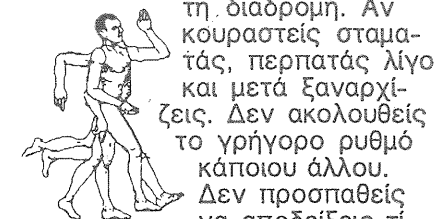
τόπο, το ότι μ' άλλα λόγια η ίδια η ζωή μας δείχνει μια θετική στάση απέναντι στη ζωή, δεν είναι καποιου είδους τύφλα μπροστά στην απειλή που είναι τόσο προφανής και απτή; Πως μπορούμε να χουμε αυτή τη στάση, ενώ είμαστε τόσο μικροί κι αδύναμοι σ' ένα κόσμο στον οποίο κυριαρχούν τα συμφέροντα κι ο νόμος του ισχυ-

ρότερου; Δε μοιάζουμε αλήθεια με το γέρο-Χριστόδουλο που επέμενε, ύστερα απο όσα έπαθε, να ποτίζει κάθε πρωί τα λουλούδια του κάτω απο τα βλέμματα των στρατιωτών του Αττίλα;

Καθώς άκουγα την αφήγηση του έβλεπα το μαύρο του αυτοκίνητο με τα άσπρα γράμματα "Φρέσκα Ψάρια Βαθυλά" να γυρίζει ακόμα τα χωριά. Δίπλα στον οδηγό ο τυφλός Χριστόδουλος. Κι όταν σταματούσαν σε μια πλατεία να κατεβαίνει και να φωνάζει: "Τζιερινιώπκη μαριίδα. Του βορκά μαριίδα". Υστερα πς γυναίκες να μαζεύονται γύρω απο το αυτοκίνητο με τις κούπες στα χέρια τους. Μπορεί τη μια να την έλεγαν Μαρία, την άλλη Ελένη ή Κατερίνα, την τρίτη Φατμά, Πechié ή Εμινέ. Το αυτοκίνητο μπαίνει με το τελευταίο φως της μέρας σ' ένα απο τα ερειπωμένα χωριά μας. Μπορεί να λέγεται Μελάνττρα ή Κυθραία. Στο καλό θείε Χριστόδουλε. ● π.χ.

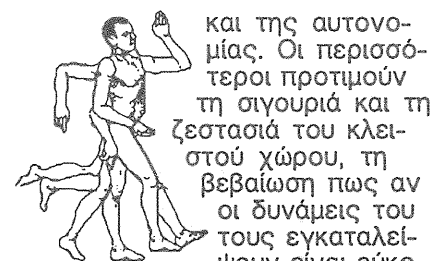
στιγμές περισυλλογής

Το τρέξιμο μ' όλη τη μοναχικότητα του είναι μια απο τις υγιεινές μορφές άθλησης, ένας καλός τρόπος αγωνιστικής εξάσκησης. Αλλά για τον απλό άνθρωπο δεν μπορεί να είναι μια αγγαρεία. Σιγά-σιγά και με υπομονή. Λίγα μέτρα μετά περισσότερα, ώσπου να γίνει συνήθεια. Απολαμβάνεις τη διαδρομή. Αν κουραστείς σταματάς, περπατάς λίγο και μετά ξαναρχίζεις. Δεν ακολουθείς το γρήγορο ρυθμό κάποιου άλλου. Δεν προσπαθείς να αποδείξεις τίποτε. Αυτό που έχει σημασία είναι η υγεία σου και η ευχαρίστηση της κίνησης. Μόνο ο δικός σου ρυθμός θα μπορέσει να σε κρατήσει στο δρόμο για αρκετό καιρό. Κάποιος σε κοιτάζει με απορία και περιέργεια. Δεν επιταχύνεις για να τον εντυπωσιάσεις. Θρονιασμένος στη BMW ο γυαλάκιος σου παίζει κλάξον και σου ρίχνει μια ειρωνική ματιά. Σε εξορκίζει χωρίς να σε παρασύρει να νοιώσεις υποδεέστερος. Προτίμησες τον ιδρώτα απο την αδράνεια κι η αυτοπεποίθηση θεριεύει αντί να κλονίζεται. Άλλωστε ο γνώμονας είναι η δική σου αντοχή και όχι οι διαλογισμοί του άσχετου. Αυτός ούτε ξέρει ούτε ενδιαφέρεται για το πώς νοιώθεις. Μόνο εσύ ξέρεις πόσο δρόμο έχεις να διανύσεις.



Διασχίζεις τη νύχτα μέσα στο φεγγαρόφωτο και τ' αστρα. Είσαι ήρεμος. Το σύμπαν απλώνεται μπροστά σου σ' όλη τη μεγαλοπρέπεια. Δεν υπάρχουν τοίχοι για να σου μπλοκάρουν τη θέα. Είσαι ελεύθερος. Όπως τρέχεις στο μακρύ δρόμο βλέπεις τριγύρω σου το μεταβαλλόμενο τοπίο, τα δένδρα, τούς κήπους, αισθάνεσαι το ψύχος, τη βροχή, νοιώθεις ότι είσαι μέρος της δημιουργίας. Δεν μπορείς μέσα στο στάδιο. Εκεί επαναλαμβάνεις τη ρουτίνα των ιδίων στροφών και στερείσαι αυτή την αίσθηση της άπιας και του ανοικτού ορίζοντα. Λίγοι είναι αυτοί που ακολουθούν τον μοναχικό δρόμο της ελευθερίας

αποσπάσματα απο ομώνυμη ανέκδοτη συλλογή σημειωμάτων του βετεράνου αθλητή Ορέστη Ρωσσίδη.



και της αυτονομίας. Οι περισσότεροι προτιμούν τη σιγουριά και τη ζεστασιά του κλειστού χώρου, τη βεβαίωση πως αν οι δυνάμεις του τους εγκαταλείψουν είναι εύκολο να μπουν σε μια γωνιά ή να τρυπώσουν στο αυτοκίνητο. Σαν να κολυμπάς με τα πόδια ν' αγγίζουν στην άμμο. Οι κλειστοί χώροι ταιριάζουν με το μέγεθος και την νοοτροπία μας. Μικροί και επαναλαμβανόμενοι είναι και οι κοινωνικοί/πολιτικοί μας κύκλοι. Ίσως περάσει αρκετός καιρός πριν ο κόσμος μάθει να τρέχει απλά και μόνο γιατί είναι μια υγιεινή ενασχόληση. Που θα μπορεί να κινείται με άνεση απο τον ένα κύκλο στον άλλο, που θα ενώνονται για μια στιγμή όλοι απο τον παλμό της κοινής προσπάθειας και των κοινών στόχων.

Όταν ο δρομέας βρίσκεται στη μέση της διαδρομής γίνεται πολύ ευερέθιστος. Ανατρέχει στα γεγονότα της ημέρας και οι εμπειρίες του οξύνονται. Η έλλειψη θάρρους, η μη αποφασιστικότητα σε κάποια εκδήλωση, συνομιλία ή επεισόδιο παίρνουν διογκωμένες διαστάσεις και προκαλούν αγανάκτηση. Καταπιεσμένα αισθήματα κατά τη διάρκεια της ημέρας εξωτερικεύονται. Οι σωματικές και ψυχικές τοξίνες αποβάλλονται.

Για το δρομέα οι απομονωμένοι, γραφικοί δρόμοι είναι

προτιμώτεροι απο τις λεωφόρους. Τα καυσαέρια των αυτοκινήτων μόνο εκνευρισμό μπορούν να προκαλέσουν. Το απλανές ύφος μέσα απο το τζάμι του σπιτιού δεν προσφέρει καμιά ψυχική συμπαράσταση. Η μόνη παρουσία που μπορεί να κάνει το μοναχικό ταξίδι του δρομέα πιο ευχάριστο μπορεί να είναι κάποιος συνοδοιπόρος αθλητής, ή το φυσικό περιβάλλον - ο καθαρός αέρας, τα δένδρα, ένα μυρωδάτο λουλούδι, το χαρούμενο τραγούδι ενός πουλιού.

Μήπως δεν είμαστε όλοι μας μοναχικοί δρομείς; Ο καθένας μας ψάχνει να χαράξει κάποια πορεία μέσα απο τα αναρίθμητα μονοπάτια που του δείχνει η μοίρα: οι δισταχτικοί φοβούνται να κάνουν οποιοδήποτε βήμα μπροστά ή πίσω και έτσι σταματούν και θρονιάζονται εκεί απ' όπου θα ξεκινούσαν. Κάνουν βήμα σημειωτό στο σημείο της στασιμότητας αφήνοντας τους μηχανισμούς τους ν' ατροφήσουν. Άλλοι εντυπωσιάζονται με την φαρδύτητα. Τρέχουν να στοιχηθούν για μια ξέγνοιαστη κι αναπαιτική πορεία. Ξεκινώντας με το υπερκεάνειο ταξιδεύουν κατά μήκος της παραλίας. Όσο πάνε το περιθώριο στενεύει και τότε αρχίζει το στριμωξίδι. Οι λιγότερο ανθεκτικοί και αδέστακτοι παραμερίζονται. Οι ελάχιστοι που φτάνουν μέχρι το τέρμα στριμώχνοντας και εκτοπίζοντας αντί για ευτυχία βρίσκουν το σκοτάδι.



Στο στενό δρόμο οι συνοδοιπόροι δεν είναι πολλοί αλλά η σκληρή προσπάθεια τούς ενώνει. Μέσα απο τις αλλεπάλληλες κακουχίες γενιέται το κουράγιο. Η αρχή είναι ιδιαίτερα δύσκολη, οι συνθήκες αντίξοες, η πορεία εξαντλητική. Αν καταφέρουν νά ανεβούν τους πρώτους ολισθηρούς λόφους,

ίσως να ξανοιχτούν μπροστά τους το ξέφωτο, το δάσος και η αχτίδα για να τους ανανεώσουν την ελπίδα. Ο κίνδυνος να μην πραγματοποιηθεί ο πόθος για ένα καλύτερο αύριο πάντα υπάρχει. Αν οι φουρτούνες είναι αλλεπάλληλες, αν η ανάβαση αποδειχθεί υπερβολικά σκληρή για την ανθρώπινη αντοχή η μοίρα μετατρέπει τους αγωνιστές σε μνημείο, σε μια άσβεστη φλόγα. Το κυνηγητό για μια καλύτερη ζωή μνει για τους απόγονους.

Χρειάζεται θέληση και θάρρος για να μείνει κανείς αληθινός. Αν ακολουθήσεις πιστά και ανεπιφύλακτα το χαραγμένο πλαίσιο της κοινωνίας της επιχείρησης, του οργανισμού, μπορεί να έλθει η "κοινωνική αναγνώριση", το κέρδος, η προαγωγή αλλά το τίμημα ίσως να είναι ακριβό. Σ' αντίθεση η προσωπική πορεία με γνώμονα τη συνείδηση και τη συναίσθηση της αλήθειας μπορεί να μην είναι εύκολη αλλά προσφέρει ηθική ικανοποίηση.



Παίρνεις το δρόμο για το γραφείο. Συνηθισμένη μέρα. Συνηθισμένες κουβέντες. Η προσαύξηση, η προαγωγή που τελικά ήρθε. Αναγνωρίστηκε απο μερικούς η μακροχρόνια προσφορά και ο συγγενικός κύκλος έσπευσε ν' αγκαλιάσει με δέος το θριαμβευτή. Αυτοί που έμαθαν να προσκολλώνται και να λατρεύουν την εξουσία σαστίζουν να προσκυνήσουν αυτόν που γέμισε το ψηλό πόστο. Σε ονόμασαν διευθύνοντα και σπεύδεις να τροποποιήσεις τη συμπεριφορά σου σύμφωνα μ' τις προδιαγραφές του ρόλου. Πιστός, θα συνεχίσεις να ακολουθάς ευλαβικά

ένα δεδομένο τρόπο σκέψης, μια προχαραγμένη πορεία. Κι όταν μετά απο χρόνια έχεις φτάσει εκεί που στόχευες (στην κορφή της πυραμίδας), ίσως καταλάβεις πως όλη αυτή η προσπάθεια σου για άνοδο με κάθε τρόπο, σου έχει αφαιρέσει την διάθεση και την ικανότητα για εφαρμογή ιδεών με προσωπική σφραγίδα που μπορεί να οδηγήσουν σε αλλαγή προς το καλύτερο.

Αυτοί που έμειναν απ' έξω περιμένουν την επομένη ευκαιρία. Οι βαλτοί "προστάτες" συντομα θα ξαναμοιράσουν τα χαρτιά της πλαστής διάκρισης: αδιάφορες πρωιαντόνες θα διανεμούν φανταχτερά μπιχλιμπίδια σ' αυτούς που ακολουθούν προθυμα τούς κανόνες του παιχνιδιού. Μπέστε παιδιά στη δίνη και θα σας δώσουμε τρύπιες σαπουνόφουσκες. Ακολουθήστε την κατάβαση μας στο μαύρο παλάτι του συμφέροντος και θα σας ντύσουμε με τα πιο ωραία αγκαθωτά φορέματα. Συνεχίστε να κάνετε τεμενάδες μέχρις ότου η μέση σας γίνει ευλύγιστη σαν τη δική μας.

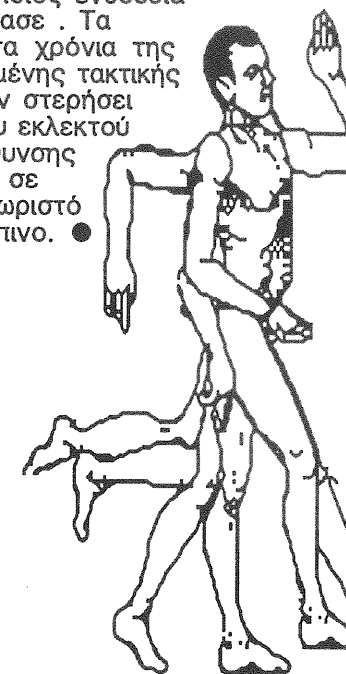
Χαίρε Καίσαρ, οι μελλοθάνατοι σε χαιρετούν. Τα ανυπόμονα δουλοπρεπή βλέμματα κρέμονται απο τον οίκο των διορισμένων δικαστών. Η τελευταία μας ελπίδα. Μόνο νάμαστε πιστοί και θα μας βοηθήσουν. Μόνο να καταπίνουμε υπομονετικά και θα πάμε μπροστά. Πάρτε την τελευταία μας κμάδα αλλά δώστε μας τον πολυπόθητο τίτλο.

Μετά απο 1 χρόνο προθέρμανση το "επίμαχο" θέμα βρίσκεται στο ίδιο σημείο. Περιμένουμε να το δούμε ν' απογειωθεί, να φτερουγίσει προς την μεριά του ορίζοντα,

αλλά αυτό εξακολουθεί να κάθεται περίλυπο, φυλακισμένο στο έδαφος. Άσκοπα εσωτερικά σημειώματα, αναμασήματα χωρίς περιεχόμενο. Αλλά δεν το αφήνουμε να βγει έξω να πάρει λίγο οξυγόνο. Αστο. Τι κίνητρο έχουμε να σπαζοκεφαλιάζουμε; Βολεύεται κανένας "ημέτερος";

Χωρίς προσπάθεια για επαρκή πληροφόρηση, χωρίς προετοιμασία ήρθαν οι τμηματάρχες και διαπληκτίζονται μεταξύ τους. Φωνάζουν, διαμαρτύρονται, δεν αφήνουν τον άλλο να μιλήσει, ο καθένας με τον πόνο του. Ο αρχηγός κωλίστερνγεί περιμένοντας να δει προς τα πού θα φυσήσει ο πιο δυνατός άνεμος. Συμφωνούμε-διαφωνούμε-συμφωνούμε, λες προσφίλη μου συνάδελφε, ανάλογα με το ρεύμα της στιγμής. Έτσι είναι.

Εδώ, και ας μη σ' αρέσει, οι περισσότεροι ορίζοντες είναι περιχαρακωμένοι απο την σκοπιμότητα. Δυσκολεύεσαι να ξεχωρίσεις το καλό απο το κακό, το άσχημο απο το όμορφο. Η κρίση σου ευθυγραμμίζεται με το συμφέρον του αφεντικού που γίνεται και δικό σου συμφέρον. Χάνεσαι μέσα στην προσπάθεια σου να εκλογικεύσεις και να ενισχύσεις τα επιχειρήματα του εκάστοτε ισχυρού. Η προσωπική ακεραιότητα και πρωτοτυπία εξανεμίζονται, η φλόγα της αυθεντικής προσφοράς έχει σβήσει, ο κάποιος ενθουσιασμός κόπασε. Τα αδυσώπητα χρόνια της υπολογισμένης τακτικής σου έχουν στερήσει εσένα του εκλεκτού της διεύθυνσης αυτό που σε κάνει ξεχωριστό κι ανθρώπινο. ● Χ.Ρ.



ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ 5 ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΛΤΑ

Ο Όλιβερ Φριτζέρι γεννήθηκε στη Μάλτα το 1947. Σπούδασε στο πανεπιστήμιο της Μάλτας απ' όπου πήρε τον τίτλο του διδάκτορα και στο οποίο σήμερα διδάσκει μαλτέζικη λογοτεχνία και θεωρία της λογοτεχνίας. Ασχολείται με την πεζογραφία, την ποίηση, την κριτική, τις μεταφράσεις. Βιβλία του εκδόθηκαν στην Μάλτα, την Ιταλία, την Αγγλία και την Γιουγκοσλαβία, ενώ αλλού έγιναν διάφορες δημοσιεύσεις έργων του. Με την δική του επιμέλεια εκδόθηκαν και τα άπαντα του εθνικού ποιητή της Μάλτας Ντούμ Καρμ (1871-1961), ο οποίος απο το 1912 εγκατέλειψε σταδιακά την ιταλική γλώσσα και άρχισε να γράφει στα μαλτέζικα.

Γνώρισα τον Όλιβερ Φριτζέρι σε μια συνάντηση ποιητών στη Γιουγκοσλαβία πρίν απο τρία χρόνια και τον άκουσα με πολύ ενδιαφέρον να μιλά για τη λογοτεχνία της Μάλτας και τη γλώσσα της απομακρυνόμενης απο τις διάφορες ιταλικές κ.α επιδράσεις. Τότε σκέφτηκα πόσο λίγα πράγματα ξέρουμε για ένα

νησί, καλή ώρα σαν το δικό μας, που βρίσκεται όχι και πολύ μακριά μας, με πληθυσμό λιγότερο απο μας, με αρκετό τουρισμό, και με δικό του πανεπιστήμιο.

Κρατήσαμε επαφή με τον ποιητή. Κατά καιρούς μου έστειλε ποιήματα του μεταφρασμένα στα αγγλικά, μελέτες του για τη λογοτεχνία της Μάλτας κλπ. Από τα υλικά αυτά με-

τάφρασα στα ελληνικά πέντε ποιήματα, τα οποία και δημοσιεύω ως μια συμβολή στη γνωριμία μας με τη μαλτέζικη λογοτεχνία. Πρόκειται για ποιήματα ερωτικά, τα οποία κατέχουν ιδιαίτερη θέση μέσα στο έργο του Φριτζέρι. Αυτά έχουν το δικό τους ύφος, το δικό τους χρώμα και τη δική τους ποιητική προσέγγιση του ερωτικού θέματος.

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΟΥ ΦΛΕΓΕΤΑΙ

Στο φώς του φαναριού το βλέμμα σου φλέγεται.
Η εκατοντάχρονη καρδιά σου περιπλέκεται μαζί του,
κρυφά ανεβαίνει στη γωνιά του δρόμου
τρομάζοντας το πουλί στο περβάζι,
κόβει απ' τη γλάστρα το πιο φρέσκο λουλούδι
που φύλαξα για σένα, πάνω στα μάγουλα σου
σκαλίζει βιαστικά τη λέξη που ανάσφα για σένα
απο το πανάρχαιο λεξικό της ψυχής μου
- να σαι προσεκτικά με τις σχισμένες του σελίδες
και βάλε το φύλλο απ' το λουλούδι.
Εκεί που βρίσκεται η δική μου λέξη και πάρε την.
Βγες στο δρόμο πλάι μου με γυμνά πόδια και μοναχική.
Τούτη η ώρα η σκοτεινή φύλαξε ένα όνειρο
με χρώματα αυγινά για σένα. Ο ήλιος ανεβαίνει ντροπαλός
ξύπνησαν οι γλάροι και φωνάζουν, τ'αστέρια συντομα
θ' ανάψουν, η μελωδία θα γεννηθεί
και το τραγούδι που δεν έγραψα ποτέ
θα βγει απ' τα χείλη μου. Το ήσυχο περιστέρι
θα ανεβεί πάνω απ' τη στεγανή κορφή των σκοτεινών βραδιών
Μοναξιά τούτων των περιοχών τραγούδησε για μενα.
Αγκάλιασε με. Ψυχή με τις βροντές στους αρμούς σου
διάβασε την παλάμη μου, γύφτισσα εσύ των σταυροδρομίων
που στο φώς του φαναριού το βλέμμα σου φλέγεται.

ΤΟ ΧΑΡΤΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

Πέταλα πέφτουν πάνω στο τραπέζι
κι η στάχτη του τσιγάρου καίει μέσα στη χούφτα μου,
όμως εσύ ακόμα να φανείς....

Είμαι ντυμένος, φόρεσα το άρωμα σου
κι άναψα όλα τα φώτα στο δωμάτιο,
όμως εσύ ακόμα να φανείς....
Θα τα μαζέψω όλα και θα τα σφραγίσω.
Αν έρθεις πάρε τούτο το χαρτί και βάλε μαύρα
πες τους: " νεκροί απο λάθος, όπως γεννήθηκε",
αν έρθεις...

ΤΩΡΑ ΕΙΣΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ

Τώρα είσαι η εποχή του μυθιστορήματος' περιστέρι
που χθές ακόμα τρεφόσουν με απ' τη χούφτα μου
μοναχικό σαν ηλιαχτίδα γλυστρώντας μακριά μου.
Μίλα μου, μίλα τρυφερά σ' ένα ήσυχο
βολό μυαλό, ανοιχτό σαν κατακόμβη
στα γυμνά σου πόδια για να το πατήσουν- κατέβα μέσα.
Τώρα είσαι ένα πιάνο βουβό' μέσα σου κρατάς
την παθιασμένη μελωδία που θα γράψω
με τις νότες που μου υποσχέθηκες. Είσαι
το μεγάλο μου ποίημα, μια σύνθεση
απο λέξεις που δεν υπάρχουνε στα λεξικά,
απο ρυθμούς που οργιάζουν, συλλαβές που τραυλίζουν
γιατί είσαι με τη γλώσσα δεμένη, μια ιστορία μοναξιάς,
ένα ευγενικό χελιδόνι, που πίνει γουλιά γουλιά μεσ απ' τις λίμνες,
που μετρά τους μικρούς κύκλους που σχεδιάζω
όταν έρχεται το βράδυ μ' ένα πεταμένο βότσαλο,
κόρη αθόρυβων ψυχών που όλο γυρίζει τις σελίδες
διαβάζοντας τους μικρούς τόμους του ποιητή.

ΑΤΙΤΑΗ ΜΠΑΛΑΝΤΑ

Δώσε μου τις λέξεις των ματιών σου, η νύχτα γράφει
μια πορφυρή μπαλάντα πάνω στο αγαπημένο πρόσωπο σου,
φωτεινές δροσοσταλίδες τα μάγουλα σου, ένα σύμπαν λευκό
που κανείς δεν μπορεί να το πατήσει με πόδια γυμνά δίχως να πληγωθεί,
ν' αγγίξει αυτά τα χέρια και να νιώσει αυτή την τρυπημένη καρδιά,
κοίτα, το αίμα είναι ζεστό το δάκρυ σοβαρό
περιστέρι, μην πετάξεις μακριά, πάρε τροφή μεσ' απ' τη χούφτα μου,
αυτοί είναι σπόροι δίχως δηλητήριο, νερό καθάριο.
Πόσο βαρύθυμη είναι η καμπάνα που χτυπά την ώρα
για να πετάξεις μακριά απ' αυτό το παράθυρο
που το κρατώ ανοιχτό για σένα, πόσο βαρύς ο αναστεναγμός
που σχηματίζεται καθώς σκιά που έρχεται και φεύγει.
Μην πετάξεις μακριά και πες αυτή την προσευχή μαζί μου!
Αυτή είναι αχτίνες φαναριών που συγκεντρώθηκαν απάνω μου,
ένα ταπεινό αστέρι που ανάβει μόνο για μένα,
ένα άγριο λουλούδι που άνοιξε μέσα στο στήθος μου,
μια φλόγα κεριού που τρεμόσβηνε μόνο για χάρη μου'.

ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ ΘΑ' ΡΘΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

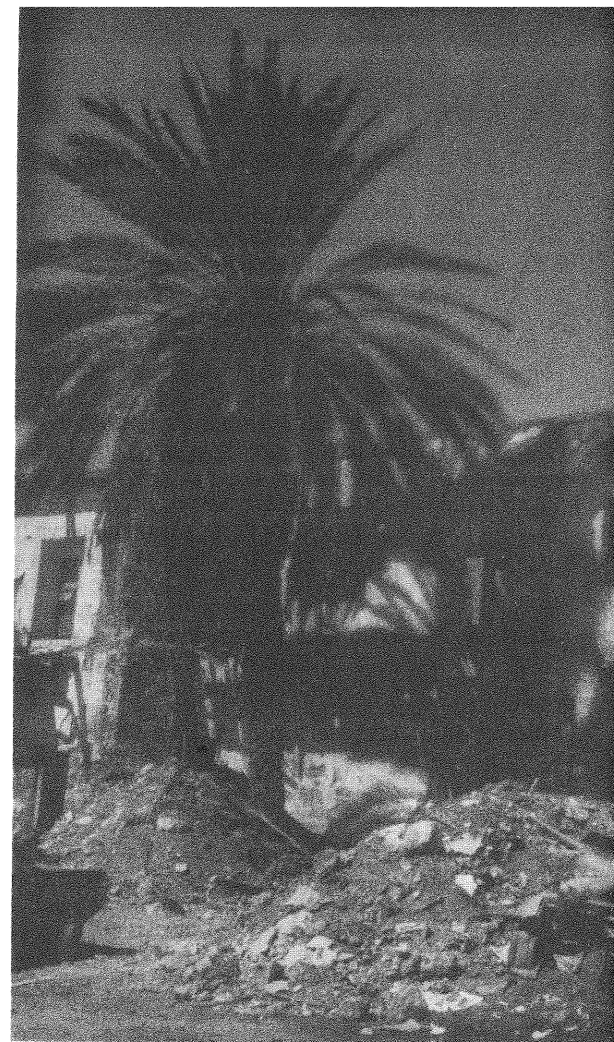
Το τρένο θα 'ρθει σήμερα μαζί με τα κομμάτια του εαυτού μου.
Ο βαρύς καπνός σου θα σχηματίζει γραμμή πάνω απ' τις μουντές στέγες
θα 'ναι νωθρές και σκουριασμένες οι γραμμές κι' εγώ
το ίδιο σκουριασμένος να διαμελίζομαι και πάλι.
Πρόσωπα δίχως παρελθόν ονειρεύονται ομορφιές γυναικείες,
βαγόνια δίχως όνομα φτάνουν σιωπηλά
για ν' αναχωρήσουν και πάλι δίχως όνομα
την ώρα που στο σταθμό η μοναξιά προσφέρει
τον αρρωστημένο ήχο που γνωρίζεις, την πλήρη
που έμαθα να την αγαπώ απο τότε που το παλιό τρένο
έφτασε την πρώτη φορά καθυστερημένο.
Ω κουρασμένο κύμα, σταμάτα κοντά μου για λίγο
κι θα μάθεις και συ τη ξηρασία αυτής της όχθης.
Λαχταρώ το παλιό τρένο, θέλω παλιές ράγες
θέλω τα πρόσωπα με δίχως παρελθόν που θα 'ρθούν.
Απόψε θα γράψουμε άλλο ένα βιβλίο.
Ας μετροφυλλίσουμε τα παλιά βιβλία,
ας σταθούμε γραμμή σε μια μακριά ουρά όπως χθές
που εσύ κι' εγώ τρέχαμε ανεβαίνοντας στενά δρομάκια.
Το τρένο θα 'ρθει και θα περάσει
καταστρέφοντας τα γύρω τετράγωνα. Ένας καινούργιος
θα γεννηθεί όπως τον ήθελες. Τι πληκτικό
το τρένο θα 'ρθει σήμερα με τα κομμάτια του εαυτού μου.

ενηλικίωση

Του Κώστα
και όλων των φίλων μας
της Πράσινης Γραμμής

Ηταν η εποχή του μεγάλου καύσωνα
όταν ξύπνησαν οι παπαρούνες.
Τότε, οι τρυφερόσαυροι διαδήλωναν
για τον Ακάμα και τα πεύκα στη Λεωφόρο...
Ήταν εκείνη την εποχή που η γιαγιά, επίμονα
αναζητούσε
στον καθρέφτη, το πρώτο της πρόσωπο,
ο Σύμης κι η Μαρία, ο Λούκας, η Αλέκα,
ο Δημήτρης, η Χάιδω, η Ντίνα, ο Τάκης,
κυλούσαν τα αμαξάκια με τα μικρά παιδιά
προσεχτικά,
στο ανύπαρχτο πεζοδρόμιο.
Ήταν η πιο κατάλληλη εποχή.
Τη στιγμή της πιο "σοβαρής"; μουσικής
αποφάσισα
να ενηλικιωθώ.
Καμμιά καμπάνα, δεν γιόρτασε ευτυχώς!
Η ήσυχη νύχτα του Βορεινού προάστειου, ήταν
δροσερή, μοσχομυριστή
Απόλυτη ηρεμία στις γειτονιές.
Ευτυχώς, το γεγονός πέρασε απαρατήρητο.

Βάσω Δημητρίου



οδός λήδρας

Βλέπεις αγαπημένε,
το θέμα με την Λήδρας,
δεν είναι μόνο το κληρονομικό αδιέξοδο,
στο βάθος.
Το θέμα είναι, να το μπορέσουμε
να περπατάμε στα σφουγγαρισμένα πεζοδρόμια,
πάντα,
όπως τώρα, κρατώντας μου το χέρι
βλέποντας, πέρ' από τα γλυκά χαμόγελα
και τις εμπορικές πράξεις,
πάντα
τα χρώματα στίς άκρες του στενού δρόμου,
βλέποντας
πάντα ψηλά,
τον λίγο ουρανό.
Το θέμα, βλέπεις, είναι,
οι Άνθρωποι που αναζητούμε ανάμεσ' από τούς
διαβάτες,
να μάς δώσουν "το στίγμα τους",
τουλάχιστο ένα κάποιο σημάδι,
στήν θάλασσα που δεν έχει η ΠΟΛΗ ΜΑΣ, η
πόλη μας με την Λήδρας,
τούς διαβάτες, το παγωτό Ηράκλη δέκα η ώρα το
βράδυ,
τα αδιέξοδα της.

Βάσω Δημητρίου

3 αντι-ποιηματα του κώστα κυρρη

απο την ανεκδοτη συλλογη

« ανατομία -
αιρετικά αντιποιηματα
πολυ σκληρα
και χωρις
προσωπιο »

η αισθητική προελευση της επαναστασης

Προσχώρησε στον επαναστατικό
σοσιαλισμό
ύστερ' απο τη λαμπρή δεξίωση
στο μέγαρο της κυρίας Ημιθέου.

Τον εσαγήνευσαν τα κατάμαυρά της
μαλλιά,
οι φλογεροί οφθαλμοί και η γλώσσα της
η ευφραδεστάτη.

Οχι λιγώτερο τον εντυπωσίασε
το κήρυγμα του Γενικού Αποθηκαρίου του
Κόμματος
που έκλειψε τη βραδιά στο καλλιμάρμαρο σαλόνι.

Ήταν ωραίος σαν άγαλμα του Πραξιτέλη,
με αρώματα λικνιστικά,
κοστούμι λονδρέζικο, γραβάτα
σε χρώμα ολοπόρφυρο που εμάγευε.
Τα επιχειρήματα πυκνά κι αισθητικώτατα,
κατάμεστα απο παραθέματα των κλασικών,
ανέλυσαν περίτεχνα
την έκπαγλη ομορφιά της επανάστασης.

Μόνο που δυσκολεύτηκε να διευκρινήσει
ποιοί θάνατι οι επαναστάτες,
εάν και αυτός
με το ακριβό κοστούμι του θα πολεμήσει
στην αγκαλιά της κυρίας Ημιθέου,
και ποιοί οι αντίπαλοι,
τι θα γίνει με την πολιορκία της χώρας μας;
Εχρόνισε και δεν τελειώνει,
δεν λένε ν' αποσύρουν τα στρατεύματά τους
οι βάρβαροι. Και αν κάνουμε επανάσταση,
αυτοί μόνο το θέαμα θ' απολαμβάνουν;

Όμως, η μέθη των αρωμάτων
και των κρασιών, τόση ομορφιά και πλούτος
μέσα στο σαλόνι της κυρίας Ημιθέου,
προπάντων τα μάτια της και τα μαλλιά της
δεν επιτρέπουν αντιρρήσεις στο κήρυγμα.
Και ο Πραξιτέλης
του Κόμματος έχει κερδίσει
για την Επανάσταση
ολο το πλήθος
των αβρών προσκεκλημένων της.

Λευκωσία 1, 11.9.11988

του εκτορος τη δοξα

Εάν η Τροία στο τέλος θα πέσει
δεν τους απασχολεί. Φτάνει που ο Έκτορας
δεν θα διακριθεί στον πόλεμον,
αρκεί να μην ακούγεται
κάθε στιγμή
το μισητό όνομά του.

Τον επαγίδευσαν
στις φυλακές του τείχους,
ούτε να σκοτωθεί δεν επιτρέπεται
συντρίβοντας με την θεικήν ορμή του
τα αμέτρητα λεφούσια των Δαναών.
Η ενδοξοτάτη Τροία
μόνο σ' εγκεκριμένους ήρωες εμπιστεύεται
την άμυνα της. Οχι σ' αιρετικούς.
Εάν τουλάχιστον έκαμνε
δήλωση μετανοίας στην Αγοράν,
ευπείθεια στους άρχοντες με ευπρέπεια αν υπο-
σχόταν, ίσως να τον εφώναζαν. Όμως και πάλιν
άδοξα πρέπει να νικήσει, άδοξα και να σκοτωθεί.
Άλλοι την δόξα του πρέπει να δρέψουν
και ήρωες να στεφθούν.

Άν όμως η φιλοπατρία τον κάμψει και δήλωση
στην Αγορά υπογράψει,
στον πόλεμο ποιος θα τον συγκρατήσει;
Τα πλήθη απο τα τείχη θα τον παρακολουθούν
και θ' αλαλάζουν:

"Να ο μεγάλος
ακαταμάχητος πολέμαρχος,
Αυτός την νίκη εκέρδισεν."

Όχι, καλύτερα η Τροία να πέσει,
καλύτερα, παρά στον Έκτορα
την σωτηρία της να οφείλει.

Λευκωσία, 16.5.1987 - 11.10.1988

ουτε ενα χαρακιρι

Γενικώς απετύχαμεν.
Ούτε κομψή παραχάραξιν
ή και αντιγραφή της ιστορίας δεν κατορθώσαμε.
Κανείς δεν αυτοκτόνησε απο φιλότιμο,
ούτε ένα χαρακίρι απο ντροπή...
Ούτε ένας θάνατος "προδότη"

Πώς ήταν δυνατόν, όλοι κατηγορούμεν
αλλήλους γιά "προδότες",
ποιός τότε θα πρωτοπεθάνει,
ποιός θα δικάσει,
ποιός πρώτος
γιά "προδοσία" θα δικασθεί;
Κανείς δεν πρότεινε
στρατοδικείο για ανεπανάληπτες αδεξιότητες,
ούτε μια δίκη για αμάθεια και υπεροψίαν,
ούτε μια ανάκριση γιά εκείνους
που αποφασίζουν δίχως να μας ερωτήσουν
για μας, στα αμαρτωλά τους σαλόνια
και στα κρησφύγετα των συμφερόντων
και των φιλοδοξιών τους.

Λευκωσία 8.6.1988 - 11.9.1988



απο το χειρόγραφο στην εκδοση
και του
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

PRINTED
MATTERS
DESKTOP
PUBLISHING
SERVICES

δ.σεβερη 29
453831

Τι θα λέγατε
για μια
συνδρομη
«Εντός»;

ΓΚΑΛΛΕΡΥ·
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

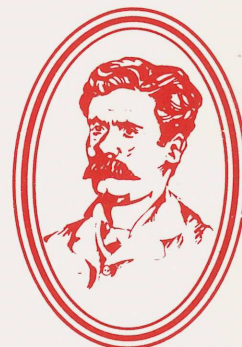
ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟ
ΒΙΝΤΕΟΘΗΚΗ


ΚΑΓΤΟΡΑΣ

ΚΑΝΑΡΗ 13, ΛΕΜΕΣΟΣ, ΤΗΛ. 051-52667

ΤΩΡΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ

**ΒΑΣΙΛΗΣ
ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ**



**1. Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ
ΕΡΓΟ ΤΟΥ
2. ΑΠΑΝΤΑ**



εκδόσεις Χρ. Ανδρέου

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Προς
Εκδόσεις Χρ. Ανδρέου
Ρηγαίνης 64Α
Λευκωσία Τ.Κ. 2298
Τηλ. 476105 - 466648-9

Παρακαλώ όπως μου αποστείλετε το δίτομο έργο για τον εθνικό μας ποιητή Βασίλη Μιχαηλίδη ολοκληρωμένο και σε πολυτελή βιβλιοδεσία. Μαζί με τα βιβλία να μου παραδοθούν ΔΩΡΕΑΝ τα πέντε τεύχη της εφημερίδας «ΔΙΑΒΟΛΟΣ» που εξέδιδε ο ποιητής το 1888.

Συμφωνώ να πληρώσω £25 για όλα τα πιο πάνω. Η πληρωμή μπορεί να γίνει τοις μετρητοίς ή με 2 μηνιαίες δόσεις.

Ενδιαφέρομαι για 1, 2, 3, 4, 5, σειρές (βάλτε σε κύκλο ότι σας ενδιαφέρει).

Όν/ μιν

Οδός αρ.

Περιοχή πόλις/χωριό

Τηλ. οικίας τηλ. εργασίας

Υπογραφή

Ζητούνται συνεργάτες
πρωίνοί ή απογευματινοί
ή μερικής απασχόλησης
για προώθηση των
εκδόσεων
μας